

Letno poročilo 2017

Livar d.d.

Letno poročilo 2017

Livar d.d.

KAZALO VSEBINE

	POSLOVNO POROČILO	5
1.	UVOD	6
1.1.	OSNOVNI PODATKI	6
1.2.	VODENJE IN UPRAVLJANJE DRUŽBE	7
1.3.	BESEDA GLAVNEGA IZVRŠNEGA DIREKTORJA	8
1.4.	GIBANJE GLAVNIH KAZALNIKOV USPEŠNOSTI POSLOVANJA	10
2.	POSLOVNO POROČILO	11
2.1.	PRODAJA	11
2.2.	DOBIČKONOSNOST POSLOVANJA	13
2.3.	FINANČNI POLOŽAJ	15
2.4.	INVESTICIJE	18
2.5.	ZAPOSLENI	19
2.6.	RAZVOJ	20
2.7.	OKOLJE	20
2.8.	DOGODKI PO ZAKLJUČKU POSLOVNEGA LETA	21
3.	UPRAVLJANJE S TVEGANJI	22
4.	NAČRTI ZA PRIHODNOST	24
5.	IZJAVA O UPRAVLJANJU DRUŽBE	25
5.1.	KODEKS O UPRAVLJANJU DRUŽBE	25
5.2.	POLITIKA RAZNOLIKOSTI V ZVEZI Z ZASTOPANOSTJO V ORGANIH VODENJA	25
5.3.	GLAVNE ZNAČILNOSTI SISTEMOV NOTRANJE KONTROLE IN UPRAVLJANJA TVEGANJA V DRUŽBI V POVEZAVI S POSTOPKOM RAČUNOVODSKEGA POROČANJA	26
5.4.	SKUPŠČINA DRUŽBE	26
5.5.	ORGANI VODENJA IN NJIHOVE KOMISIJE	27
	RAČUNOVODSKO POROČILO	29
1.	POROČILO NEODVISNEGA REVIZORJA	30
2.	BILANCA STANJA NA DAN 31.12.	33
3.	IZKAZ POSLOVNEGA IZIDA ZA OBDOBJE 01.01. DO 31.12.	35
4.	IZKAZ DRUGEGA VSEOBSEGAJOČEGA DONOSA	35
5.	IZKAZ DENARNIH TOKOV	36
6.	IZKAZ GIBANJA KAPITALA	37
7.	POJASNILA K RAČUNOVODSKIM IZKAZOM	38
8.	POJASNILA K BILANCI STANJA	48
9.	POJASNILA K IZKAZU POSLOVNEGA IZIDA	62
10.	POSLI S POVEZANIMI OSEBAMI	71
11.	UPRAVLJANJE S TVEGANJI	72
12.	NEGOTOVOST GLEDE PREDPOSTAVKE DELUJOČEGA PODJETJA	73
13.	DOGODKI PO DATUMU BILANCE STANJA	74
14.	IZJAVE	74
14.1.	IZJAVA O ODGOVORNOSTI POSLOVODSTVA	74
14.2.	IZJAVA O PODRUŽNICAH	75

POSLOVNO POROČILO

1. UVOD

1.1. OSNOVNI PODATKI

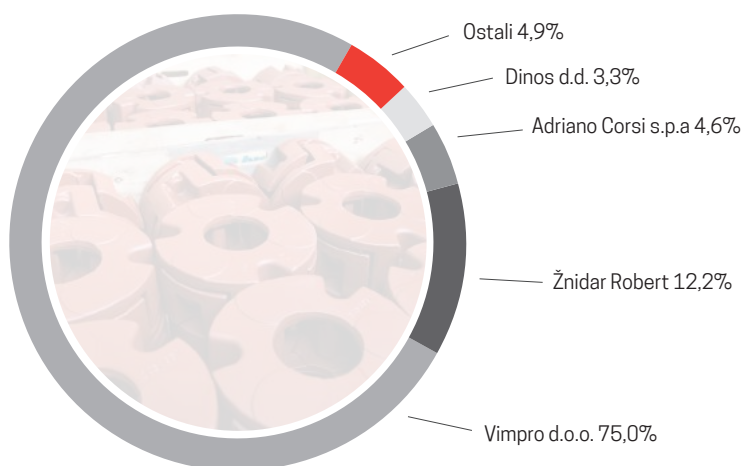
Livar, d.d., Ivančna Gorica

Sedež	Ljubljanska cesta 43, 1295 Ivančna Gorica
Telefon	+ 386 1 786 99 00
E-pošta	info@livar.si
Matična številka	5504813
Davčna številka	58984771
Dejavnost	(24.510) litje železa
Velikost	velika družba

Družba Livar, proizvodnja in obdelava ulitkov, d.d., (v nadaljevanju Livar) deluje že od leta 1954 in je ena od največjih livarn v Sloveniji. Deluje v Ivančni Gorici in v Črnomlju s tremi proizvodnimi centri, z dvema livarnama in z mehansko obdelavo. Je specializirana livarna za proizvodnjo izdelkov iz sive in nodularne litine, z možnostjo njihove mehanske obdelave.

Družba je vpisana v sodni register pri Okrožnem sodišču v Ljubljani, pod vložno številko 1/3026/00.

Lastniška struktura na dan 31.12.2017 je bila naslednja:

Višina lastniškega kapitala na dan 31.12.2017	7.857.839 EUR
Višina osnovnega kapitala na dan 31.12.2017	6.069.276 EUR
Število izdanih delnic na dan 31.12.2017	6.069.276
Število redno zaposlenih na dan 31.12.2017	604
Število zaposlenih preko agencij za posredovanje delovne sile na dan 31.12.2017	160

1.2. VODENJE IN UPRAVLJANJE DRUŽBE

Upravni odbor in vodstvo družbe Livar, d.d.

VOJKO ROVERE
Predsednik upravnega odbora

Mag. JOŽE KALIGARO
*Namestnik predsednika upravnega odbora
Glavni izvršni direktor*

JOŽE STRMOLE
*Član upravnega odbora
Predstavnik zaposlenih*

1.3. BESEDA GLAVNEGA IZVRŠNEGA DIREKTORJA

Letošnje leto je bilo v marsičem posebno, predvsem z vidika novih izkušenj in spoznanj, ki smo jih bili pri tem deležni. Znova smo se učili, kot kolektiv, naredili nekaj napak in veliko dobrega. Na storjenih napakah smo se učili hitro in se odzivali tako, da niso povzročile velike škode. Njihove učinke pa smo uspeli pretvarjati v procese učenja za prihodnost.

V mislih imam letošnjo visoko rast prodaje, ki je bila precej uravnoteženo posledica splošne gospodarske rasti v industrijah našega delovanja in rezultat razvoja novih izdelkov, ki smo ga na zgodovinsko visokih ravneh izvajali v letih 2015 in 2016. Posledice rasti obsega poslovnih aktivnosti smo na kratek rok podcenili in se že v začetku letošnjega leta soočili s pomanjkanjem ustreznega števila kadrov in njihove ustrezne izobrazbene strukture. Pri tem v slovenskem okolju nismo bili izjema, kar bi moralo biti opozorilo za ukrepe na nacionalni ravni, neodvisno od podjetij samih. Za nastali položaj nismo imeli takojšnjega odgovora, tako da smo položaj stabilizirali v tretjem četrtletju letošnjega leta in vzpostavili ustrezen sistem kadrovanja na način, ki nas bo v pretežni meri ščitil pred tveganji izostanka kadrov, ki so se uresničila v letošnjem letu.

V okoliščinah pomembne rasti obsega prodaje se je prvič v zadnjih letih izrazito pokazala tudi posledica (pre)majhnih obsegov investiranja v vsaj zadnjih petih letih. Ne gre toliko za tehnično staranje proizvodno-tehnološke opreme, temveč za njeno tehnološko staranje, ki zahteva obnovitev najbolj vitalnih delov livarne na obeh lokacijah njenega delovanja in mehanske obdelave, za njeno ekološko ustreznost in ustreznost z vidika varstva pri delu. Z investiranji v obnovo ali nadomeščanje omenjenih vitalnih delov naše proizvodnje smo že pričeli in prva pomembna investicija, tako po vrednostnem obsegu kot po njeni tehnično-tehnološki pomembnosti, je zamenjava priprave peska na lokaciji Ivančne Gorice, katere vrednost je skorajda za tretjino višja kot so bile skupne letne vrednosti investicij v zadnjih nekaj letih.

Strukturno pomanjkanje kadrov v obeh okoljih našega delovanja in tehnično-tehnološko staranje proizvodnih zmogljivosti sta bila ključna vzvoda začetka aktivnosti, ki pomeni novo prelomnico po začetku poslovnega prestrukturiranja družbe v letu 2013 in po formalnem začetku finančnega prestrukturiranja v septembru leta 2015 s podpisom pogodbe o finančnem prestrukturiranju družbe. Gre za dva usodna mejnika v delovanju družbe Livar, ki sta bila omogočena in nadgrajevana s spremembo sistema upravljanja družbe (prehod na enotirni sistem upravljanja), s spremembo prodajnega in s tem poslovnega modela poslovanja družbe, s sklenitvijo nove podjetniške kolektivne pogodbe, z začetkom projekta proizvodne odličnosti in z vstopom v celostni procesni reinženiring, ki mora družbo Livar pripeljati v svet sodobnih industrijskih praks.

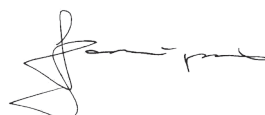
Simboličnost pa se v polni meri pokaže v trenutku, ko dogodek povečanja obsega investiranja, ki pomeni prvi korak novega razvojnega obdobja družbe Livar, povežemo z dejstvom, da z letom 2017 mineva tudi peto leto uspešnega poslovnega in finančnega prestrukturiranja naše družbe. Zaključek uspešnih prvih petih let nadgrajujemo z novim zagonom v prihodnost našega delovanja. Simboličnost da, ampak naključje?

Ne, v tem ni naključja, je posledica načrtnega dela naše ekipe, od najožjega dela poslovodne ekipe pa do slehernega sodelavca v procesnem delu livarne ali mehanske obdelave. Delamo skupaj, delamo vztrajno in z jasnimi cilji in nagibi. V središču našega dela smo sodelavci in naši družinski člani, so naša delovna mesta, ki jih moramo utrditi v dolgoročnosti. Dane zaveze v socialnem partnerstvu uresničujemo, a s tem še nismo docela zadovoljni. Je pa tudi tukaj cilj jasen in mu dosledno sledimo. V prihodnosti morajo prejemki zaposlenih v celoti pomeniti pošteno nadomestilo za uspešnost dela in ne element socialnosti. Le tako bomo sposobni krepiti ekonomsko vrednost družbe, kar so pokazala tudi leta poslovnega in finančnega prestrukturiranja družbe, ki ne bi bila uspešna, če jih takšne ne bi naredili ravno zaposleni kot ključni ustvarjalci vrednosti.

Prihajajoče leto bo očitno znova eno tistih, ki jih radi imenujemo za prelomna ali posebna; v njem se bodo odvili ali pričeli odvijati dogodki, ki so za prihodnost družbe Livar in njegovih zaposlenih ključnega pomena. Da jim bomo kos, jih bomo morali sprejeti kot izziv in poslanstvo, ker le tako je dovolj dobro in ker le tako bodo opravljeni. Osebnost Livar razumem tako in želel bi, da ga tako razume tudi večina vas. S takšnimi sodelavci in s pravim odnosom smo na prihodnost prihajajočega leta pripravljeni.

mag. Jože Kaligaro
glavni izvršni direktor

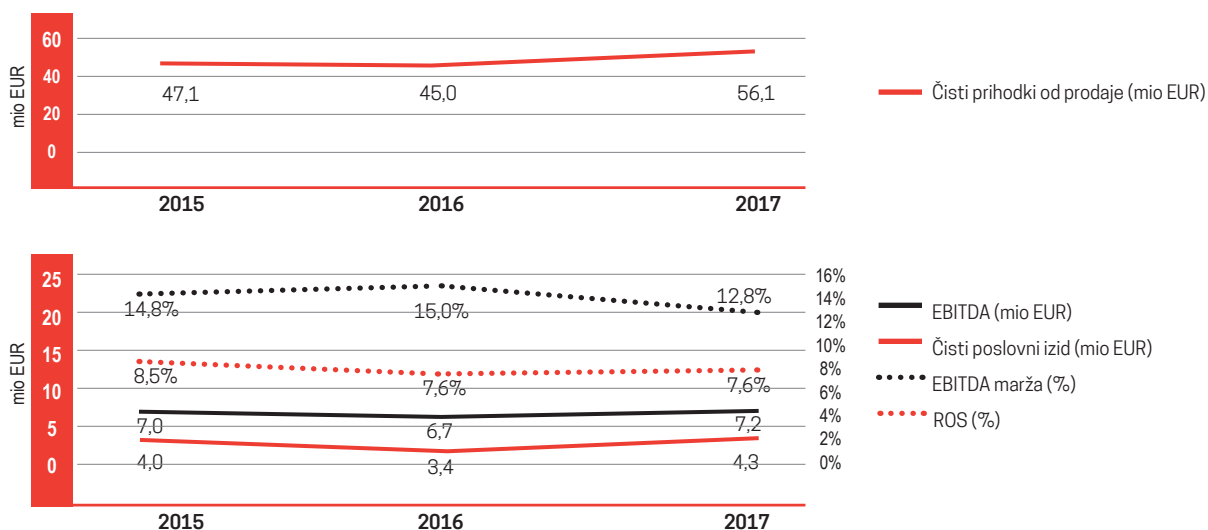

1.4. GIBANJE GLAVNIH KAZALNIKOV USPEŠNOSTI POSLOVANJA

v EUR			
Ključni kazalniki uspešnosti poslovanja	Jan - dec 2015	Jan - dec 2016	Jan - dec 2017
Finančni položaj			
Lastniški kapital	661.862	3.572.676	7.857.839
Finančne obveznosti (dolžniški kapital)	20.904.092	18.155.199	15.932.521
Dolžniški kapital / EBITDA	3,00	2,69	2,21
Čiste finančne obveznosti (čisti dolžniški kapital)	20.735.868	17.941.600	15.898.128
Čisti dolžniški kapital / EBITDA	2,98	2,66	2,21
Dolžniški kapital / čisti investirani kapital (LK + DK)	96,9%	83,6%	67,0%
Obresti	894.325	840.680	711.129
EBITDA obresti	7,79	8,02	10,12
ROE	607,9%	95,8%	54,3%
Dobičkonosnost poslovanja			
Čisti prihodki od prodaje	47.121.830	44.926.047	56.120.914
Dodana vrednost	19.731.490	20.726.183	22.266.867
Dodana vrednost na zaposlenega (zaposleni Livar + najem)	32.130	33.768	32.096
Dodana vrednost v prihodkih od prodaje	41,9%	46,1%	39,7%
EBIT	5.312.744	4.760.130	5.140.239
EBIT marža	11,3%	10,6%	9,2%
EBITDA	6.968.881	6.743.478	7.199.921
EBITDA marža	14,8%	15,0%	12,8%
Čisti poslovni izid	4.023.418	3.420.923	4.265.666
ROS	8,5%	7,6%	7,6%
Ustvarjanje denarnega toka			
Čisti denarni tok (ČDT)	5.679.555	5.404.271	6.325.348
Capex (EUR)	2.207.128	1.993.244	5.434.922
Capex (%)	4,7%	4,4%	9,7%
Sprememba obratnega kapitala	-539.838	527.296	2.300.881
Sprememba čistega obratnega kapitala	454.511	-103.142	3.431.459

Čisti prihodki od prodaje (mio EUR)

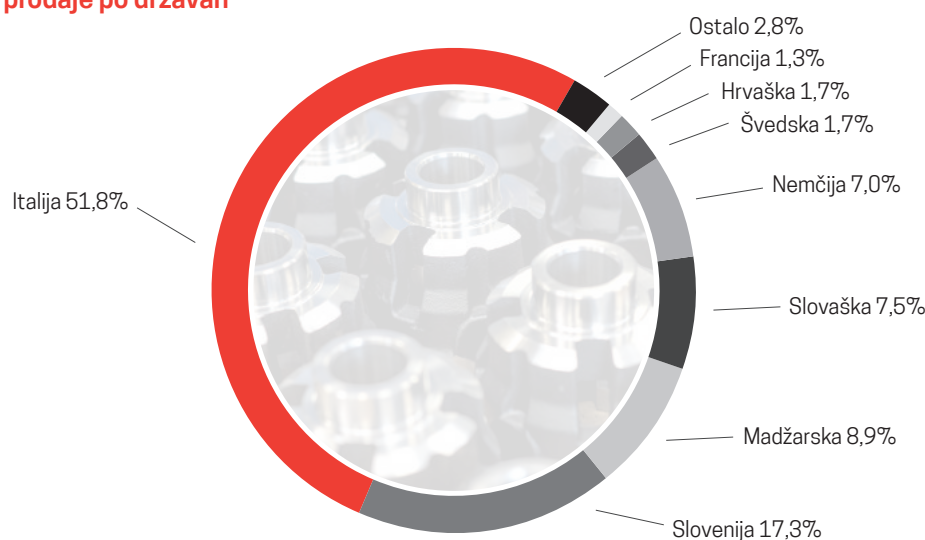
2. POSLOVNO POROČILO

2.1. PRODAJA

Dosežena prodaja v višini 56 milijonov EUR pomeni preseganje doseženega obsega poslovnih aktivnosti preteklega leta (+ 25 %) in preseganje načrtovanih ciljev prodaje (+ 16 %). Družba Livar je zaradi povečanih naročil v vseh industrijskih segmentih, z izjemo segmenta strojev za gradbeništvo, ki pa je bil skozi obdobje izjemne rasti precej uravnotežen, uspela doseči obseg prodaje nad pričakovanji. Njena rast je bila posledica splošne gospodarske rasti v industrijah Livarjevega delovanja, v pomembnem delu pa tudi rezultat razvoja novih izdelkov, ki se je z izredno visoko dinamiko izvajalo v letih 2015 in 2016.

Zelo visoka rast prodaje je povzročila posebne okoliščine delovanja z vidika zagotavljanja ustreznega števila in strukture zaposlenih, z vidika optimiranja izkoriščenosti proizvodnih zmogljivosti pri dani stopnji njene tehnično-tehnološke opremljenosti, z vidika načrtovanja OTD (Order to delivery, od naročila do dobave) procesov in z vidika izvajanja logističnih storitev. Z vidika prodajnega procesa smo bili soočeni z obsegi naročil, ki jih zaradi težav pri zagotavljanju kadrovskih resursov in pri zatečenem stanju tehnično-tehnološke opremljenosti proizvodnje nismo uspeli v celoti uresničevati v skladu s pričakovanji kupcev. Smo pa storili pomembne razvojne korake na področju optimiranja OTD procesov; vzpostavili smo nov model operativnega načrtovanja, redefinirali delovanje prodajne podpore (Backoffice) in z vpeljavo rednih tedenskih OTD srečanj naredili postopke zadovoljevanja potreb kupcev pregledne in bolj učinkovite. Z naštetimi aktivnostmi bomo nadaljevali tudi v prihodnjem letu, a z večjim poudarkom na krepitvi dobičkonosnosti in denarnega toka; s spremembami prodajne strukture, s čiščenjem portfelja izdelkov, z izboljševanjem produktivnosti delovanja in z investicijami v tista področja delovanja, ki povečujejo vrednost kupcem in nam.

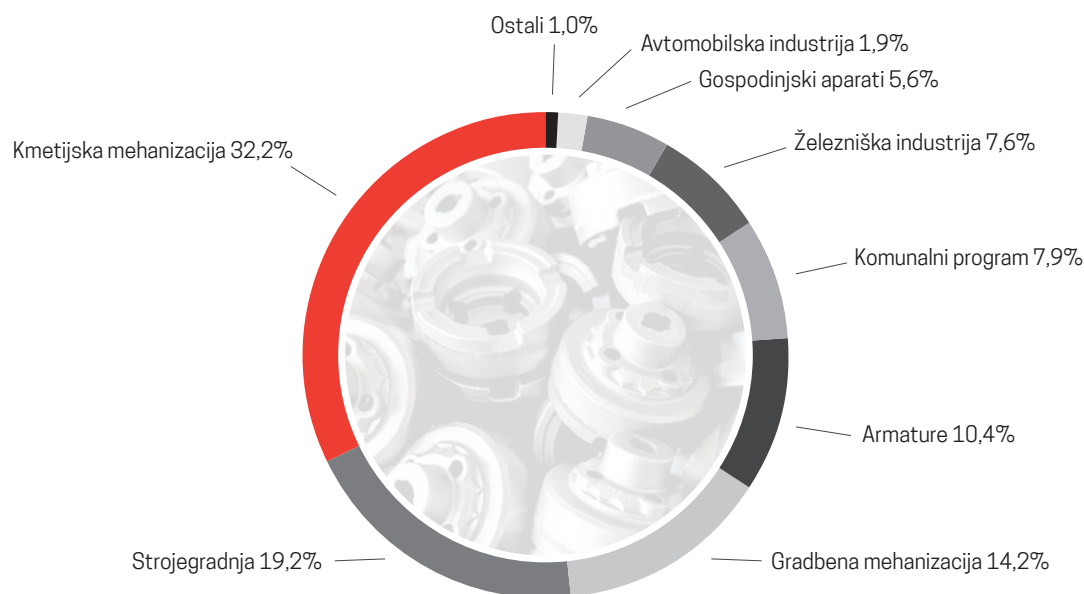
Struktura prodaje po državah

Z vidika geografske strukture prodaje ostaja Italija na visokih 51 %, kljub povečanju fokusnih regij, kot denimo Skandinavije, DACH in CEE regije. Za družbo Livar je z vidika stabilnosti prodaje pomembno, da uravnoteži delež prihodkov v različnih industrijah, z vidika trajnostne rasti pa povečuje prisotnost na prej omenjenih trgih, ki ponujajo največji potencial.

Struktura prodaje po industrijah

Leto 2018 bo leto umirjanja in uravnoteženja rasti posameznih industrijskih segmentov naše prodaje. Z vidika samega procesa prodaje pomenijo takšne okoliščine krepitev aktivnosti na področjih razvoja novih izdelkov in trgov, nadgradnjo poslovanja z obstoječimi kupci in povečanje prodaje v segmentu lastne blagovne znamke s krepitvijo vloge podpornih funkcij logistike in marketinga.

2.2. DOBIČKONOSNOST POSLOVANJA

Dobičkonosnost poslovanja družbe v letu 2017

v EUR	2016	2017	
Izkaz poslovnega izida	Jan - dec	Jan - dec	Indeks
Čisti prihodki od prodaje	44.926.047	56.120.914	125
Nabavna vrednost prodanega blaga in materiala	-15.944.780	-24.000.397	151
Nabavna vrednost izdelavnega materiala in surovin	-15.926.543	-24.723.128	155
Sprememba vrednost zalog	115.939	828.064	714
Nabavna vrednost blaga	-134.175	-105.333	79
Iztržek	28.981.268	32.120.517	111
Iztržek (marža v %)	64,5%	57,2%	89
Stroški pomožnega materiala	-725.119	-260.969	36
Usredstveni lastni proizvodi in lastne storitve	203.178	151.455	75
Ostali materialni stroški	-4.338.660	-5.133.537	118
Stroški storitev	-3.963.734	-4.525.428	114
Drugi poslovni prihodki	877.779	213.418	24
Drugi poslovni odhodki	-308.529	-298.588	97
Dodana vrednost (DV)	20.726.183	22.266.867	107
DV / zaposlenega (zaposleni Livar + najem)	33.768	32.096	95
DV v prihodkih od prodaje	46,1%	39,7%	86
Stroški dela skupaj (zaposleni Livar + najem)	-13.982.706	-15.066.946	108
EBITDA	6.743.478	7.199.921	107
EBITDA marža	15,0%	12,8%	85
Odpisi vrednosti	-1.983.348	-2.059.682	104
Poslovni izid iz poslovanja / EBIT	4.760.130	5.140.239	108
EBIT marža	10,6%	9,2%	86
Finančni prihodki iz danih posojil	42	75	177
Finančni prihodki iz poslovnih terjatev	4.319	9.277	215
Finančni odhodki iz finančnih obveznosti	-998.483	-844.536	85
Finančni odhodki iz poslovnih obveznosti	-68.199	-86.900	127
Stanje finančnih gibanj	-1.062.322	-922.083	87
Drugi prihodki	180.509	134.423	74
Drugi odhodki	-60.016	-47.926	80
Stanje izrednih gibanj	120.493	86.497	72
Poslovni izid pred obdavčitvijo	3.818.301	4.304.653	113
Davek iz dobička	-188.371	0	0
Odloženi davki	-209.007	-38.987	19
Čisti poslovni izid obračunskega obdobja	3.420.923	4.265.666	125
ROS	7,6%	7,6%	100
Čisti denarni tok	5.404.271	6.325.348	117

Hitra dinamika rasti prodaje in nekatere močno spremenjene značilnosti poslovnega okolja so, poleg aktivnostnega povečanja ekonomskih kategorij, povzročile tudi kakovostne odklone z vidika dobičkonosnosti poslovanja, ki se odražajo v (1) prehodno poslabšani marži iztržka (bruto marža), (2) produktivnosti delovanja zaposlenih in (3) produktivnosti delovanja strojne opreme.

Najpomembnejši vpliv na dobičkonosnost poslovanja družbe je imelo slabšanje bruto marže, ki jo je povzročila višja rast cen surovin in materiala od pričakovanih in načrtovanih, skupaj s strukturnimi spremem-

bami v prodajnem portfelju. V letu 2016 je marža dosegla višino 64,5 %, v letu 2017 pa smo jo zmanjšali za 7,3 odstotne točke (na 57,2 %), kar pomeni zaostajanje tudi v razmerju do njene načrtovane vrednosti. V tem delu, torej v delu izboljšanja bruto marže z uravnavanjem cen vhodnih surovin in materiala v razmerju do prodajnih cen izdelkov, ima družba Livar opraviti s ključnim tveganjem uspešnosti poslovanja tako v letu 2017 kot tudi v naslednjih letih, katerega pomembnost in materialni učinek je podoben prodajnemu.

Izredno hitra rast obsega prodaje, ki smo jo sicer pričakovali od sredine leta 2017, dosegli pa smo jo že od meseca januarja dalje, je povzročila težave tudi pri zagotavljanju ustreznega števila in strukture ustrezno usposobljenih sodelavcev. Družba Livar pri tem ni bil izjema, s tem so bile soočene vse industrijske družbe, ki delujejo na področju Slovenije; potrebe po zaposlenih so močno presegle njihovo razpoložljivost, zato je bilo potrebno aktivnosti zaposlovanja širiti izven nacionalnih meja. Tako se je v letu 2017 izkazala za pravilno in celo ključno odločitev iz let zniževanja obsega prodaje (leti 2015 in 2016), ko smo za ceno nižje produktivnosti dela zadrževali tiste zaposlene, ki pomenijo ohranjanje industrijskih kompetenc in znanj v obsegu, s katerim ohranjamo družbo Livar na ravni razvojnega dobavitelja. S tem smo pri visokem povečanju števila zaposlenih, kar je bilo z vidika povečanega obsega naročil nujno, ohranili nujno stabilnost v procesih proizvodnje in s tem blažili negativne vplive nižje ravni znanj in izkušenj novih sodelavcev na kakovost naših izdelkov. Opisano dogajanje je ekonomsko produktivnost delovanja družbe Livar (razmerje med ustvarjeno dodano vrednostjo in stroški dela) prehodno poslabšalo, njeno normalizacijo pa pričakujemo v drugem oziroma tretjem četrtletju leta 2018.

Visoka dinamika polnjenja proizvodnih zmogljivosti pa je razkrila tudi velik investicijski zaostanek zaradi omejevanja obsega investiranja v zadnjih desetih letih (zastarelost strojne opreme in njena manjša tehnološka ustreznost), ki pomeni več kot polovično zaostajanje za obsegom investiranja uspešnih konkurenčnih družb v evropskem okolju. V obdobju leta dni moramo zato, konkretnije zaradi odprave ozkih grl v proizvodnji in nujnosti povečanja produktivnosti, povečanja kakovostnih zahtev obstoječih in novih kupcev, spoštovanja zakonodaje s področja varstva pri delu in varovanja okolja, izvesti nujne investicije v ocenjeni vrednosti 10 milijonov EUR, katerih najnujnejši del smo pričeli izvajati že v letu 2017. Produktivnost živega in strojnega dela je torej potrebno opazovati povezano; z razvojnimi investicijami znižujemo stopnjo tveganja v kadrovskem delu na področjih dela, ki jih je mogoče ustrezno avtomatizirati in s tem znižati pritisk na zaposlovanje v segmentu proizvodnega dela. Gre za ukrep, ki je nujen tudi za uspešnost poslovanja družbe v naslednjih letih.

Ključne kategorije dobičkonosnosti

Dobičkonosnost poslovanja	Jan - dec 2016	Jan - dec 2017	Indeks
Čisti prihodki od prodaje	44.926.047	56.120.914	125
Dodana vrednost	20.726.183	22.266.867	107
Dodana vrednost v prihodkih od prodaje	46,1%	39,7%	86
EBITDA	6.743.478	7.199.921	107
EBITDA marža	15,0%	12,8%	85
Čisti poslovni izid	3.420.923	4.265.666	125
ROS	7,6%	7,6%	100

Ostale kategorije stroškov in odhodkov v poslovnem delu so v večji meri dosegle načrtovane ravni, s prilagoditvijo variabilnega dela rasti poslovnih aktivnosti. Tudi kategorije finančnih gibanj v odhodkovnem delu so zaradi znižanja obsega zadolžitve in učinkov reprogramiranja finančnega dolga dosegle izboljšave.

Leto 2017 je družba Livar zaključila s čistim dobičkom v višini 4,3 milijona EUR in z maržo (ROS) v višini 7,6 %, kar jo uvršča v skupino najboljših primerljivih livarn v evropskem prostoru. Primerjalno na leto

2016 je dosežen čisti poslovni izid višji za 0,8 milijona EUR ob ohranjanju ROS na enaki ravni, primerjalno z načrtovanim pa je ustvarjeni čisti dobiček višji za 0,5 milijona EUR, medtem, ko njegova marža (ROS) zaostaja za 0,3 odstotne točke.

2.3. FINANČNI POLOŽAJ

Ključne kategorije finančnega položaja

Finančni položaj	Jan - dec 2016	Jan - dec 2017	Indeks
Lastniški kapital	3.572.676	7.857.839	220
Finančne obveznosti (dolžniški kapital)	18.155.199	15.932.521	88
Dolžniški kapital / EBITDA	2,69	2,21	82
Čiste finančne obveznosti (čisti dolžniški kapital)	17.941.600	15.898.128	89
Čisti dolžniški kapital / EBITDA	2,66	2,21	83
Dolžniški kapital / čisti investirani kapital (LK + DK)	83,6%	67,0%	80
Obresti	840.680	711.129	85
EBITDA / obresti	8,02	10,12	126

V letu 2017 je družba Livar znova izboljšala finančni položaj, merjen z razmerjem finančnega dolga in EBITDA, in sicer za 0,48 točke (2,21x v primerjavi s 2,69x v letu 2016). S tem je družba še izboljšala raven, s katero je že lansko leto sodila v krog družb z odličnim finančnim vzvodom. Dosežen kazalnik je zaostal za načrtovanim kazalnikom enakega obdobja za 0,07 točke; finančni dolg smo v primerjavi z načrtovanim presegli za 0,7 milijonov EUR iz naslova kratkoročne zadolžitve za namene premoščanja financiranja investicij do zaključka postopkov refinanciranja. Obrestni vzvod je dosegel vrednost 10,12x, kar pomeni izboljšanje vrednosti kazalnika, doseženega v letu 2016.

Vrednost dolžniškega kapitala v celotnem investiranem kapitalu je na ravni 67,0 - odstotnega deleža in se izboljšuje sorazmerno z višino doseženega čistega dobička. Takšno strukturo, ki se pomembno izboljšuje, je povzročila odprava / slabitev preostanka vrednosti vseh finančnih in poslovnih terjatev v razmerju do družbe Jelšingrad Livar, a.d., Banja Luka (Republika Srpska) izvedena v letu 2015; z učinkom na pretekla leta, neposredno v breme lastniškega kapitala. Pri tem je pomembno poudariti, da gre za obračunski učinek, ki ni in tudi v prihodnje ne bo slabil sicer zelo dobre likvidnosti oziroma solventnosti družbe.

Družba je v prvem četrtletju leta 2017 pričela s postopki refinanciranja finančnega dolga, ki naj bi bili zaključeni v letu 2018. Zaradi dlje časa trajajočih postopkov, smo z vednostjo in ob soglasju bank pričeli izvajati najnujnejše investicije iz čistega denarnega toka, namenjenega financiranju obratnega kapitala. Tako smo od meseca oktobra dalje del čistega denarnega toka, namenjenega za financiranje obratnega kapitala (obveznosti do dobaviteljev), usmerili v financiranje nujnih investicij. Zaradi tega smo po stanju na dan 31.12.2017 dosegli višjo vrednost kratkoročnih obveznosti od vrednostjo kratkoročnih terjatev. Položaj bo likvidnostno izravnal v letu 2018 v sodelovanju z bankami upnicami v MRA in z dobavitelji.

Finančni položaj družbe na dan 31.12.2017

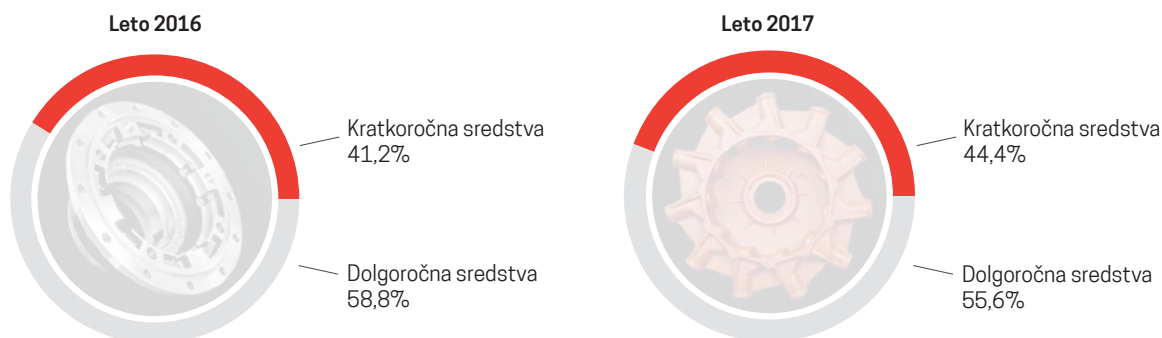
v EUR	31.12.2016	31.12.2017	Indeks
SREDSTVA	34.726.671	40.646.296	117
A. DOLGOROČNA SREDSTVA	20.422.028	22.615.706	111
I. Neopredmetena sredstva in dolgoročne AČR	1.408.674	1.586.632	113
II. Opredmetena osnovna sredstva	16.852.657	20.336.616	121
IV. Dolgoročne finančne naložbe	2.876	2.000	70
VI. Odložene terjatve za davek	2.157.821	690.459	32
B. KRA TKOROČNA SREDSTVA	14.132.384	17.568.854	124
II. Zaloge	4.536.457	5.614.092	124
III. Kratkoročne finančne naložbe	6.000	6.000	100
IV. Kratkoročne poslovne terjatve	9.376.329	11.914.369	127
V. Denarna sredstva	213.599	34.393	16
C. KRA TKOROČNE AKTIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	172.259	461.735	268

v EUR	31.12.2016	31.12.2017	Indeks
OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV	34.726.671	40.646.296	117
A. KAPITAL	3.572.676	7.857.839	220
I. Vpoklicani kapital	6.069.276	6.069.276	100
II. Kapitalske rezerve	7.156	7.156	100
IV. Revalorizacijske rezerve	6.331.259	6.341.499	100
VI. Preneseni izid preteklih let	-8.835.015	-4.560.092	52
B. REZERVACIJE IN DOLGOROČNE PČR	3.041.781	2.156.741	71
C. DOLGOROČNE OBVEZNOSTI	16.259.959	10.655.733	66
I. Dolgoročne finančne obveznosti	14.791.900	10.651.527	72
II. Dolgoročne poslovne obveznosti	29.444	4.206	14
III. Odložene obveznosti za davek	1.438.616	0	0
Č. KRA TKOROČNE OBVEZNOSTI	10.638.236	18.649.052	175
II. Kratkoročne finančne obveznosti	3.363.299	5.280.994	157
III. Kratkoročne poslovne obveznosti	7.274.937	13.368.058	184
D. KRA TKOROČNE PASIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	1.214.019	1.326.931	109

Višina sredstev in obveznosti do virov sredstev se je v opazovanem obdobju zvišala za 5,9 milijona EUR oziroma za 17,0 %. Spremenila se je notranja struktura obveznosti z znižanjem finančnih obveznosti zaradi razdolževanja in z zvišanjem kratkoročnih poslovnih obveznosti zaradi povečanja obveznosti do dobaviteljev in povečanja kapitala iz naslova ustvarjenega dobička.

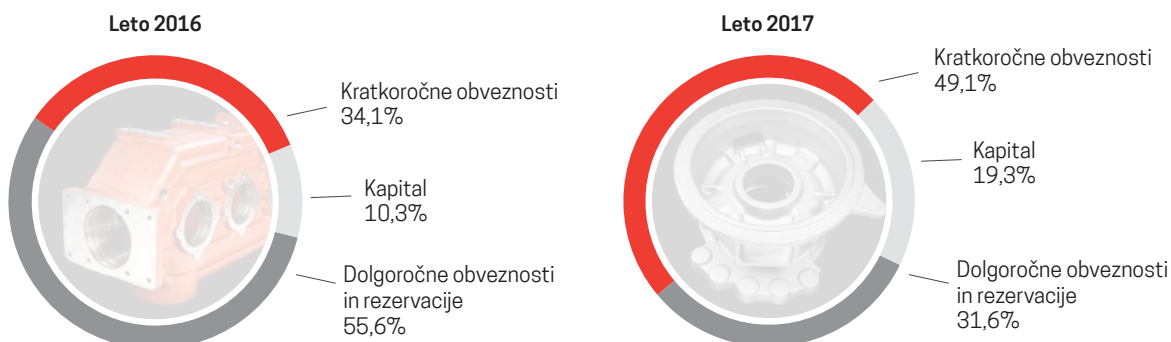

Struktura sredstev

Stanje dolgoročnih sredstev se je v primerjavi s preteklim letom zvišalo za 10,7 % oziroma za 2,2 milijona EUR, predvsem iz naslova opredmetenih osnovnih sredstev v pridobivanju (izvajanje investicij). Stanje kratkoročnih sredstev se je povečalo za 24,3 % oziroma za 3,4 milijona EUR, od tega predvsem zaloge in kratkoročne poslovne terjatve zaradi rasti obsega poslovnih aktivnosti.

Obveznosti

Povečanje vrednosti lastniškega kapitala za 4,3 milijonov EUR je posledica doseženega čistega dobička pri poslovanju tekočega leta. Vrednost finančnih obveznosti smo zaradi doslednega spoštovanja dogovorjene dinamike odplačevanja dolga znižali, usklajeno z zavezami iz pogodbe o prestrukturiranju finančnega dolga (MRA), ki je bila z bankami upnicami podpisana v letu 2015. Višina kratkoročnih poslovnih obveznosti se je v opazovanem obdobju zvišala za 84 % oziroma 6,1 milijona EUR, predvsem iz naslova kratkoročnih obveznosti do dobaviteljev. Njihova rast je posledica višjega obsega poslovnih aktivnosti in usmerjanje dela lastnih sredstev družbe Livar iz financiranja obratnega kapitala v financiranje nujnih investicij, katerih čimprejšnje izvajanje je bilo izjemnega pomena za družbo Livar z vidika zahtev kupcev, varstva pri delu in okoljevarstvenih zahtev. Tako nastali likvidnostni primanjkljaj na strani dobaviteljev, ki je nastal z delnim usmerjanjem denarnega toka v investicije, bo odpravljen z zaključkom postopkov refinanciranja finančnega dolga.

2.4. INVESTICIJE

V letu 2017 je vrednostni obseg investicij dosegel raven 5,4 milijona EUR pri njenem načrtovanem obsegu v višini 2,0 milijona EUR. Redni pregledi naših ključnih kupcev (auditi) so namreč pokazali, da brez obnove in nadgradnje tehnične opremljenosti vitalnih delov proizvodnje kmalu ne bomo več ustrezali visokim kakovostnim zahtevam ohranjanja statusa ključnega / razvojnega dobavitelja. Nujno smo morali odpraviti tudi nekaj pomanjkljivosti, ki bi lahko pomenile tveganja z vidika varstva pri delu in z okoljevarstvenega vidika. V zadnjih desetih letih smo sicer investirali do polovice vrednosti, ki so jo z investicijami dosegale primerljive livarne v evropskem prostoru, in s tem pričeli zaostajati predvsem s tehnološkega vidika.

V času rasti obsega prodaje, ki smo jo dosegli v letu 2017, je bilo potrebno nemudoma pričeti z nujnimi investicijami, usmerjenimi v (1) povečevanje ali ohranjanje dosežene kakovosti izdelkov, (2) v povečevanje produktivnosti in (3) v doseganje zahtev okoljevarstvene zakonodaje in zakonodaje s področja varstva pri delu. Zato je družba Livar že v mesecu maju 2017 pričela z izvajanjem pomembnih investicij, katerih izvedba zahteva več časa in je mogoča le v času dlje časa trajajočih delnih prekinitev dela (kolektivni dopusti).

73% delež investicij, izvedenih v letu 2017, je bil tako usmerjen v razvojno, tehnično in tehnološko opremo, ki bo zagotavljala razvoj družbe Livar s krepitvijo konkurenčnosti in s tem ustvarjanjem vrednosti za kupce in za družbo Livar.

Obseg in vsebina investiranja v številkah:

EUR Capex	Jan - dec 2015	Jan - dec 2016	Jan - dec 2017
Razvojni	296.335	1.045.279	862.656
Obnovitveni	937.234	446.792	746.733
Racionalizacijski	925.809	120.362	3.820.953
Nujen (zakonska ali druga osnova)	47.750	380.810	4.581
= Skupaj	2.207.128	1.993.244	5.434.922
Zgradbe	153.562	507.189	1.266.130
Zemljišča	0	37.531	0
Tehnična in tehnološka oprema	1.118.810	1.005.972	3.968.042
Neopredmetena sredstva	912.095	442.552	200.750
Ostalo	22.661	0	0
= Skupaj	2.207.128	1.993.244	5.434.922

Vsebina pomembnejših investicij, izvedenih v letu 2017, je bila naslednja:

- **Priprava peska, livarna Ivančna Gorica**

Investiranje v novo pripravo peska predstavlja najpomembnejšo investicijo, tako po višini vloženih sredstev (3,0 milijona EUR) kot po nujnosti investiranja z vidika tehnično – tehnološke pomembnosti. Nova priprava peska, poleg zagotavljanja boljše kakovosti peščene mešanice, dosega tudi višjo produktivnost, boljše pogoje dela in varnosti pri delu.

- **Peskalni stroj VKP, livarna Ivančna Gorica**

Razlogi za investicijo v nakup peskalnega stroja izhajajo iz potreb po proizvodnji zahtevnejši ulitkov, potreb kupcev po kvalitetnejšem čiščenju in nepoškodovani površini ulitka, potreb po povečevanju zmogljivosti in potreb po izboljšanju energetske učinkovitosti, ki jo s starim strojem nismo bili sposobni dosegati. Zelo pomemben je bil tudi vidik varstva pri delu.

- **Sistem filtriranja v finalizaciji, livarna Črnomelj**

Investicija predstavlja celovito rešitev odsesovanja z dvema filtroma. Prvi od dveh filtrov je že vpeljan v uporabo, naslednji pa je v fazi izdelave. Že s postavitvijo enega filtra so se pogoji dela v finalizaciji bistveno izboljšali. Stari filter je imel bistveno premajhne zmogljivosti in ni zadostoval za ventilacijo celotnega oddelka finalizacije, poleg tega ni omogočal zanesljivega upravljanja emisij v okolje.

- **Obdelovalni stroj Heller, mehanska obdelava Črnomelj**

Nabava novega stroja predstavlja nov korak v doseganju natančnosti obdelav, ki jo postavljajo zahteve avtomobilske industrije, prav tako omogoča širitev obstoječih zmogljivosti mehanske obdelave. Vključene ima vse tehnološke zahteve najsodobnejših strojev, kot so večje hitrosti vretena, poenostavljen prenos orodij iz shrambe orodij do vretena in hitrejša priprava in menjava orodij.

- **MES, mehanska obdelava Črnomelj**

MES ali sistem za upravljanje proizvodnje (Manufacturing Execution System) je avtomatiziran sistem za nadzor in optimizacijo elementov proizvodnega procesa v realnem času. Sistem zagotavlja informacije, ki omogočajo optimizacijo proizvodnih procesov in aktivnosti, tako da so optimizacije mogoče od faze izdaje delovnega naloga pa vse do njegove realizacije. V letu 2017 je bila izvedena prva faza projekta, ki je osnova za uspešno izgradnjo celovitega sistema do konca leta 2018.

2.5. ZAPOSLENI

Posledice rasti obsega poslovnih aktivnosti v začetku leta 2017 so bile z vidika zagotavljanja ustreznih kadrov podcenjene, tako na ravni družbe kot na ravni Slovenije kot celote. Družba Livar se je tako v začetku leta soočil s pomanjkanjem kadrov ustreznega števila in ustrezne izobrazbene strukture, težavo pa so povečevale enake okoliščine za celotno industrijo v slovenskem prostoru. Za nastali položaj ni bilo takojšnjega odgovora, močno pa je bilo potrebno širiti kadrovske aktivnosti tudi izven nacionalnih meja. Položaj smo uspeli uravnotežiti v tretjem četrtletju leta z vzpostavitvijo ustreznega sistema kadrovanja na način, ki bo družbo Livar v bodoče vsaj v pretežni meri ščitil pred tveganji izostanka kadrov.

Na dan 31.12.2017 je bilo v družbi Livar 604 redno zaposlenih in 160 najetih delavcev; povprečno je bilo v letu 2017 redno zaposlenih 528 in najetih 162 delavcev.

Število zaposlenih po stopnji strokovne izobrazbe na dan 31.12.2017

Stopnja strokovne izobrazbe	Število zaposlenih	%
I	85	14,1
II	16	2,6
III	48	7,9
IV	224	37,1
V	155	25,7
VI/1	20	3,3
VI/2	31	5,1
VII	23	3,8
VIII	2	0,3
Skupaj	604	100,0

V livarski dejavnosti med zaposlenimi, zaradi posebnosti proizvodnega dela, prevladujejo moški; delež moških v strukturi zaposlenih je 89 %. Povprečna starost zaposlenih je 43 let, konec leta 2017 je imelo 22 sodelavcev status invalida.

V družbi Livar spoštujemo načela socialnega dialoga med predstavniki zaposlenih in predstavniki delodajalca. Zbore delavcev, ki predstavljajo zaposlenim, zaradi neposrednosti komunikacije, najpomembnejši vir informacij o poslovanju naše družbe, izvajamo četrtletno. Poleg tega z enako časovno dinamiko izvajamo tudi redna srečanja s predstavniki sindikatov in sveta delavcev, kjer vključujemo širši krog sodelavcev v procese sodelovanja pri upravljanju družbe.

Znanje, razvoj, motiviranost, zavzetost, ustvarjalnost, inovativno razmišljanje in osebna odgovornost zaposlenih ostajajo ključni elementi uresničevanja strateških ciljev družbe Livar, sočasno s strateškim investicijskim posodabljanjem tehnološko-proizvodnih procesov in usmerjanjem razvoja v izdelke z višjo dodano vrednostjo.

2.6. RAZVOJ

Obvladovanje razvojnih in tehnoloških procesov je eno od ključnih področij, ki družbi Livar zagotavlja ohranjanje konkurenčne prednosti in dolgoročnega obstoja. Kupci v pogojih globalnih dobavnih verig potrebujejo hitro odzivnost, kakovostno uravnotežene dobave ter ustrezno sodelovanje v primeru morebitnih tehnično-tehnoloških težav. Ker je Livar družba z lastnim prodajnim modelom in lastnim razvojem, smo v letu 2017 nadgradili področje tehnologije in razvoja na način, ki bo omogočal vodilno vlogo področja tudi v močno spremenjenih pogojih delovanja. Proces razvoja in tehnologije smo posodobili in ga okrepili z dodatnimi sodelavci, pri čemer smo uravnotežili izkušnje s sodobnimi znanji in energijo novih, mladih sodelavcev.

Pomemben del omenjene posodobitve je pomenila vzpostavitev procesno-operativne tehnologije, katere ključni cilj je neposredni prenos tehnično-tehnoloških rešitev iz razvoja v redno proizvodno uporabo. Kar pomeni pomembno povečanje hitrosti prenosa rešitev od ideje do njihove uresničitve v procesih proizvodnje.

Na področju vodenja razvojnih projektov smo izvedli pregled ustreznosti njihovega obvladovanja, identificirali šibka mesta ter pripravili ukrepe, ki morajo zagotoviti hitro odzivnost in krajše čase razvoja novih izdelkov. Velik poudarek je bil namenjen aktivnemu sodelovanju s kupci pri iskanju proizvodno-tehnoloških rešitev, s ciljem zagotoviti čim bolj stabilno izdelavo novih izdelkov in optimiziranje izdelkov, ki so že v redni proizvodnji. V letu 2018 bomo nadaljevali aktivnosti izboljševanja informacijske podpore pri vodenju razvojnih projektov, kar bo rezultiralo v izboljšani preglednosti, sledljivosti odločanja in na osnovi analitike v bistveno lažje vodenje razvojnih projektov.

Najpomembnejša razvojna projekta v tem trenutku sta (1) vodenje procesa nadgradnje procesne ureditve in ERP za področje tehnologije, razvoja in proizvodnje v livarskem delu in v delu mehanske obdelave ter (2) začetek projekta na področju t.i. »Rapid prototyping« tehnologij. Prvi bo v pretežni meri zaključen že v letu 2018, drugi pa bo zaradi svoje kompleksnosti po trenutnih ocenah v celoti izpeljan šele konec leta 2019.

2.7. OKOLJE

Eno od ključnih področij usmeritev družbe Livar je v vsakem trenutku poskrbeti za življenjsko in delovno okolje tako, da bodo vplivi nanj, ki so posledica dejavnosti livarstva in mehanske obdelave ulitkov, znotraj zakonsko predpisanih meja in ostalih zahtev socialnega in poslovnega okolja. Pri svojem ravnanju je torej družba Livar zavezana doseganju visokih ciljev varovanja okolja.

V letu 2017 smo pričeli z investicijskim ciklom, ki je bil napovedan že pred letom dni in pomeni nadgra-

dnjo uspešnega poslovanja družbe Livar. Ključni komponenti vseh projektov, s katerimi v poslovno okolje družbe Livar vpeljujemo inovativne tehnologije in avtomatizacijo, sta trajnostni razvoj in družbena odgovornost. Poseben poudarek namenjamo skrbi za okolje ter energetske učinkovitosti. Smernice sistema ravnanja z okoljem, ki so opredeljene v standardu ISO 14001, vsako leto vodijo k večjemu zavedanju in skrbi za preprečevanje in zmanjševanje negativnih vplivov na okolje. Okoljska tveganja zmanjšujemo z upoštevanjem vplivov na okolje že pri samem načrtovanju investicij ter prehajanjem na nove čistejša tehnologije.

V letu 2017 je bilo izvedenih kar nekaj projektov, vezanih na področje varovanja okolja, med katerimi ima pomembno mesto učinkovita raba energije. V zadnjih letih glede na dane okoliščine zmanjšujemo specifično porabo energentov ter s pomočjo energetskih kazalnikov spremljamo učinkovitost procesov in načrtujemo nadaljnje optimizacije. Naš napredek na tem področju je bil prepoznan tudi v sklopu EcoVadis CSR platforme.

Med drugim smo v letu 2017 izvedli kar nekaj investicij, ki izboljšujejo energetske učinkovitost procesov ter zmanjšujejo vplive na okolje:

- namestitev enote treh tehnološko učinkovitih kompresorjev za pripravo komprimiranega zraka na lokaciji Črnomelj z možnostjo izkoriščanja odpadne toplote kompresorjev v postopkih sušenja izdelkov pri procesu barvanja;
- izgradnjo nove antikorozijske linije na lokaciji Črnomelj, ki ob obratovanju kompresorjev za sušenje ulitkov ne potrebuje dodatnega energetskega vira;
- zamenjavo starega filtra na kupolni peči Črnomelj s tehnološko dovršenim sistemom;
- zamenjavo filtrnih sistemov prezračevanja za oddelek brusilnice in čistilnice v Črnomlju;
- instalacijo dveh dodatnih avtomatskih brusilnih strojev (1 na lokaciji Črnomelj, 1 na lokaciji Ivančna Gorica); njihova uporaba zmanjša obremenitev okolja s hrupom ter izboljšuje materialno energetske učinkovitost procesa brušenja;
- namestitev nove filtrne naprave prezračevanja za oddelek avtomatskega brušenja v Ivančni Gorici;
- namestitev nove čistilne naprave za zrak v čistilnici Ivančna Gorica.

Nedvomno tudi v prihodnje varovanje okolja ostaja eden izmed poglavitnih stebrov družbene odgovornosti družbe Livar, kar nas zavezuje k izvajanju aktivnosti za doseganje ciljev varovanja okolja in spodbujanju zavesti po nenehnem izboljševanju odnosa do okolja in zmanjševanju njegovega obremenjevanja.

2.8. DOGODKI PO ZAKLJUČKU POSLOVNEGA LETA

Po datumu zaključka poslovnega leta ni prišlo do poslovnih dogodkov, ki bi vplivali na predstavitve vsebin v tem letnem poročilu.

3. UPRAVLJANJE S TVEGANJI

Izpostavljenost različnim tveganjem, tako poslovnim kot finančnim, je del vsakodnevnega delovanja družbe Livar. Zato je zavedanje, da posamezna tveganja obstajajo, ter njihovo sistematično, dosledno spremljanje in učinkovito upravljanje, ključnega pomena za krepitev uspešnosti poslovanja družbe.

Likvidnostna tveganja

Tveganja, ki so povezana z zagotavljanjem plačilne sposobnosti, upravljamo s tedenskim in mesečnim načrtovanjem vseh pričakovanih in znanih denarnih odtokov ter z načrtovanjem in zagotavljanjem zadostnih denarnih pritokov za njihovo kritje. Posebno področje tega segmenta tveganj je učinkovito in pregledno poslovanje z bankami. V drugi polovici leta 2017 smo likvidnostno tveganje povečali zaradi prehodnega financiranja dolgoročnih sredstev s kratkoročnimi viri sredstev, in sicer z namenom nujnosti blažitve investicijskega tveganja.

Kreditno tveganje

Tveganje, da kupci ne bodo izpolnili svojih obveznosti, torej plačil terjatev v razmerju do njih, upravljamo s sistemom stalne bonitetne presoje naših kupcev, predvsem novih, ter z učinkovitim procesom izterjave terjatev. Glavnina terjatev pa je tudi zavarovana pri zavarovalnicah.

Obrestna tveganja

Sklenitev pogodbe o prestrukturiranju finančnega dolga je uravnala tudi obrestna tveganja v maržnem delu.

Valutno tveganje

Večjih valutnih tveganj iz naslova sprememb deviznih tečajev pri nakupih in prodaji ni bilo, saj delujejo naši nabavni in prodajni trgi pretežno v okviru Evropske unije. Družba Livar prav tako nima finančnih in poslovnih terjatev, izraženih v tujih valutah.

Tveganje znižanja poštene vrednosti

Družba ima nepremičnine in finančne naložbe vrednotene po metodi poštene vrednosti; spremembe poštene vrednosti ugotavlja najmanj na letni ravni pri pripravi letnih računovodskih izkazov.

Tržna tveganja

Tržna tveganja upravljamo z razpršenostjo prodaje po industrijskih panogah, s spremljanjem in uravnavanjem deležev prodaje po posameznih vrstah industrije ter s spremljanjem in uravnavanjem deleža prodaje po trgih. V veliki meri pa prodajna tveganja omejujemo z nenehnim razvojem novih izdelkov in storitev, ki so za kupce poslovno zanimivi, funkcionalni in cenovno ustrezni.

Nabavna tveganja

Nabavna tveganja so povezana s spremembami cen surovin in materialov, kakovostjo ter dobavnimi roki. Ta v določeni meri uravnavamo z ureditvijo pogodbenih razmerij z dobavitelji, kar nam omogoča stabilnejše, zlasti pa bolj predvidljivo poslovanje. Kljub temu pa na spremembo cen glavnih izdelavnih materi-

alov, kot so jeklo, grodelj in energenti, nimamo neposrednega vpliva. Spremembe cen omenjenih materialov imamo zato v pretežni meri, tudi v skladu z industrijsko prakso, vključene v uravnavanje prodajnih cen naših izdelkov.

Produktna tveganja

Na področju produktnih tveganj smo izpostavljeni tveganjem neustreznega delovanja ali slabe kakovosti naših izdelkov na trgu. Produktna tveganja omejujemo z zagotavljanjem kakovosti v proizvodnem procesu ter z doslednim upoštevanjem industrijskih standardov in dogovorjenih zahtev kupcev. Naše vodilo je dosledno upravljanje kakovosti, saj bomo le s kakovostnimi procesi, izvirnimi in tehnološko dovršenimi izdelki še bolj utrdili svoj položaj med priznanimi evropskimi proizvajalci ulitkov. Tveganje obvladujemo tako, da imamo z zavarovalnicami sklenjeno zavarovanje proizvajalčeve odgovornosti (odpoklic in razširjena proizvajalčeva odgovornost).

Kadrovska tveganja

Kadrovska tveganja vključujejo tveganja posledic socialnega dialoga z zaposlenimi, izgube ključnih kadrov ter pomanjkanja strokovno usposobljenih kadrov. Upravljamo jih z različnimi oblikami izobraževanj, z nagrajevanjem osebne uspešnosti, uspešnosti poslovanja družbe in podobno. Bodoče potrebe po strokovno usposobljenem kadru rešujemo z razvojem kompetenc obstoječih kadrov, njihovim načrtnim razvojem in z aktivnim spremljanjem trga dela. Kot posledica rasti obsega poslovanja v začetnih mesecih leta 2017 smo se, tako kot okolje našega delovanja, soočili s pomanjkanjem kadrov ustreznega števila in ustrezne izobrazbene strukture, kar je bilo urejeno v tretjem četrtletju leta. Glede na to izkušnjo smo uvedli aktivnosti, ki bodo tudi v bodoče močno blažile učinke tovrstnih tveganj.

Investicijska tveganja

Investicijska tveganja so povezana z zagotavljanjem optimalne produktivnosti, kakovosti, varstva pri delu in varstva okolja. S tega vidika je postajalo tveganje zelo visoko, a smo ga uravnali z začetkom investiranja v vitalne dele delovanja od prvega četrtletja leta 2017 dalje. V primerjavi z likvidnostnim tveganjem smo investicijskega ocenili z višjo stopnjo tveganja.

Premoženjska tveganja

Ključna premoženjska tveganja, kot so požar, strojelom in izpad proizvodnje, so preko sistema zavarovanj v pretežni meri prenešena na zavarovalnice.

4. NAČRTI ZA PRIHODNOST

Družba Livar bo v letih 2018 do 2025 sledila začrtani poti poslovne odličnosti in ravnala v skladu s svojo vizijo:

»Postati vodilna evropska nišna livarna z lastnim prodajnim in razvojnim modelom, ki kot razvojni dobavitelj ustvarja celovite rešitve za zahtevne industrijske kupce.«

Vsak del vizije je podkrepjen z jasnim modelom njenega razumevanja in udejanjanja:

- Nišna livarna - visoka kompleksnost delovanja proizvodnje zaradi njene prožnosti pri nizkih in srednjih serijah izdelkov, razvitih v družbi Livar, ki zaradi zahtevnosti ustvarjajo visoko vrednost kupcem
- Lastni prodajni in razvojni model – ohranjanje tehnično-tehnoloških kompetenc in enakovredno sodelovanje s kupci, brez nevarnosti izgube avtonomije rasti in razvoja
- Razvojni dobavitelj – tehnično-tehnološka odličnost (kompetence zaposlenih)
- Celovite rešitve – za kupce ne izdelujemo le izdelkov, zanje skupaj z razvojem in ostalimi storitvami ustvarjamo rešitve zanje
- Zahtevni industrijski kupci – zahtevnost kupcev je naš razvojni izziv z doseganjem odlik industrijskega proizvajalca.

Na tej podlagi pričakujemo za leto 2018 rast prihodkov do ravni nad 60 milijonov EUR. Sama struktura prodaje se v primerjavi z letom 2017 ne bo bistveno spremenila. Z vidika nadaljnjega razvoja družbe Livar pa so izredno pomembne investicije, katerih intenzivno izvajanje smo že pričeli.

V letu 2018 bo torej družba nadaljevala dolgoročno pot k odličnosti na vseh ključnih področjih svojega delovanja. Njena poglobljena naloga v prihajajočih letih bo ustvarjanje čistega denarnega toka na ravni, ki bo zagotavljala intenziven razvoj družbe z osredotočenimi razvojnimi investicijami in nemoteno odplačevanje finančnih in poslovnih obveznosti. Pri tem ima pomembno vlogo izvedba projekta refinanciranja finančnega dolga in financiranja ključnih razvojnih investicij, katerega zaključek ocenjujemo za čas do konca leta 2018.

Podobno, kot je družba Livar v zadnjih letih uspešno vpeljala model prodajne odličnosti, bo v letu 2018 ključno zaključevanje projekta proizvodne odličnosti, katerega aktivnosti so se izvajale že v letu 2017. Njegovi rezultati bodo zagotovili celostno podporo procesu prodaje z razvojem in stroškovno optimiziranje procesa proizvodnje, tako livarn kot mehanske obdelave.

5. IZJAVA O UPRAVLJANJU DRUŽBE

Upravljanje v družbi Livar, d.d., deluje po enotirnem sistemu.

Organi družbe so:

- skupščina delničarjev,
- upravni odbor (UO),
- izvršni direktor.

5.1. KODEKS O UPRAVLJANJU DRUŽBE

Družba spoštuje določila Kodeksa upravljanja za nejavne družbe (Kodeks), ki so ga v maju 2016 izdali Gospodarska zbornica Slovenije, Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo in Združenje nadzornikov Slovenije, ter je dostopen na spletnih straneh teh organizacij, tudi na www.gzs.si.

Upravljanje družbe poteka v skladu z določili Zakona o gospodarskih družbah (ZGD-1), Statuta družbe in v okvirih Kodeksa, pri čemer so večja odstopanja od Kodeksa sledeča:

- točka 2.2.2.: letno poročilo družbe ne sprejema UO, temveč ga v skladu z ZGD-1 in Statutom sprejema skupščina družbe;
- točka 2.4.: Statut je objavljen na intranetni strani družbe, poleg tega je javno dostopen tudi na AJPEŠ;
- točka 2.5.4.: člani UO podajo izjavo o neodvisnosti v skladu z ZGD-1 ob imenovanju;
- točka 2.7.1.: družba ciljev, ki jih želi uresničevati z opravljanjem svoje dejavnosti, ne opredeljuje v Statutu, temveč jih opredeljuje v drugih aktih (strateški, planski in ostali akti);
- točka 2.9.: družba ima poslovnik o delu UO, ki ga ne objavlja na spletni strani;
- točka 3.3.3.: družba revizorja ne vabi na skupščino, ko ta odloča o sprejemu letnega poročila, temveč je revizor povabljen na UO, ko obravnava gradivo za skupščino, katerega sestavni del so tudi letni računovodski izkazi.

5.2. POLITIKA RAZNOLIKOSTI V ZVEZI Z ZASTOPANOSTJO V ORGANIH VODENJA

Družba nima sprejete samostojne politike, ki bi dodatno urejala strukturo organov vodenja in nadzora glede na spol, starost, izobrazbo in druge osebne okoliščine.

5.3. GLAVNE ZNAČILNOSTI SISTEMOV NOTRANJE KONTROLE IN UPRAVLJANJA TVEGANJA V DRUŽBI V POVEZAVI S POSTOPKOM RAČUNOVODSKEGA POROČANJA

Sistem notranje kontrole je skupek različnih usmeritev in politik, ki jih je vzpostavila in sprejela družba z namenom, da bi kar najbolje upravljala tveganje, povezano z računovodskim poročanjem. Namen sistema notranje kontrole je zagotoviti učinkovitost in uspešnost delovanja, zanesljivost računovodskega poročanja in skladnost z veljavnimi zakoni, ter drugimi zunanjimi in notranjimi predpisi.

Družba ima vzpostavljen sistem obvladovanja tveganj povezan z računovodskim poročanjem.

Pravilnost, popolnost in resničnost računovodskega poročanja so zagotovljeni z izvajanjem naslednjih vrst notranjih kontrol:

- kontrola pravilnosti računovodskih podatkov, ki se zagotavlja na različne načine (npr. usklajevanje postavk s kupci in dobavitelji),
- kontrola popolnosti zajemanja podatkov (npr. zaporedje dokumentacije, številčenje dokumentov),
- kontrola razmejitev dolžnosti in odgovornosti (npr. ločeno izvajanja evidentiranja in plačevanja),
- kontrola omejitve dostopa (pravice dostopa do računovodskih evidenc so selektivno dodeljene),
- kontrola nadziranja.

Proces računovodenja je informacijsko podprt, zato so vse zgoraj naštetе vrste notranje kontrole povezane tudi s sistemi kontrole, vgrajenimi v okvir informacijske tehnologije, ki obsegajo tako kontrolo omejitev dostopa do omrežja, podatkov, aplikacij kot tudi kontrolo točnosti in popolnosti zajemanja in obdelovanja podatkov.

5.4. SKUPŠČINA DRUŽBE

V skladu z določbami Zakona o gospodarskih družbah je skupščina delničarjev najvišji organ družbe. Na njej se neposredno udejanja volja delničarjev družbe. Vsaka delnica predstavlja na skupščini en glas. Družba Livar ima eno vrsto delnic in sicer navadne kosovne delnice.

Redna skupščina delničarjev se sklicuje enkrat letno in sicer vsaj en mesec pred dnem zasedanja skupščine. Celotno gradivo je do sklica skupščine na vpogled na sedežu družbe.

Pravico do udeležbe na skupščini in glasovalno pravico imajo vsi delničarji, vpisani v delniško knjigo na presečni datum, objavljen ob sklicu, ter njihovi zastopniki in pooblašenci.

V letu 2017 je bila opravljena 25. redna letna skupščina delničarjev družbe Livar. Skupščina je zasedala dne 22.6.2017. Na skupščini sta bila navzoča 2 delničarja, ki sta predstavljala 87,24% osnovnega kapitala družbe Livar. Na skupščini so se delničarji:

- seznanili z letnim poročilom družbe, revizorjevim poročilom, ter poročilom upravnega odbora za poslovno leto 2016,
- seznanili s prejemi upravnega odbora in izvršnega direktorja za leto 2016,
- sprejeli sklep o razporeditvi bilančne izgube,
- podelili razrešnico upravnemu odboru in izvršnemu direktorju,
- imenovali revizorja za leto 2017.

5.5. ORGANI VODENJA IN NJIHOVE KOMISIJE

Družba ima upravni odbor, ki vodi družbo, nadzoruje izvajanje poslov ter opravlja druge naloge v skladu z zakonom in statutom.

Upravni odbor sestavljajo trije člani. Dva člana izvoli skupščina družbe, enega člana pa ima pravico izvoliti svet delavcev. Vsi člani upravnega odbora imajo enake pravice in dolžnosti ter so pri opravljanju svoje funkcije neodvisni. Člani upravnega odbora morajo izpolnjevati pogoje, določene z Zakonom o gospodarskih družbah, član upravnega odbora, ki ga imenuje svet delavcev, pa tudi pogoje, ki jih določa Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju.

Upravni odbor ima predsednika in namestnika predsednika. Upravni odbor se skliče po potrebi, najmanj pa na vsake tri mesece. Način dela upravnega odbora podrobno določa Poslovnik o delu upravnega odbora družbe.

Upravni odbor družbe Livar se je v letu 2017 sestel na 11 sejah, od tega je bilo 5 rednih sej in 6 korespondenčnih.

Sestava upravnega odbora družbe Livar je sledeča:

- Vojko Rovere, predstavnik delničarjev, predsednik upravnega odbora,
- mag. Jože Kaligaro, predstavnik delničarjev, namestnik predsednika upravnega odbora, glavni izvršni direktor,
- Jože Strmole, predstavnik zaposlenih.

Mandat članov upravnega odbora - predstavnikov delničarjev traja 6 let. Oba sta bila imenovana dne 17.12.2014, tako da se jima mandat izteče dne 17.12.2020.

Mandat člana upravnega odbora - predstavnika zaposlenih traja 4 leta. Svet delavcev družbe Livar ga je imenoval z dnem 17.12.2014, tako da se mu mandat izteče dne 17.12.2018.

Upravni odbor družbe je na seji dne, 17.12.2014, za 6 letno mandatno obdobje imenoval mag. Jožeta Kaligara za glavnega izvršnega direktorja družbe, ki je zakoniti zastopnik družbe Livar. Glavni izvršni direktor se osredotoča na vodenje in spremljanje uresničevanja ključnih ciljev poslovanja po posameznih področjih, v skladu z nalogami, ki jih ima na podlagi predpisov, statuta družbe, internih aktov in sklepov upravnega odbora.

Upravni odbor družbe je na seji dne 17.12.2014 imenoval tudi revizijsko komisijo. Revizijsko komisijo sestavljajo trije člani. Dva člana revizijske komisije sta hkrati tudi člana upravnega odbora, en član revizijske komisije pa je neodvisni strokovnjak usposobljen za računovodstvo. Revizijska komisija delo opravlja v skladu s predpisi in redno poroča upravnemu odboru družbe.

mag. Jože Kaligaro,
glavni izvršni direktor

Vojko Rovere,
predsednik upravnega odbora

RAČUNOVODSKO POROČILO

1. POROČILO NEODVISNEGA REVIZORJA

Deloitte.

Deloitte Revizija d.o.o.
Dunajska cesta 165
1000 Ljubljana
Slovenija

Tel: + 386 (0)1 3072 800
Fax: + 386 (0)1 3072 900
www.deloitte.si

POROČILO NEODVISNEGA REVIZORJA lastnikom družbe Livar d.d.

Mnenje

Revidirali smo računovodske izkaze gospodarske družbe Livar d.d. (v nadaljevanju 'družba'), ki vključujejo bilanco stanja na dan 31. decembra 2017, izkaz poslovnega izida, izkaz drugega vseobsegajočega donosa, izkaz gibanja kapitala in izkaz denarnih tokov za tedaj končano leto ter pojasnila k računovodskim izkazom, vključno s povzetkom bistvenih računovodskih usmeritev.

Po našem mnenju priloženi računovodski izkazi v vseh pomembnih pogledih pošteno predstavljajo finančni položaj družbe na dan 31.12.2017 ter njen poslovni izid in denarne tokove za tedaj končano leto v skladu s slovenskimi računovodskimi standardi (SRS).

Osnova za mnenje

Revizijo smo opravili v skladu z mednarodnimi standardi revidiranja (MSR). Naše odgovornosti na podlagi teh standardov so podrobneje opisane v odstavku *Revizorjeva odgovornost za revizijo računovodskih izkazov* našega poročila. V skladu s Kodeksom etike za računovodske strokovnjake, ki ga je izdal Odbor za mednarodne standarde etike za računovodske strokovnjake (Kodeks IESBA), ter etičnimi zahtevami, ki se nanašajo na revizijo računovodskih izkazov v Sloveniji, potrjujemo svojo neodvisnost od družbe in izpolnjevanje vseh drugih etičnih obveznosti v skladu s temi zahtevami in Kodeksom IESBA. Verjamemo, da so pridobljeni revizijski dokazi zadostna in ustrezna podlaga za naše mnenje.

Druge informacije

Druge informacije obsegajo informacije v letnem poročilu, razen računovodskih izkazov in revizorjevega poročila o njih. Za druge informacije je odgovorno poslovodstvo.

Naše mnenje o računovodskih izkazih se ne nanaša na druge informacije.

Naša odgovornost v povezavi z opravljeno revizijo računovodskih izkazov je druge informacije prebrati in pri tem presoditi, ali so pomembno neskladne z računovodskimi izkazi, zakonskimi zahtevami ali našim poznavanjem, pridobljenim pri revidiranju, oziroma ali se kako drugače kažejo kot pomembno napačne. Prav tako ocenimo, ali so druge informacije v vseh pomembnih pogledih pripravljene v skladu z veljavno zakonodajo in predpisi, predvsem, ali so z njimi skladne z vidika uradnih zahtev in postopka za pripravo drugih informacij v kontekstu pomembnosti, torej ali bi lahko kakršnakoli neskladnost s temi zahtevami vplivala na presoje, ki temeljijo na teh drugih informacijah.

Na podlagi opravljenih postopkov in v obsegu, v katerem to lahko ocenimo, poročamo o naslednjem:

- Druge informacije, ki opisujejo dejstva, ki so predstavljena tudi v računovodskih izkazih, so v vseh pomembnih pogledih skladne z računovodskimi izkazi.
- Druge informacije so pripravljene v skladu z veljavno zakonodajo oziroma predpisi.

Ime Deloitte se nanaša na Deloitte Touche Tohmatsu Limited, pravno osebo, ustanovljeno v skladu z zakonodajo Združenega kraljestva Velike Britanije in Severne Irske (v izvirniku »UK private company limited by guarantee«), in mrežo njenih članic, od katerih je vsaka ločena in samostojna pravna oseba. Podroben opis pravne organiziranosti združenja Deloitte Touche Tohmatsu Limited in njenih družb članic je na voljo na <http://www2.deloitte.com/si/en/pages/about-deloitte/articles/about-deloitte.html>

Družba članica Deloitte Touche Tohmatsu Limited.

Deloitte Revizija d.o.o. - Družba vpisana pri Okrožnem sodišču v Ljubljani - Matična številka: 1647105000 - ID št. za DDV: SI62560085 - Osnovni kapital: 74.214,30 EUR

Poleg tega smo dolžni na podlagi našega znanja in razumevanja družbe, ki smo ju pridobili med revizijo, poročati tudi o tem, ali druge informacije vsebujejo kakršnekoli pomembno napačne navedbe dejstev. Na podlagi izvedenih postopkov v povezavi z drugimi informacijami, ki smo jih pridobili, pomembno napačnih navedb dejstev nismo zaznali.

Odgovornosti posloводства za računovodske izkaze

Posloводство je odgovorno za pripravo in pošteno predstavitev teh računovodskih izkazov v skladu z SRS in za takšen notranji nadzor, ki je po mnenju posloводства potreben za pripravo računovodskih izkazov, ki ne vsebujejo pomembno napačne navedbe zaradi prevare ali napake.

Posloводство je pri pripravi računovodskih izkazov odgovorno za oceno sposobnosti družbe, da nadaljuje kot delujoče podjetje, za razkritje zadev, povezanih z delujočim podjetjem, in uporabo predpostavke delujočega podjetja kot podlago za računovodenje, razen če namerava družbo likvidirati ali zaustaviti poslovanje oziroma nima druge realne možnosti, kot da napravi eno ali drugo.

Upravni odbor in revizijska komisija sta odgovorna za nadzor nad procesom računovodskega poročanja v družbi.

Revizorjeva odgovornost za revizijo računovodskih izkazov

Naš cilj je pridobiti sprejemljivo zagotovilo o tem, da računovodski izkazi kot celota ne vsebujejo pomembno napačnih navedb zaradi prevare ali napake, in izdati revizorjevo poročilo, ki vključuje naše mnenje. Sprejemljivo zagotovilo je visoka stopnja zagotovila, ki pa ni jamstvo, da bo revizija v skladu s slovenskimi računovodskimi standardi (SRS). vedno odkrila pomembno napačne navedbe, če te obstajajo. Napačne navedbe lahko izhajajo iz prevare ali napake in se smatrajo za pomembne, če je mogoče upravičeno pričakovati, da posamično ali skupaj vplivajo na gospodarske odločitve uporabnikov, sprejete na podlagi teh računovodskih izkazov.

Med izvajanjem revidiranja v skladu z SRS uporabljamo strokovno presojo in ohranjamo poklicno nezaupljivost. Prav tako:

- Prepoznamo in ocenimo tveganja pomembno napačne navedbe v računovodskih izkazih, bodisi zaradi prevare ali napake, oblikujemo in izvajamo revizijske postopke kot odziv na ocenjena tveganja ter pridobivamo zadostne in ustrezne revizijske dokaze, ki zagotavljajo podlago za naše mnenje. Tveganje, da ne bomo odkrili pomembno napačne navedbe, ki izvirajo iz prevare, je večje od tveganja neodkritja pomembno napačne navedbe zaradi napake, saj prevara lahko vključuje skrivne dogovore, ponarejanje, namerno opustitev, zavajajoče prikazovanje ali izogibanje notranjim kontrolam.
- Opravimo postopke preverjanja in razumevanja notranjih kontrol, ki so pomembne za revizijo, z namenom oblikovanja revizijskih postopkov, ki so okoliščinam primerni, vendar ne z namenom izraziti mnenje o učinkovitosti notranjih kontrol družbe.
- Presodimo ustreznost uporabljenih računovodskih usmeritev in sprejemljivost računovodskih ocen ter z njimi povezanih razkritij posloводства.
- Na podlagi pridobljenih revizijskih dokazov o obstoju pomembne negotovosti glede dogodkov ali okoliščin, ki zbuja dvom v spodobnost organizacije, da nadaljuje kot delujoče podjetje, sprejmemo sklep o ustreznosti poslovodske uporabe predpostavke delujočega podjetja kot podlage računovodenja. Če sprejmemo sklep o obstoju pomembne negotovosti, smo dolžni v revizorjevem poročilu opozoriti na ustrezna razkritja v računovodskih izkazih ali, če so takšna razkritja neustrezna, naše mnenje prilagoditi. Revizorjevi sklepi temeljijo na revizijskih dokazih, pridobljenih do datuma izdaje revizorjevega poročila, vendar poznejši dogodki ali okoliščine lahko povzročijo prenehanje organizacije kot delujočega podjetja.

- Ovrednotimo splošno predstavitev, strukturo in vsebino računovodskih izkazov, vključno z razkritji, in ocenimo, ali računovodski izkazi predstavljajo zadevne posle in dogodke na način, da je dosežena poštena predstavitev.

Upravni odbor in revizijsko komisijo med drugim obveščamo o načrtovanem obsegu in časovnem okviru revizije ter pomembnih revizijskih ugotovitvah, vključno s pomembnimi pomanjkljivostmi notranjih kontrol, ki smo jih zaznali med našo revizijo.

DELOITTE REVIZIJA d.o.o.

Barbara Žibret Kralj
Pooblaščenka revizorka

Ljubljana, 20. april 2018

Deloitte.

DELOITTE REVIZIJA D.O.O.
Ljubljana, Slovenija 3

2. BILANCA STANJA NA DAN 31. 12.

SREDSTVA

v EUR	Pojasnila	31.12.2017	31.12.2016
SREDSTVA		40.646.295	34.726.671
A. DOLGOROČNA SREDSTVA		22.615.705	20.422.028
I. Neopredmetena sredstva in dolgoročne aktivne časovne razmejitve	1	1.586.632	1.408.674
1. Dolgoročne premoženjske pravice		1.097.769	1.212.570
5. Druge dolgoročne aktivne časovne razmejitve		488.863	196.104
II. Opredmetena osnovna sredstva	2	20.336.616	16.852.657
1. Zemljišča in zgradbe		12.379.124	12.062.374
a) Zemljišča		5.585.068	5.585.068
b) Zgradbe		6.794.056	6.477.306
2. Proizvajalne naprave in stroji		4.159.001	4.435.408
3. Druge naprave in oprema		34.121	38.820
4. Opredmetena osnovna sredstva, ki se pridobivajo		3.764.370	316.055
a) Opredmetena osnovna sredstva v gradnji		3.764.370	316.055
IV. Dolgoročne finančne naložbe	3	2.000	2.876
1. Dolgoročne finančne naložbe, razen posojil		2.000	2.876
c) Druge dolgoročne finančne naložbe		2.000	2.876
VI. Odložene terjatve za davek	31	690.459	2.157.821
B. KRATKOROČNA SREDSTVA		17.568.854	14.132.384
II. Zaloge	4	5.614.092	4.536.456
1. Material		1.793.091	1.525.325
2. Nedokončana proizvodnja		1.323.308	890.901
3. Proizvodi in trgovsko blago		2.497.693	2.120.230
III. Kratkoročne finančne naložbe	5	6.000	6.000
2. Kratkoročna posojila		6.000	6.000
b) Kratkoročna dana posojila drugim		6.000	6.000
IV. Kratkoročne poslovne terjatve	6	11.914.369	9.376.329
2. Kratkoročne poslovne terjatve do kupcev		10.454.189	8.481.033
3. Kratkoročne poslovne terjatve do drugih		1.460.180	895.296
V. Denarna sredstva	7	34.393	213.599
C. KRATKOROČNE AKTIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	8	461.735	172.259
Izvenbilančna sredstva	15	2.197.723	1.654.552

OBVEZNOSTI

v EUR	Pojasnila	31.12.2017	31.12.2016
OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV		40.646.295	34.726.671
A. KAPITAL	9	7.857.839	3.572.675
I. Vpoklicani kapital		6.069.276	6.069.276
1. Osnovni kapital		6.069.276	6.069.276
II. Kapitalske rezerve		7.156	7.156
IV. Revalorizacijske rezerve		6.341.499	6.331.259
VI. Preneseni izid preteklih let		-4.560.092	-8.835.015
B. REZERVACIJE IN DOLGOROČNE PASIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	10	2.156.741	3.041.781
1. Rezervacije za pokojnine in podobne obveznosti		337.233	337.233
2. Druge rezervacije		1.819.508	2.704.549
C. DOLGOROČNE OBVEZNOSTI		10.655.732	16.259.959
I. Dolgoročne finančne obveznosti	11	10.651.527	14.791.900
1. Dolgoročne finančne obveznosti do bank		8.391.232	11.891.172
2. Dolgoročne finančne obveznosti za obveznice		416.245	624.368
3. Druge dolgoročne finančne obveznosti		1.844.050	2.276.360
II. Dolgoročne poslovne obveznosti	12	4.206	29.444
5. Drugo dolgoročne poslovne obveznosti		4.206	29.444
III. Odložene obveznosti za davek	31	0	1.438.616
Č. KRATKOROČNE OBVEZNOSTI	13	18.649.052	10.638.236
II. Kratkoročne finančne obveznosti		5.280.994	3.363.299
2. Kratkoročne finančne obveznosti do bank		4.084.410	1.999.099
3. Kratkoročne finančne obveznosti za obveznice		208.123	208.123
4. Druge kratkoročne finančne obveznosti		988.460	1.156.078
III. Kratkoročne poslovne obveznosti		13.368.058	7.274.937
2. Kratkoročne poslovne obveznosti do dobaviteljev		12.038.782	5.556.531
4. Kratkoročne poslovne obveznosti na podlagi predujmov		15.398	2.351
5. Druge kratkoročne poslovne obveznosti		1.313.879	1.716.055
D. KRATKOROČNE PASIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	14	1.326.931	1.214.019
Izvenbilančne obveznosti	15	2.197.723	1.654.552

Pojasnila k izkazu stanja so sestavni del računovodskih izkazov in jih je treba brati v povezavi z njimi.

3. IZKAZ POSLOVNEGA IZIDA ZA OBDOBJE 01.01. DO 31.12.

v EUR	Pojasnila	2017	2016
1. Čisti prihodki od prodaje	16	56.120.914	44.926.047
2. Sprememba vrednosti zalog proizvodov in nedokončane proizvodnje	17	828.064	115.939
3. Usredstveni lastni proizvodi in storitve	18	151.455	203.178
4. Drugi poslovni prihodki	19	213.418	877.779
5. Stroški blaga, materiala in storitev	20	37.752.138	27.179.035
a) Nabavna vrednost prodanega blaga in materiala ter stroški porabljenega materiala		30.222.966	21.124.497
b) Stroški storitev		7.529.171	6.054.538
6. Stroški dela	21	12.063.202	11.891.901
a) Stroški plač		8.539.646	8.504.318
b) Stroški socialnih zavarovanj		1.668.877	1.678.327
od tega stroški pokojninskih zavarovanj		1.044.622	1.058.614
č) Drugi stroški dela		1.854.679	1.709.256
7. Odpisi vrednosti	22	2.059.682	1.983.348
a) Amortizacija		2.039.356	1.923.648
b) Prevrednotovalni poslovni odhodki pri neopredmetenih sredstvih in opredmetenih osnovnih sredstvih		2.138	1.489
c) Prevrednotovalni poslovni odhodki pri obratnih sredstvih		18.188	58.212
8. Drugi poslovni odhodki	23	298.588	308.529
10. Finančni prihodki iz danih posojil	24	75	42
b) Finančni prihodki iz posojil, danih drugim		75	42
11. Finančni prihodki iz poslovnih terjatev	25	9.277	4.319
b) Finančni prihodki iz poslovnih terjatev do drugih		9.277	4.319
13. Finančni odhodki iz finančnih obveznosti	27	844.536	998.483
a) Finančni odhodki iz posojil prejetih od bank		711.129	840.680
b) Finančni odhodki iz drugih finančnih obveznosti		133.407	157.803
14. Finančni odhodki iz poslovnih obveznosti	28	86.900	68.199
a) Finančni odhodki iz obveznosti do dobaviteljev in meničnih obveznosti		37.793	27.322
b) Finančni odhodki iz drugih poslovnih obveznosti		49.107	40.877
15. Drugi prihodki	29	134.423	180.509
16. Drugi odhodki	30	47.926	60.016
17. Davek od dohodka pravnih oseb	32	0	188.371
18. Odloženi davki	31	38.987	209.007
19. Čisti poslovni izid obračunskega obdobja	33	4.265.666	3.420.923

Pojasnila k izkazu poslovnega izida so sestavni del računovodskih izkazov in jih je treba brati v povezavi z njimi.

4. IZKAZ DRUGEGA VSEOBSEGAJOČEGA DONOSA

v EUR	2017	2016
19. Čisti poslovni izid obračunskega obdobja	4.265.666	3.420.923
20. Spremembe revalorizacijskih rezerv iz prevrednotenja opredmetenih osnovnih sredstev	10.240	-137.440
23. Celotni vseobsegajoči donos obračunskega obdobja	4.275.906	3.283.483

Pojasnila k izkazu vseobsegajočega donosa so sestavni del računovodskih izkazov in jih je treba brati v povezavi z njimi.

5. IZKAZ DENARNIH TOKOV

v EUR	2017	2016
Denarni tokovi pri poslovanju		
a) Postavke izkaza poslovnega izida		
Poslovni prihodki (razen za prevrednotenje) in finančni prihodki iz poslovnih terjatev	57.449.240	46.307.770
Poslovni odhodki brez amortizacije (razen za prevrednotenje) in finančni odhodki iz poslovnih obveznosti	-50.259.719	-39.679.138
Davki iz dobička in drugi davki, ki niso zajeti v poslovnih odhodkih	-188.717	-522.945
	7.000.804	6.105.688
b) Spremembe čistih obratnih sredstev (in časovnih razmejitev, rezervacij ter odloženih terjatev in obveznosti za davek) poslovnih postavk bilance stanja		
Začetne manj končne poslovne terjatve	-2.368.814	584.438
Začetne manj končne aktivne časovne razmejitve	-582.235	53.731
Začetne manj končne terjatve za odloženi davek	1.467.363	209.007
Začetne manj končne zaloge	-1.095.440	-284.846
Končni manj začetni poslovni dolgov	5.427.108	196.473
Končne manj začetne pasivne časovne razmejitve in rezervacije	-765.822	-1.354.491
Končne manj začetne odložene obveznosti za davek	-1.438.616	134.692
	634.544	-460.996
Pozitivni denarni tok pri poslovanju ali negativni denarni tok pri poslovanju (a + b)	7.644.348	5.644.692
Denarni tokovi pri investiranju		
a) Prejemki pri investiranju		
Pozitivni denarni tok od dobljenih obresti in deležev v dobičku, ki se nanašajo na investiranje	75	42
Prejemki od odtujitve neopredmetenih in opredmetenih osnovnih sredstev	8.310	0
	9.261	42
b) Negativni denarni tok pri investiranju		
Izdatki za pridobitev neopredmetenih sredstev	-198.613	-442.552
Izdatki za pridobitev opredmetenih osnovnih sredstev	-4.556.720	-1.416.180
	-4.755.332	-1.858.731
Pozitivni denarni tok pri investiranju ali negativni denarni tok pri investiranju (a + b)	-4.746.071	-1.858.689
Denarni tokovi pri financiranju		
a) Prejemki pri financiranju		
Prejemki od povečanja dolgoročnih finančnih obveznosti	76.164	0
Prejemki od povečanja kratkoročnih finančnih obveznosti	743.744	0
	819.908	0
b) Izdatki pri financiranju		
Izdatki za dane obresti, ki se nanašajo na financiranje	-854.804	-991.734
Izdatki za odplačila dolgoročnih finančnih obveznosti	-4.216.536	-2.748.893
	-3.897.391	-3.740.627
Pozitivni denarni tok pri financiranju ali negativni denarni tok pri financiranju (a + b)	-3.897.391	-3.740.627
Končno stanje denarnih sredstev	34.393	213.599
Denarni izid v obdobju	-179.206	45.375
Začetno stanje denarnih sredstev	213.599	168.224

Pojasnila k izkazu denarnih tokov so sestavni del računovodskih izkazov in jih je treba brati v povezavi z njimi.

6. IZKAZ GIBANJA KAPITALA

LETO 2017

v EUR	Osnovni kapital	Kapitalske rezerve	Revalorizacijska rezerva	Prenesena čista izguba	Čisti poslovni izid poslovnega leta	Skupaj
A.1. Stanje konec prejšnjega poročevalskega obdobja	6.069.276	7.156	6.331.259	-8.835.015	0	3.572.676
Popravek napake 1.1.2017	0	0	0	9.256	0	9.256
A.2. Začetno stanje poročevalskega obdobja	6.069.276	7.156	6.331.259	-8.825.759	0	3.581.932
B.2. Celotni vseobsegajoči donos poročevalskega obdobja	0	0	10.240	0	4.265.666	4.275.906
a) Vnos čistega poslovnega izida poročevalskega obdobja	0	0	10.240	0	4.265.666	4.275.906
B.3. Spremembe v kapitalu	0	0	0	4.265.666	-4.265.666	0
č) Pokrivanje izgube kot odbitne sestavine kapitala	0	0	0	4.265.666	-4.265.666	0
C. Končno stanje poročevalskega obdobja	6.069.276	7.156	6.341.499	-4.560.092	0	7.857.839

LETO 2016

v EUR	Osnovni kapital	Kapitalske rezerve	Revalorizacijska rezerva	Prenesena čista izguba	Čisti poslovni izid poslovnega leta	Skupaj
A.1. Stanje konec prejšnjega poročevalskega obdobja	6.069.276	7.156	6.480.416	-11.894.986	0	661.862
Popravek napake 1.1.2016	0	0	-11.717	-360.952	0	-372.669
A.2. Začetno stanje poročevalskega obdobja	6.069.276	7.156	6.468.699	-12.255.938	0	289.193
B.2. Celotni vseobsegajoči donos poročevalskega obdobja	0	0	-137.440	0	3.420.923	3.420.923
a) Vnos čistega poslovnega izida poročevalskega obdobja	0	0	-137.440	0	3.420.923	3.420.923
B.3. Spremembe v kapitalu	0	0	0	3.420.923	-3.420.923	-137.440
č) Pokrivanje izgube kot odbitne sestavine kapitala	0	0	0	3.420.923	-3.420.923	0
f) Druge spremembe v kapitalu	0	0	0	0	0	-137.440
C. Končno stanje poročevalskega obdobja	6.069.276	7.156	6.331.259	-8.835.015	0	3.572.676

Pojasnila k izkazu gibanja kapitala so sestavni del računovodskih izkazov in jih je treba brati v povezavi z njimi.

PRILOGA 1 K IZKAZU GIBANJA KAPITALA IZKAZ BILANČNEGA DOBIČKA / IZGUBE

v EUR	2017	2016
Čisti izid poslovnega leta	4.265.666,26	3.420.922,74
Preneseni čisti dobiček (prenesena izguba)	-8.825.758,50	-12.255.937,91
Bilančni dobiček in njegova razporeditev (izguba)	-4.560.092,24	-8.835.015,17

7. POJASNILA K RAČUNOVODSKIM IZKAZOM

Pojasnila k računovodskim izkazom delniške družbe Livar, d.d., (v nadaljevanju Livar) so v skladu s Slovenskimi računovodskimi standardi 2016.

SPLOŠNA RAZKRITJA

Splošna razkritja (firma in sedež, dejavnost, zaposleni in imena članov uprave) ter vsa tveganja so predstavljena v poslovnem poročilu.

RAČUNOVODSKE USMERITVE

PODLAGE ZA PRIPRAVO RAČUNOVODSKIH IZKAZOV

Računovodski izkazi in pojasnila k izkazom v tem poročilu so sestavljena na osnovi Slovenskih računovodskih standardov (v nadaljevanju SRS), ki so stopili v veljavo 1. januarja 2016. Pri vrednotenju postavk, za katere standardi dajejo možnost izbire med različnimi načini vrednotenja, je družba uporabila usmeritve, ki so opisane v nadaljevanju.

Pri pripravi izkazov so upoštevana splošna pravila o členitvi bilance stanja, izkaza poslovnega izida, izkaza drugega vseobsegajočega donosa in vrednotenja postavk v računovodskih izkazih, vsebina prilog k izkazom in zahteve glede poslovnega poročila, kar zadošča za resničen in pošten prikaz poslovanja družbe v letnem poročilu. Prav tako sta upoštevani temeljni računovodski predpostavki, upoštevanje nastanka poslovnih dogodkov in upoštevanje časovne neomejenosti delovanja.

Kakovostne značilnosti računovodskih izkazov in s tem tudi vodenja celotnega računovodstva so predvsem razumljivost, ustreznost, zanesljivost in primerljivost.

Računovodski izkazi so predstavljeni v evrih, brez centov.

Bilanca stanja vključuje le tista sredstva in obveznosti, ki se nanašajo na poslovanje družbe.

POSAMEZNE RAČUNOVODSKE USMERITVE

DOLGOROČNA SREDSTVA

Neopredmetena sredstva in dolgoročne časovne razmejitve

Neopredmeteno sredstvo je razpoznavno nedenarno sredstvo, ki praviloma fizično ne obstaja in se pojavlja kot neopredmeteno dolgoročno sredstvo ter se razvršča na tista s končnimi dobami koristnosti in na tista z nedoločenimi dobami koristnosti. Družba ne razpolaga s sredstvi z nedoločenimi dobami koristnosti.

Ta zajemajo:

- dolgoročne aktivne časovne razmejitve, odloženi stroški razvijanja,
- naložbe v pridobljene dolgoročne premoženjske pravice (patenti, blagovne znamke, licence in druge pravice, dobro ime prevzete družbe),
- dane predjume za neopredmetena sredstva, ki so v bilanci stanja izkazani v povezavi z neopredmetenimi sredstvi in se knjigovodsko izkazujejo kot terjatve.

Neopredmeteno sredstvo se ob začetnem pripoznanju ovrednoti po nabavni vrednosti. V nabavno vrednost se vštevajo tudi uvozne in nevračljive nakupne datjave po odštetu trgovinskih in drugih popustov ter vsi neposredno pripisljivi stroški pripravljanja sredstva za nameravano uporabo.

Amortizacijske stopnje uporabljene za amortizacijo programskih licenc znašajo 10 – 50 % letno in se amortizirajo v dobi koristnosti. V letu 2017 se je nekaterim novim neopredmetenim osnovnim sredstvom določila amortizacijska stopnja 50 % letno, medtem ko se ostale amortizacijske stopnje v primerjavi s preteklim letom niso spremenile. Oblikovanje popravkov vrednosti iz naslova amortiziranja bremeni stroške amortizacije.

Prevrednotenje neopredmetenih sredstev je sprememba njihove knjigovodske vrednosti. Neopredmetena sredstva se zaradi okrepitev ne prevrednotujejo. Njihova knjigovodska vrednost pa se lahko zmanjša samo na osnovi oslabitve. Izguba zaradi oslabitve se izkazuje kot prevrednotovalni poslovni odhodek v zvezi z neopredmetenimi sredstvi.

Opredmetena osnovna sredstva

Opredmetena osnovna sredstva (v nadaljevanju OOS) se v knjigovodskih razvidih oziroma v bilanci stanja pripoznajo, če je verjetno, da bodo pritekale gospodarske koristi in če je mogoče njegovo nabavno vrednost zanesljivo izmeriti.

OOS so zemljišča, zgradbe, proizvodna oprema in druga oprema. Med opredmetenimi osnovnimi sredstvi družba izkazuje tudi opremo vzeto v finančni najem, ki se amortizira po stopnjah sorodne opreme družbe.

Nabavna vrednost opredmetenih osnovnih sredstev zajema nakupno vrednost in vse stroške, ki jih je mogoče neposredno pripisati osnovnemu sredstvu. Kasneje nastali stroški, ki omogočajo večje bodoče koristi glede na prvotno ocenjene, povečujejo nabavno vrednost. Stroški, ki omogočajo podaljšanje dobe uporabnosti sredstva, zmanjšujejo do takrat obračunani popravek vrednosti.

Osnovna sredstva nabavljena v tuji valuti so preračunana v domačo valuto po referenčnem tečaju Banke Slovenije, veljavnem na dan nastanka poslovne spremembe. Pozneje nastale tečajne razlike pri poravnavi obveznosti so obravnavane kot postavka finančnih prihodkov ali odhodkov.

Predujmi za osnovna sredstva so vrednoteni po nominalni vrednosti.

Opredmetena osnovna sredstva niso več predmet knjigovodskega evidentiranja, če so odtujena ali izničena, ker od njih ni več mogoče pričakovati koristi.

ZEMLJIŠČA IN ZGRADBE

Družba pri vrednotenju zemljišč in zgradb uporablja **model revaloriziranja**. Prevrednotenje je sprememba prvotno izkazane vrednosti gospodarskih kategorij oziroma je vsako ponovno ovrednotenje, katero je bilo izvedeno na osnovi cenitvenih poročil. Ocenjevalec vrednosti uporablja za ocenjevanje poštene vrednosti zemljišč in zgradb metodo neposredne kapitalizacije donosov oziroma najemnin. Družba ugotavlja poštene vrednosti, tako da jih da oceniti pooblaščenim ocenjevalcem vrednosti v prvem letu uporabe prenovljenih standardov, ter nato vsakih 5 let oziroma prej, če se okoliščine poslovanja bistveno spremenijo. Popravek vrednosti revalorizacijskih rezerv za odložene obveznosti za davek iz naslova zemljišč in zgradb, ki je sestavni del kapitala, se prenese na preneseni poslovni izid, ko je pripoznanje zemljišča ali zgradbe odpravljeno. Prenese se celotni popravek vrednosti, ko je sredstvo izločeno iz uporabe ali odtujeno.

PROIZVAJALNA OPREMA IN DRUGA OPREMA

Družba uporablja model nabavne vrednosti in torej vodi proizvodna opremo ter drugo opremo po njihovih nabavnih vrednostih, zmanjšanih za amortizacijske popravke vrednosti in nabrano izgubo zaradi

oslabitve. Opredmetena osnovna sredstva se časovno amortizirajo glede na dobo koristnosti. Oblikovanje popravkov vrednosti bremeni stroške amortizacije.

Amortizacija

Neodpisana vrednost opredmetenega osnovnega sredstva in neopredmetenega sredstva se zmanjšuje z amortiziranjem. Začetek amortiziranja je prvi dan naslednjega meseca, ko je sredstvo razpoložljivo za uporabo. Zemljišča, predujmi za osnovna sredstva in sredstva v gradnji oziroma izdelavi se ne amortizirajo.

Amortizacija se obračunava po stopnjah, ki so določene individualno (posamično) glede na predvideno dobo koristnosti posameznega osnovnega sredstva po metodi enakomernega časovnega amortiziranja.

Pri obračunu amortizacije družba upošteva naslednje letne amortizacijske stopnje:

	%
Neopredmetena sredstva	10 - 50 %
Vlaganja v tuja osnovna sredstva	10 - 20 %
Zgradbe	1,43 - 10 %
Oprema za opravljanje osnovne dejavnosti	2 - 50 %
Druga oprema	7 - 50 %
Računalniška oprema	33 - 50 %
Transportna oprema	12,5 - 25 %

Preverjanje oslabitve sredstev

Družba ob vsakem datumu poročanja preveri preostalo knjigovodsko vrednost opredmetenih in neopredmetenih sredstev družbe, da ugotovi ali so prisotni znaki oslabitve. Če takšni znaki obstajajo, se oceni nadomestljiva vrednost sredstva.

Oslabitev sredstva ali denar ustvarjajoče enote se pripozna v primeru, ko njegova knjigovodska vrednost presega njegovo nadomestljivo vrednost. Denar ustvarjajoča enota je najmanjša skupina sredstev, ki ustvarjajo finančne pritoke, v veliki meri neodvisne od finančnih pritokov iz drugih sredstev ali skupin sredstev. Slabitev se izkaže v izkazu poslovnega izida.

Nadomestljiva vrednost sredstva ali denar ustvarjajoče enote je njena vrednost pri uporabi ali poštena vrednost zmanjšana za stroške prodaje, in sicer tista, ki je višja. Pri določanju vrednosti sredstva pri uporabi se pričakovani prihodnji denarni tokovi diskontirajo na njihovo sedanjo vrednost z uporabo diskontne mere pred obdavčitvijo, ki odraža sprotne tržne ocene časovne vrednosti denarja in tveganja, ki so značilna za sredstvo.

V zvezi z nefinančnimi sredstvi pa družba izgube zaradi oslabitve v preteklih obdobjih na datum bilance stanja ovrednoti in tako ugotovi, če je prišlo do zmanjšanja izgube ali ta celo več ne obstaja. Izguba zaradi oslabitve se odpravi, če je prišlo do spremembe ocen, na podlagi katerih družba določi nadomestljivo vrednost sredstva. Izguba zaradi oslabitve sredstva se odpravi do višine, do katere povečana knjigovodska vrednost sredstva ne preseže knjigovodske vrednosti, ki bi bila ugotovljena po odštetu amortizacijskega odpisa, če pri sredstvu v prejšnjih letih ne bi bila pripoznana izguba zaradi oslabitve.

Finančne naložbe

Finančne naložbe so sestavni del finančnih instrumentov družbe in so finančna sredstva, ki jih ima družba naložbenik, da bi z donosi, ki izhajajo iz njih, povečevalo svoje finančne prihodke; ti se razlikujejo od poslovnih prihodkov, ki izhajajo iz prodaje proizvodov in opravljanja storitev v okviru njihovega rednega poslovanja.

Večinoma gre za naložbe v kapital odvisnih in pridruženih podjetij kot tudi za finančne dolgove drugih podjetij (finančne naložbe v posojila) ter druge finančne naložbe.

Finančne naložbe v kapital odvisnih podjetij, pridruženih podjetij in druge finančne naložbe so razporejene v kategorijo za prodajo razpoložljivih sredstev in so izkazane po pošteni vrednosti. Poštena vrednost se ugotavlja na osnovi cenitvenega poročila pooblaščenega ocenjevalca vrednosti podjetij, ki je vpisan v register pooblaščenih ocenjevalcev vrednosti podjetij pri Slovenskem inštitutu za revizijo. Poštena vrednost naložbe se ugotavlja kot sedanja vrednost bodočih donosov z uporabo metode diskontiranega denarnega toka.

Prejeti deleži v dobičku povečujejo finančne prihodke.

Prevrednotenje finančnih naložb je sprememba njihove knjigovodske vrednosti. Pojavi se predvsem kot prevrednotenje finančnih naložb na njihovo pošteno vrednost, prevrednotenje finančnih naložb zaradi njihove oslabitve ali prevrednotenje finančnih naložb zaradi odprave njihove oslabitve. Na vsak dan bilance stanja družba oceni ali obstaja kakšen nepristranski dokaz o morebitni oslabiljenosti finančne naložbe. Če tak dokaz obstaja, se finančno naložbo prevrednoti zaradi oslabitve.

Ločeno se izkazujejo dolgoročne in kratkoročne finančne naložbe.

Del dolgoročnih finančnih naložb v posojila, ki zapade v plačilo v enem letu po datumu bilance stanja, je izkazan kot kratkoročna finančna naložba.

Dolgoročne in kratkoročne finančne naložbe izražene v tuji valuti se preračunajo v domačo valuto po tečaju na dan nastanka. Tečajne razlike, ki se pojavijo po datumu bilance stanja, se štejejo kot postavka finančnih prihodkov v zvezi z dolgoročnimi in kratkoročnimi finančnimi naložbami oziroma finančnih odhodkov v zvezi z njimi.

KRA TKOROČNA SREDSTVA

Zaloge

Družba spremlja zaloge v pomožnih knjigah in sintetično v glavni knjigi ter njihovo stanje usklajuje mesečno po končanih vseh materialnih in blagovnih obračunih.

Zaloge, ki jih družba spremlja, so zaloge surovin, materiala in pomožnega materiala, rezervnih delov za tekoče vzdrževanje in drobni inventar z dobo koristnosti do enega leta. Prav tako družba spremlja zaloge nedokončane proizvodnje, polizdelkov, gotovih izdelkov in trgovskega blaga.

Zaloge materiala in trgovskega blaga so ovrednotene po nabavnih cenah, ki jih sestavljajo nakupna cena, uvozne in druge nevračljive nakupne dajatve ter neposredni stroški nabave. Poraba zalog je vrednotena po metodi tehtanih povprečnih cen.

Zaloge nedokončane proizvodnje, polizdelkov in proizvodov se vrednotijo po proizvajalnih stroških, pri čemer je količinska enota proizvoda in polproizvoda ovrednotena z neposrednimi stroški materiala, neposrednimi stroški dela, neposrednimi stroški amortizacije in neposrednimi stroški storitev. Tisti del stroškov, ki nastaja na produktivnih stroškovnih mestih in je po vsebini posredni proizvajalni strošek, je s ključem preveljen na stroškovni nosilec, torej na proizvod oziroma polproizvod.

Pri izkazovanju zalog nedokončane proizvodnje, polizdelkov in proizvodov družba uporablja standardne cene z odmiki.

Zaloge zaradi slabitve prevrednotujemo, če njihova knjigovodska vrednost presega čisto iztržljivo vrednost. Pri tem je izrednega pomena, da upoštevamo tudi njihovo kurantnost oziroma nekurantnost.

Zmanjšanje vrednosti zalog surovin, materiala in drobnega inventarja se izkazuje kot povečanje stroškov materiala, zmanjšanje vrednosti zalog izdelkov in trgovskega blaga pa kot povečanje poslovnih odhodkov.

Normalni in presežni kalo ter primanjkljaji, ki bremenijo družbo, se prikazujejo v zmanjšani vrednosti zalog ter povečanju poslovnih odhodkov.

Terjatve

Terjatve vseh vrst se ob začetnem pripoznanju izkazujejo v zneskih, ki izhajajo iz ustreznih listin, ob predpostavki, da bodo plačane. Prvotne terjatve se lahko kasneje povečajo ali pa glede na prejeto plačilo ali drugačno poravnavo zmanjšajo za vsak znesek, utemeljen s pogodbo.

Razčlenjujejo se na dolgoročne in kratkoročne poslovne terjatve. Terjatve do pravnih oseb v tujini se preračunajo v domačo valuto po referenčnem tečaju Banke Slovenije, učinki povečujejo finančne prihodke oziroma odhodke. Obresti so obračunane na osnovi pogodb in povečujejo finančne prihodke.

Terjatve, za katere obstaja domneva, da ne bodo poravnane v rednem roku oziroma v celotnem znesku, so izkazane kot sporne in dvomljive terjatve.

Pri oblikovanju popravkov vrednosti terjatev smo upoštevali individualno oceno izterljivosti posamezne terjatve ter zastaralne roke posameznih terjatev. K oblikovanju popravkov smo pristopili predvsem iz vsebinske obravnave poplavlja terjatev. Upoštevali smo sklenjene komercialne pogodbe. Kot osnova za utemeljeno oblikovane popravke pa nam je služila predvsem strokovna ocena in mnenje komercialnega oddelka.

Odpisi in popravki vrednosti terjatev predstavljajo prevrednotovalne poslovne odhodke obratnih sredstev.

Denarna sredstva

Denarna sredstva sestavljajo gotovina, knjižni denar in denar na poti. Gotovina je denar v blagajni in sicer v obliki bankovcev in kovancev. Knjižni denar je denar na računih pri banki ali drugi finančni ustanovi, ki se lahko uporablja za plačevanje. Denar na poti je denar, ki se prenaša iz blagajne na ustrezní račun pri banki ali drugi finančni ustanovi in se istega dne še ne vpiše kot dobroimetje pri njej. Denarna sredstva se ob začetnem pripoznanju izkažejo v zneskih, ki izhajajo iz ustreznih listin, po preveritvi, da imajo takšno naravo.

Sredstva v tujih valutah so preračunana po referenčnem tečaju Evropske centralne banke na dan bilanciranja, tečajna razlika pa je izkazana med finančnimi prihodki in odhodki.

Kapital

Kapital odraža lastniško financiranje družbe in je z vidika družbe njegova obveznost do lastnikov. Opredeljen ni samo z zneski, ki so jih lastniki vložili v družbo, temveč tudi z zneski, ki so se pojavili pri poslovanju družbe.

Celotni kapital sestavljajo vpoklicani kapital, kapitalske rezerve, rezerve iz dobička, revalorizacijske rezerve, rezerve nastale zaradi vrednotenja po poštenu vrednosti, preneseni čisti poslovni izid iz preteklih let in nerazporejeni čisti poslovni izid poslovnega leta. Osnovni kapital se vodi v domači valuti.

Prevrednotenje kapitala je sprememba njegove knjigovodske vrednosti kot posledica prevrednotenja sredstev. Kot prevrednotenje pa se ne šteje vračunavanje novih vplačil, izplačil in zneskov, ki izhajajo iz sprotnega čistega dobička oziroma čiste izgube. Opravi se na koncu poslovnega leta ali med njim.

Revalorizacijska rezerva se pojavi zaradi povečanja knjigovodske vrednosti opredmetenih osnovnih sredstev, dolgoročnih in kratkoročnih finančnih naložb razpoložljivih za prodajo in ga izkazujemo ločeno glede na nastanek. Omogoča kritje kasnejšega zmanjšanja knjigovodske vrednosti oziroma slabitve istih gospodarskih kategorij.

Dolgoročne rezervacije

Vrednost dolgoročnih rezervacij predstavlja vrednost izdatkov, potrebnih za poravnavo dolgoročnih obveznosti, ugotovljenih na dan bilance stanja z upoštevanjem tveganja in negotovosti.

Dolgoročne rezervacije na račun vnaprej vračunanih stroškov oziroma odhodkov se zmanjšujejo neposredno za stroške oziroma odhodke, zaradi katerih so bile oblikovane.

Dolgoročne rezervacije se na račun odloženih prihodkov prenesejo med poslovne prihodke poslovnega leta, v katerem so se pojavili stroški oziroma odhodki.

Namen rezervacij je v obliki vnaprej vračunanih stroškov oziroma odhodkov zbrati zneske, ki bodo v prihodnosti omogočili pokritje takrat nastalih stroškov oziroma odhodkov. Družba vsako leto preverja višino oblikovanih rezervacij in jo glede na izračune temu primerno korigira. Knjigovodska vrednost rezervacij je enaka njihovi izvirni vrednosti, zmanjšani za porabljene zneske, dokler se ne pojavi potreba po njihovem povečanju ali zmanjšanju. Rezervacije se ne prevrednotujejo in se na koncu obračunskega obdobja popravijo tako, da je njihova vrednost enaka sedanji vrednosti izdatkov, ki so po predvidevanjih potrebni za poravnavo obveznosti.

Družba je v skladu z zakonskimi predpisi, kolektivno pogodbo in internim pravilnikom zavezana k plačilu jubilejnih nagrad zaposlencem ter odpravnin ob njihovi upokojitvi, za kar so oblikovane dolgoročne rezervacije. Izračun se izvede za vsakega zaposlenega tako, da se upošteva strošek odpravnine ob upokojitvi ter strošek vseh pričakovanih jubilejnih nagrad do upokojitve. Izračun z uporabo projicirane enote pripravi pooblaščen aktuar.

Družba izračunava rezervacije za jubilejne nagrade in odpravnine ob upokojitvi na vsakih 5 let oziroma pogosteje v primeru pomembnejših sprememb uporabljenih predpostavk pri izračunu ali pomembnejših sprememb v številu in starostni strukturi zaposlenih.

Pri zadnjem izračunu na koncu leta 2013 so bile uporabljene naslednje aktuarske predpostavke:

- diskontna stopnja v višini 4,89 %,
- pričakovana rast plač v državi 0,5 % letno,
- fluktuacija zaposlencev je ocenjena po starostnih razredih glede na dosedanje fluktuacije, realna pričakovanja v prihodnosti ter izkušnje o gibanju fluktuacije v RS,
- smrtnost zaposlencev je upoštevana z uporabo tablic smrtnosti slovenske populacije v letih 2000 - 2002 ločeno po spolih,
- stopnja rasti plač v družbi v višini 0,5 % letno.

Kljub temu, da je v letu 2017 diskonti faktor nižji primerjalno glede na leto 2013, ocenjujemo, da le ta nima pomembnejšega vpliva na računovodske izkaze.

Druge pokojninske obveznosti ne obstajajo.

DOLGOVI

Finančne in poslovne obveznosti

Vsi dolgovi se ob začetnem pripoznanju ovrednotijo z zneski iz ustreznih listin o njihovem nastanku, ki dokazujejo prejem denarnih sredstev ali poplačilo katerega poslovnega dolga, v primeru dolgoročnih

poslovnih dolgov praviloma prejem opredmetenih osnovnih sredstev, v primeru kratkoročnih poslovnih dolgov pa prejem kakega proizvoda ali storitve ali opravljeno delo oziroma obračunani strošek, odhodek ali delež v poslovnem izidu.

Kratkoročni in dolgoročni dolgovi

Dolgovi so lahko finančni in poslovni.

Kratkoročni **finančni** dolgovi so dobljena kratkoročna posojila na osnovi posojilnih pogodb in so razčlenjeni na tiste, ki jih družba dobi od bank ali od drugih finančnih institucij ali pa se kot financerji pojavljajo druge pravne in fizične osebe. Dolgovi se razčlenjujejo tudi glede na to ali gre za dolgove do povezanih družb ali ne.

Kratkoročni **poslovni** dolgovi so kratkoročni dobaviteljski krediti za kupljeno blago ali kupljene storitve, kratkoročne obveznosti do zaposlencev za opravljeno delo, kratkoročne obveznosti do financerjev v zvezi z obrestmi in podobnimi postavkami, kratkoročne obveznosti do države iz naslova davkov, tudi obračunanega davka na dodano vrednost. Posebna vrsta so tudi obveznosti do kupcev za dobljene predujme pa tudi za prejete kratkoročne varščine.

Dolgoročni **finančni** dolgovi so dobljena dolgoročna posojila na osnovi posojilnih pogodb in izdani dolgoročni dolžniški vrednostni papirji. Podvrsta dobljenih dolgoročnih posojil so tudi dolgovi do najemodajalcev v primeru finančnega najema.

Dolgoročni **poslovni** dolgovi so dolgoročni dobaviteljski krediti za kupljeno blago ali kupljene storitve. Podvrsta dolgoročnih poslovnih dolgov so obveznosti do kupcev iz prejetih dolgoročnih varščin.

Obveznosti se kasneje povečujejo s pripisanimi donosi (obresti, druga nadomestila), za katere obstaja sporazum z upnikom in se zmanjšujejo za odplačane zneske ter morebitne drugačne poravnave v dogovoru z upnikom. Del dolgoročnih obveznosti, ki je že zapadel v plačilo in del dolgoročnih obveznosti, ki bo zapadel v plačilo v letu dni, se v bilanci stanja preneseta med kratkoročne obveznosti.

Kratkoročni in dolgoročni dolgovi, izraženi v tuji valuti, se na dan bilance stanja preračunajo v domačo valuto po referenčnem tečaju Banke Slovenije. Povečanje kratkoročnih dolgov povečuje redne finančne odhodke, zmanjšanje pa redne finančne prihodke.

Kratkoročne časovne razmejitve

So terjatve in druga sredstva ter obveznosti, ki se bodo po predvidevanjih pojavili v letu dni in katerih nastanek je verjeten, velikost pa zanesljivo izmerjena.

Kratkoročne časovne razmejitve so lahko:

Aktivne so obravnavane kot terjatve v širšem smislu, ker se razlikujejo od denarnih sredstev kakor od stvari in zajemajo kratkoročne odložene stroške, ki so opredeljeni kot vnaprej plačani zneski, ki ob plačilu še niso pomenili stroška in bremenili poslovnega izida.

Pasivne so obravnavane kot dolgovi v širšem pomenu in se razlikujejo od kapitala kot obveznosti do lastnikov, zajemajo pa kratkoročno odložene prihodke oziroma kratkoročno vnaprej vračunane odhodke, nastajajo pa na osnovi enakomernega obremenjevanja dejavnosti ali poslovnega izida pa tudi zalog s pričakovanimi stroški, ki se še niso pojavili.

Kratkoročne časovne razmejitve niso prevrednotene. Med letom in ob sestavljanju računovodskih izkazov je preverjena realnost in upravičenost njihovega obstoja.

PRIPOZNAVANJE PRIHODKOV

Prihodki

so povečanja gospodarskih koristi v obračunskem obdobju v obliki povečanj sredstev (na primer denarja ali terjatev zaradi prodaje blaga) ali zmanjšanje dolgov (na primer zaradi opustitve njihove poravnave). Preko poslovnega izida vplivajo na kapital. Razčlenjujejo se na poslovne, finančne in druge prihodke. Poslovni in finančni prihodki se štejejo kot redni prihodki.

Prihodke od prodaje sestavljajo prodajne vrednosti v obračunskem obdobju prodanih proizvodov, trgovskega blaga, storitev, materiala, tako na domačem kot tujem trgu. Dejansko se pripoznajo, ko blago zapusti skladišče in se evidentirajo za to ustrezni dokumenti. Merijo se na osnovi prodajnih cen, navedenih na računih ali drugih listinah, zmanjšanih za popuste, odobrene ob prodaji ali pozneje, tudi zaradi zgodnejšega plačila. Morebiti odobreni popusti zmanjšujejo prihodke od prodaje in se ne pripoznajo kot finančni odhodki. Načeloma se evidentirajo po načelu fakturirane realizacije. Navedeni prihodki se pripoznajo pod naslednjimi pogoji:

- družba prenese na kupca vsa pomembna tveganja in koristi, ki izhajajo iz lastništva,
- družba ne sodeluje pri poslovanju niti toliko, kolikor je običajno zaradi lastništva niti dejansko ne odloča o prodanih proizvodih,
- verjetno je, da bodo gospodarske koristi povezane s poslom pritekale v družbo,
- znesek prihodkov je zanesljivo oceniti,
- stroške, ki so nastali ali bodo nastali v zvezi s poslom, pa je mogoče zanesljivo izmeriti.

Če obstaja kakršnakoli negotovost, se prihodki začasno odložijo in se pripoznajo, ko je dvom odstranjen. Pri konsignacijski prodaji, pri kateri se konsignatar zaveže prodati blago v izročiteljevem imenu, se prihodki pripoznajo, ko je blago prodano.

Prihodki od opravljenih storitev, razen od opravljenih storitev, ki vodijo do finančnih prihodkov, se merijo po prodajnih cenah dokončanih storitev ali po prodajnih cenah nedokončanih storitev glede na stopnjo njihove dokončnosti (seveda ne sme biti dvomov o dokončnosti del ali dvomov o tem ali bo storitev plačana ali ne).

Med poslovnimi prihodki so tudi **drugi poslovni prihodki** skupaj s **prevrednotovalnimi** in so prav tako povezani s poslovnimi učinki. To so zlasti subvencije, dotacije, regresi, kompenzacije, premije in podobni prihodki. Sem uvrščamo tudi prihodke od odprave rezervacij in prihodke od poslovnih združitve.

Med prevrednotovalnimi poslovnimi prihodki so dobički od prodaje opredmetenih osnovnih sredstev, zmanjšanja popravkov vrednosti poslovnih terjatev zaradi odprave njihove oslabitve ter odpisi poslovnih dolgov.

Med finančnimi prihodki se izkazujejo:

- **Finančni prihodki iz danih posojil**, danim družbam v skupini ali danim drugim družbam. Dana posojila so finančne naložbe v dolgove drugih podjetij. V bilanci stanja so ločeno izkazana dolgoročna in kratkoročna posojila, medtem ko se v izkazu poslovnega izida finančni prihodki od obojih izkazujejo skupaj. Obresti so obračunane po pogodbeni obrestni meri.
- **Finančni prihodki iz poslovnih terjatev** do podjetij v skupini in do drugih. Gre za obračunane obresti in za pozitivne tečajne razlike, ki izhajajo tako iz dolgoročnih poslovnih terjatev, kakor tudi kratkoročnih poslovnih terjatev. Obresti so obračunane po dogovorjeni obrestni meri, družba pa običajno zaračunava tudi zamudne obresti zaradi nepravočasno plačanih terjatev.

Med drugimi prihodki se izkazujejo neobičajne postavke, ki v obravnavanem letu nimajo nič skupnega z rednim poslovanjem. Sem sodijo: finančni prihodki iz vrednotenja naložbenih nepremičnin po poštenu vrednosti, dotacije, subvencije, ki niso v zvezi s prodanimi količinami oziroma določenimi stroški, prejete odškodnine in kazni ter drugi. V poslovnem razdobju povečujejo poslovni rezultat družbe.

PRIPOZNAVANJE ODHODKOV

Odhodki

so zmanjšanja gospodarskih koristi v obračunskem obdobju v obliki zmanjšanja sredstev (na primer zalog blaga zaradi prodaje) ali povečanja dolgov (na primer zaradi obračunanih obresti); preko poslovnega izida vplivajo na velikost kapitala. Razvrščajo se na poslovne odhodke, finančne in druge odhodke. Poslovni in finančni odhodki so redni odhodki.

Poslovni odhodki so enaki vračunanim stroškom v obračunskem obdobju, povečanim za stroške, ki se zadržujejo v začetnih zalogah proizvodov in nedokončane proizvodnje, ter zmanjšanim za stroške, ki se zadržujejo v končnih zalogah proizvodov in nedokončane proizvodnje. Sem sodi tudi nabavna vrednost prodanega blaga in materiala.

Po svoji vsebini se ti poslovni odhodki razvrščajo po namenu (funkciji) na proizvodjalne stroške prodanih količin in v trgovinskih enotah na nabavno vrednost prodanih količin ter na posredne stroške nabavljanja in prodajanja, neposredne stroške prodajanja, posredne stroške uprave.

Med **prevrednotovalnimi poslovnimi odhodki** se izkazuje negativna razlika med čisto prodajno vrednostjo in knjigovodsko vrednostjo prodanega opredmetenega ali neopredmetenega osnovnega sredstva. Enako se obravnava tudi izguba zaradi oslabitve opredmetenega osnovnega sredstva, neopredmetenega sredstva, oslabitev zalog surovin, materiala, drobnega inventarja, izdelkov in nedokončanih izdelkov. Prav tako oslabitev terjatev knjižimo med omenjene odhodke.

Med finančnimi odhodki se izkazujejo:

- Finančni odhodki iz finančnih obveznosti, ki izhajajo iz prejetih posojil od družb v skupini, od bank in od drugih družb. Tu se izkazujejo odhodki za obresti in negativne tečajne razlike od kratkoročnih in dolgoročnih finančnih dolgov. Dolgovi se obrestujejo na osnovi pogodbeno dogovorjenih obrestnih mer in se pomembno ne razlikujejo od efektivnih obrestnih mer, merijo pa se po začetni pripoznani vrednosti zmanjšani za plačila. Negativne tečajne razlike v zvezi z dolgovi v tuji valuti se ugotovijo na datum bilance stanja na osnovi takratnega tečaja.
- Finančni odhodki iz poslovnih obveznosti do podjetij v skupini in do drugih ter finančni odhodki iz drugih poslovnih obveznosti. Tu se izkazujejo odhodki iz obresti in negativne tečajne razlike od kratkoročnih in dolgoročnih poslovnih dolgov. Sem sodijo torej zaračunane obresti, zaradi nepravočasno plačanih poslovnih obveznosti do dobaviteljev.
- Finančni odhodki iz naslova oslabitev in odpisov finančnih naložb.

Med druge odhodke pa štejemo predvsem odhodke, ki so povezani z naložbenimi nepremičninami, med katere sodi amortizacija naložbenih nepremičnin ter tudi oslabitve naložbenih nepremičnin. Med druge odhodke sodijo tudi denarne kazni in odškodnine ter druge neobičajne postavke.

Poslovanje s tujimi valutami

Sredstva in viri izraženi v tuji valuti se v bilanci stanja na dan 31.12.2017 preračunajo po referenčnem tečaju Evropske centralne banke. Pozitivne in negativne tečajne razlike se pripoznajo v izkazu poslovnega izida.

Davek od dohodka pravnih oseb

Davek od dohodka pravnih oseb je izračunan na temelju prihodkov in odhodkov, ki so izkazani v izkazu poslovnega izida in v skladu z veljavno davčno zakonodajo.

Odložene obveznosti za davek

Odložene obveznosti za davek se pripoznajo za zneske davka iz dobička, ki jih bo morala družba dodatno plačati v prihodnjih davčnih obdobjih in so posledica obdavčljivih začasnih razlik; so torej zneski, ki se

prištejejo pri ugotavljanju obdavčljivega dobička (davčne izgube) v prihodnjih obdobjih, ko se knjigovodska vrednost sredstva povrne ali knjigovodska vrednost obveznosti poravna. Odložene obveznosti za davek se ne diskontirajo.

Odložene terjatve za davek

Odložene terjatve za davek se pripoznajo za zneske davka iz dobička, ki bodo povrnjeni v prihodnjih obdobjih in so posledica odbitnih začasnih razlik, prenosa neizrabljenih davčnih izgub ter neizrabljenih davčnih dobropisov v naslednja obdobja; so torej zneski, ki se odštejejo pri ugotavljanju obdavčljivega dobička (davčne izgube) v prihodnjih obdobjih, ko se knjigovodska vrednost sredstva povrne ali knjigovodska vrednost obveznosti poravna. Odložene terjatve za davek se pripoznajo le, če je verjetno, da bo v prihodnje na razpolago obdavčljivi dobiček, v breme katerega bo mogoče izrabiti odbitne začasne razlike, neizrabljene davčne izgube in davčne dobropise. Odložene terjatve za davek se ne diskontirajo.

Poročanje po odsekih

Odsek je prepoznavni sestavni del družbe, ki se ukvarja s proizvodi ali storitvami (področni odsek) ali proizvodi in storitvami v posebnem gospodarskem okolju (območni odsek) ter je predmet tveganj in donosov, drugačnih od tistih v drugih odsekih. Pri pripravljanju in predstavljanju računovodskih izkazov družba ne razkriva področnih odsekov, ker se ukvarja samo z eno dejavnostjo. Družba ne poroča niti območnih odsekov, ker ne vodi ustreznih evidenc, ki bi ji to omogočalo.

IZKAZ GIBANJA DENARNIH TOKOV

Sestavljen je po posredni metodi iz podatkov bilance stanja na dan 31.12.2017, iz podatkov bilance stanja na dan 31.12.2016, iz podatkov izkaza poslovnega izida za leto 2017 in iz dodatnih podatkov, ki so potrebni za prilagoditev prejemkov in izdatkov ter za ustrezno razčlenitev pomembnejših postavk.

8. POJASNILA K BILANCI STANJA

..... POJASNILO 1

Neopredmetena sredstva in dolgoročne aktivne časovne razmejitve

v EUR	31.12.2017	31.12.2016
Dolgoročne premoženjske pravice	117.070	161.042
Druge neopredmetena sredstva - projekti	848.337	1.035.513
Neopredmetena osnovna sredstva v pripravi	132.362	16.015
Dolgoročne aktivne časovne razmejitve	488.863	196.104
Skupaj	1.586.632	1.408.674

Gibanje neopredmetenih sredstev v letu 2017 je bilo naslednje:

v EUR	Dolgoročne premoženjske pravice	Druge neopredmetena sredstva - projekti	Neopredmetena osnovna sredstva vzeta v finančni najem	Neopredmetena osnovna sredstva v pripravi	Dolgoročne aktivne časovne razmejitve	Skupaj
NABAVNA VREDNOST						
Stanje na dan 31.12.2016	630.540	1.223.132	50.505	16.015	196.104	2.116.296
Nove nabave	0		0	200.750	423.010	623.760
Prenos z investicij v teku	18.702	65.700	0	-84.403	0	0
Prenos na kratkoročni del	0	0	0	0	-33.168	-33.168
Prenos - ostalo	0	0	0	0	-97.082	-97.082
Stanje na dan 31.12.2017	649.242	1.288.832	50.505	132.362	488.863	2.609.805
POPRAVEK VREDNOSTI						
Stanje na dan 31.12.2016	498.959	187.619	21.044	0	0	707.622
Amortizacija	52.574	252.877	10.101	0	0	315.551
Stanje na dan 31.12.2017	551.533	440.496	31.145	0	0	1.023.173
Neodpisana vrednost na dan 31.12.2016	131.581	1.035.513	29.461	16.015	196.104	1.408.674
Neodpisana vrednost na dan 31.12.2017	97.710	848.337	19.360	132.362	488.863	1.586.632

Vrednost neopredmetenih sredstev se je v letu 2017 v primerjavi z letom 2016 zmanjšala. Tudi v letu 2017 je družba nadaljevala z optimiziranjem poslovanja in sicer z nadaljevanjem izvajanja projekta proizvodne odličnosti v višini 55.200 EUR in z vpeljavo projekta MES (Manufacturing Execution System) v višini 117.894 EUR. Projekt MES še ni zaključen in se bo nadaljeval v letu 2018.

Dolgoročne aktivne časovne razmejitve so se v letu 2017 v primerjavi z letom 2016 povečale in se nanašajo predvsem na projekt refinanciranja finančnega dolga v višini 321.157 EUR, na projekt procesnega prestrukturiranja v višini 93.487 EUR, na projekt neodvisnega pregleda poslovanja (IBR) v višini 65.046 EUR in na projekt priprave novega prodajnega modela komunalnega programa v višini 8.366 EUR. Projekt refinanciranja / restrukturiranja finančnega dolga še ni zaključen in se nadaljuje v letu 2018, projekt procesnega prestrukturiranja in projekt priprave novega prodajnega modela komunalnega programa smo zaključili konec leta 2017 in ju bomo enakomerno razmejevali med stroške v obdobju petih let. Projekt neodvisnega pregleda poslovanja se enakomerno razmejuje že od začetka leta 2016.

Družba na dan 31.12.2017 nima sklenjenih, neuresničenih pogodb za pridobitev neopredmetenih osnovnih sredstev. Neopredmetena osnovna sredstva niso zastavljena za zavarovanja.

Na dan 31.12.2017 ni bilo znakov slabitev neopredmetenih osnovnih sredstev.

..... POJASNILO 2
Opredmetena osnovna sredstva

v EUR	31.12.2017	31.12.2016
Zemljišča in zgradbe	12.379.124	12.062.374
a) Zemljišča	5.585.068	5.585.068
b) Zgradbe	6.794.056	6.477.306
Proizvajalne naprave in stroji	4.193.122	4.474.228
Opredmetena osnovna sredstva, ki se pridobivajo	3.764.370	316.055
a) Opredmetena osnovna sredstva v gradnji in izdelavi	3.764.370	316.055
Skupaj	20.336.616	16.852.657

Gibanje neopredmetenih sredstev v letu 2017 je bilo naslednje:

v EUR	Zemljišča	Zgradbe	Oprema in nadomestni deli	Vlaganja v tuja osnovna sredstva	Opredmetena osnovna sredstva vzeta v finančni najem	Opredmetena osnovna sredstva v izdelavi	Skupaj
NABAVNA VREDNOST							
Stanje na dan 31.12.2016	5.585.068	6.896.062	22.743.305	169.977	7.663.191	316.055	43.373.658
Nove nabave	0	0	0	0	0	5.234.172	5.234.172
Prenos z investicij v teku	0	552.251	1.226.326	0	7.279	-1.785.856	0
Odtujitve / Zmanjšanja	0	0	-69.574	0	-72.099	0	-141.673
Stanje na dan 31.12.2017	5.585.068	7.448.313	23.900.057	169.977	7.598.370	3.764.371	48.466.157
POPRAVEK VREDNOSTI							
Stanje na dan 31.12.2016	0	418.756	19.020.256	131.156	6.950.833	0	26.521.001
Odtujitve / Zmanjšanja	0	0	-69.574	0	-45.692	0	-115.265
Amortizacija	0	235.502	1.175.185	4.699	308.419	0	1.723.805
Stanje na dan 31.12.2017	0	654.257	20.125.868	135.856	7.213.560	0	28.129.541
Neodpisana vrednost na dan 31.12.2016	5.585.068	6.477.306	3.723.049	38.820	712.359	316.055	16.852.657
Neodpisana vrednost na dan 31.12.2017	5.585.068	6.794.056	3.774.189	34.121	384.811	3.764.371	20.336.616

V letu 2017 družba ni prevrednotila vrednosti zemljišč in zgradb. Glede na stanje na nepremičninskem trgu ocenjujemo, da se tržna vrednost predmetne nepremičnine v času od zadnje ocenitve na dan 31.12.2014, ni bistveno spremenila in bi bila ob ponovnem vrednotenju na dan 31.12.2017 v razponu do največ + / - 5 % od ocenjene vrednosti na dan 31.12.2014.

Zemljišča s knjigovodsko vrednostjo v višini 5.585.068 EUR in zgradbe v višini 6.794.056 EUR so zastavljene v korist bank za zavarovanje odplačil dolgoročno in kratkoročno prejetih posojil.

Knjigovodska vrednost zemljišč, ki bi bila pripoznana, če ne bi bila revalorizirana, bi znašala 1.257.948 EUR, medtem ko bi knjigovodska vrednost zgradb, ki bi bila pripoznana, če ne bi bila revalorizirana, znašala 4.217.726 EUR.

v EUR	31.12.2017	31.12.2016
a) Zemljišča	1.257.948	1.257.948
b) Zgradbe	4.217.726	3.928.482
Skupaj	5.475.674	5.186.430

Gibanje v revalorizacijskih rezervah iz naslova zemljišč in zgradb ter vpliv na odložene obveznosti za davek je bilo sledeče:

v EUR	Revalorizacijska rezerva iz naslova zemljišč - lokacija Ivančna Gorica	Revalorizacijska rezerva iz naslova zgradb - lokacija Ivančna Gorica	Revalorizacijska rezerva iz naslova zemljišč - lokacija Črnomelj	Revalorizacijska rezerva iz naslova zgradb - lokacija Črnomelj	Skupaj
Revalorizacijske rezerve na dan 01.01.2017	1.680.982	1.500.486	2.646.138	1.942.269	7.769.875
Popravek vrednosti revalorizacijskih rezerv za odložene obveznosti za davke na 01.01.2017	-319.387	-273.025	-502.766	-343.439	-1.438.616
Sprememba popravka vrednosti revalorizacijskih rezerv za odložene obveznosti za davek zaradi izločitve amortizacije za davčne namene	0	509	0	9.731	10.240
Skupaj	1.361.595	1.227.971	2.143.372	1.608.562	6.341.499

Na revalorizacijskih rezervah ni bilo drugih gibanj, razen sprememba popravka vrednosti revalorizacijskih rezerv za odložene obveznosti za davek zaradi izločitve amortizacije za davčne namene.

V letu 2017 smo aktivirali opremo v knjigovodski vrednosti 1.233.605 EUR in izvedli za 552.251 EUR investicij v zgradbe.

V uporabo aktivirana oprema, ki predstavlja večje vrednosti, je naslednja:

- priprava peska v livarni Ivančna Gorica v znesku 2.651.083 EUR,
- peskalni stroj VKP v livarni Ivančna Gorica v znesku 227.985 EUR,
- sistem filtriranja v finalizaciji v livarni Črnomelj v znesku 162.836 EUR,
- obdelovalni stroj Heller v mehanski obdelavi v Črnomlju v znesku 390.609 EUR in
- MES (Manufacturing Execution System) v mehanski obdelavi Črnomelj v znesku 53.955 EUR.

Neodpisana vrednost osnovnih sredstev, pridobljenih na osnovi pogodb o finančnem najemu, znaša na dan 31.12.2017 511.535 EUR. Obveznosti iz finančnega najema znašajo na dan 31.12.2017 2.602.625 EUR. Razlika med knjigovodsko vrednostjo opredmetenih osnovnih sredstev v finančnem najemu in vrednostjo finančnih obveznosti zanje izhaja iz preteklih reprogramov odplačevanja finančnih obveznosti iz naslova finančnega najema.

Opremo, ki smo jo izločili, se nanaša predvsem na delno zamenjavo voznega parka v višini 83.810 EUR nabavne vrednosti in na ostalo opremo izločeno na podlagi inventurnega elaborata v višini 57.863 EUR nabavne vrednosti. Vozila je družba prodala in iz tega naslova zabeležila 8.310 EUR prevrednotovalnih poslovnih prihodkov in prevrednotovalnih poslovnih odhodkov v višini 2.138 EUR. Oprema izločena iz registra osnovnih sredstev na podlagi inventurnega elaborata ob izločitvi ni imela knjigovodske vrednosti.

Družba na dan 31.12.2017 nima sklenjenih, neuresničenih pogodb za pridobitev opredmetenih osnovnih sredstev.

..... POJASNILO 3 Dolgoročne finančne naložbe

v EUR	31.12.2017	31.12.2016
1. Dolgoročne finančne naložbe, razen posojil	2.000	2.876
c) Druge dolgoročne finančne naložbe	2.000	2.876
Skupaj	2.000	2.876

Gibanje dolgoročnih finančnih naložb v letu 2017 je bilo naslednje:

v EUR	Delnice in deleži v družbah v skupini	Delnice v pridruženih družbah po poštenu vrednosti	Druge dolgoročne finančne naložbe	Skupaj
NABAVNA OZ. POŠTENNA VREDNOST				
Stanje na dan 31.12.2016	692.217	7.444.620	2.876	8.139.713
Zmanjšanje	-692.217	0	-876	-693.093
Stanje na dan 31.12.2017	0	7.444.620	2.000	7.446.620
POPRAVEK VREDNOSTI				
Stanje na dan 31.12.2016	692.217	7.444.620	0	8.136.837
Zmanjšanje	-692.217	0	0	-692.217
Stanje na dan 31.12.2017	0	7.444.620	0	7.444.620
Stanje na dan 31.12.2016	0	0	2.876	2.876
Stanje na dan 31.12.2017	0	0	2.000	2.000

V letu 2017 je bil pravnomočno zaključen stečaj družbe Topola Livar MO, d.o.o., kar v pretežni meri pojasnjuje zmanjšanje nabavne vrednosti in popravka vrednosti v tabeli gibanj dolgoročnih finančnih naložb.

Delnice v pridruženih družbah predstavlja naložba v višini 43,03 - odstotnega deleža v osnovnem kapitalu družbe Jelšingrad Livar, a.d., Banja Luka in naložba v 14,04 - odstotnem deležu v osnovnem kapitalu družbe Topola Livar, a.d., - v stečaju. Vrednotenje po poštenu vrednosti je bilo izvedeno na osnovi uporabljenega modela vrednotenja, ki izhaja iz podatkov o poslovanju in premoženju ocenjevane družbe ter ugotovitev iz analize makroekonomskega okolja in panoge. Pri izračunu so uporabljeni za okolje in dejavnost značilni dejavniki zahtevane stopnje donosnosti lastniškega in dolžniškega kapitala ter rasti prostega denarnega toka.

Pridružena družba	Sedež družbe	Država družbe	Delež lastništva na dan 31.12.2017	Kapital odvisne družne na dan 31.12.2017	Poslovni izid leta 2017
Jelšingrad Livar, a.d.	Ul. Braće Podgornika 8, Banja Luka	Republika Srbska, Bosna in Hercegovina	43,03 %	10.925.264	-1.730.582
Topola Livar, a.d., - v stečaju	Pilota Zorana Tomića 23, Topola	Srbija	14,04 %	NP	NP

Vrednost finančne naložbe v družbi Jelšingrad Livar, a.d., je bila znižana v preteklih poslovnih letih v celotni višini.

..... POJASNILO 4 Zaloge

v EUR	31.12.2017	31.12.2016
Material	1.776.830	1.511.122
Drobni inventar	16.261	14.203
Nedokončana proizvodnja in polizdelki	1.323.308	890.901
Proizvodi	2.587.732	2.316.063
Popravek vrednosti zalog proizvodov	-90.039	-195.833
Skupaj	5.614.092	4.536.456

V strukturi zalog predstavljajo surovine in material 32 %, nedokončana proizvodnja 24 %, proizvodi in trgovsko blago 44 % delež. Stanje zalog se je v primerjavi s stanjem konec preteklega leta povečalo za 24 %, delno zaradi višje realizirane prodaje, ki je bila v januarju leta 2018 za 44 % višji kot januarja 2017. Dodatno višje zaloge smo imeli tudi zaradi usposobitve investicije priprava peska v uporabo, v januarju 2018 je bil iz tega razloga planiran zastoj linije in zato smo si v decembru 2017 ustvarili dodatno zalogo.

Popravki vrednosti zalog po vsebini pomenijo izračun odmikov.

Na osnovi opravljenih delnih inventur tekom leta in opravljene letne inventure, je bil ugotovljen inventurni primanjkljaj vhodnega materiala, polizdelkov in gotovih izdelkov v višini 485.021 EUR in inventurni višek vhodnega materiala, polizdelkov in gotovih izdelkov v višini 230.794 EUR. V skladu s pravilnikom o stopnjah običajnega odpisa blaga (kalo, razsip, razbitje, okvara) je družba presegla raven običajnega odpisa blaga v skupini »ostali repro in pomožni materiali« in na podlagi tega obračunala DDV v višini 4.931 EUR.

Zaloge niso zastavljene kot jamstvo za prejeta posojila ali druge obveznosti.

Družba na dan 31.12.2017 izkazuje 41.388 EUR blaga na poti.

Knjigovodska vrednost zalog ne presega čiste iztržljive vrednosti zalog.

..... **POJASNILO 5**
Kratkoročne finančne naložbe

KRATKOROČNA POSOJILA

v EUR	31.12.2017	31.12.2016
Kratkoročna posojila	6.000	6.000
Skupaj	6.000	6.000

Stanje kratkoročnih finančnih naložb se v letu 2017 ni spremenilo.

Kratkoročne finančne naložbe sestavljajo:

- kratkoročni depozit Carinskemu uradu v višini 2.000 EUR,
- kratkoročni depozit Novi Ljubljanski banki, d.d., v višini 4.000 EUR iz naslova poslovnih kartic.

..... **POJASNILO 6**
Kratkoročne poslovne terjatve

v EUR	31.12.2017	31.12.2016
Kratkoročne poslovne terjatve do kupcev	10.454.189	8.481.033
Kratkoročne poslovne terjatve do drugih	1.460.180	895.296
Skupaj	11.914.369	9.376.329

V primerjavi s preteklim letom so se kratkoročne poslovne terjatve povečale za 2.538.040 EUR oziroma za 27 %. Kratkoročne poslovne terjatve do kupcev so se povečale proporcionalno glede na rast realizirane prodaje, medtem ko je rast kratkoročnih poslovnih terjatev do drugih v pretežni meri povezana z rastjo terjatev iz naslova vračila davka na dodano vrednost.

KRATKOROČNE POSLOVNE TERJATVE DO ODVISNIH IN PRIDRUŽENIH DRUŽB

v EUR	Bruto vrednost	Popravek vrednosti	Čista vrednost 31.12.2017	Čista vrednost 31.12.2016
Jelšingrad Livar, a.d., – pridružena družba	65.900	-65.900	0	0
Skupaj	65.900	-65.900	0	0

Družba ne izkazuje kratkoročnih poslovnih terjatev do odvisnih in pridruženih družb, saj smo že v letu 2015 oblikovali popravek vrednosti kratkoročnih poslovnih terjatev v celotni vrednosti poslovnih terjatev do pridružene družbe Jelšingrad Livar, a.d.

KRATKOROČNE POSLOVNE TERJATVE DO KUPCEV

v EUR	Bruto vrednost	Popravek vrednosti	Čista vrednost 31.12.2017	Čista vrednost 31.12.2016
Kupci v državi	2.824.255	93.591	2.730.664	1.932.370
Kupci v tujini	8.973.060	1.249.536	7.723.525	6.548.663
Skupaj	11.797.316	1.343.127	10.454.189	8.481.033

Družba v letu 2017 ni oblikovala popravkov terjatev do kupcev. Na podlagi pravnomočnih sklepov sodišča o zaključenem stečajnem postopku, je družba dokončno odpravila pripoznanje terjatev v višini 813.140 EUR, od tega predstavlja 745.602 EUR odpravo pripoznanja terjatve do odvisne družbe Topola Livar MO, d.o.o.

Starostna struktura terjatev do kupcev na dan 31.12.2017 je naslednja:

v EUR	Kupci v državi	Kupci v tujini	Skupaj
Nezapadlo	2.091.047	5.005.872	7.096.918
Do 30 dni	507.614	1.461.337	1.968.951
Do 60 dni	63.367	387.253	450.620
Do 90 dni	21.278	208.883	230.160
Nad 90 dni	47.359	660.180	707.539
Skupaj	2.730.664	7.723.525	10.454.189

Gibanje popravkov vrednosti terjatev v letu 2017 je bilo naslednje:

v EUR	Pridružene in odvisne družbe	Drugi kupci	Skupaj
Stanje na dan 01.01.2017	816.145	1.344.144	2.160.289
Zmanjšanje	-745.604	-71.558	-817.163
Stanje na dan 31.12.2017	70.540	1.272.586	1.343.126

Kratkoročne poslovne terjatve do kupcev v višini 2.168.419 EUR so za prejeta posojila zastavljene v korist bank.

KRATKOROČNE POSLOVNE TERJATVE DO DRUGIH

Kratkoročne poslovne terjatve do drugih v skupni vrednosti 1.460.180 predstavljajo:

- terjatve do države in državnih institucij v višini 715.205 (glavnina iz naslova vračila davka na dodano vrednost in iz naslova vplačanih akontacij od dohodka pravnih oseb),
- terjatve iz naslova prodaje terjatev v višini 331.465 EUR,
- regresne terjatve do Topola Livar, a.d., iz naslova plačil glavnice in obresti na osnovi danega poročstva v višini 313.389 EUR,
- ostale terjatve v višini 100.121 EUR (glavnina se nanaša na dane kratkoročne predujme).

Na bruto vrednost regresnih terjatev do Topola Livar, a.d., v višini 3.133.877 EUR je oblikovan popravek vrednosti terjatev v višini 90 %.

..... POJASNILO 7
Denarna sredstva

v EUR	31.12.2017	31.12.2016
Denarna sredstva na računih	34.393	213.599
Skupaj	34.393	213.599

Denarna sredstva na transakcijskih računih pri domačih bankah so znašala 31.695 EUR, pri bankah v tujini pa 2.698 EUR.

..... POJASNILO 8
Aktivne časovne razmejitve

v EUR	31.12.2017	31.12.2016
Kratkoročne aktivne časovne razmejitve	461.735	172.259
Skupaj	461.735	172.259

Sektor razvoja in tehnologije družbe Livar je v letu 2017 izvedel načrtovanje in izdelavo približno 300 novih ulitkov, načrtoval je tehnologijo izdelave novih pozicij ter proizvodne procese za njih. Približno 50 % novo razvitih pozicij je bilo uspešno zaključenih, kar pomeni, da so kupci ustreznost izvedenega potrdili in s tem potrdili serijsko proizvodnjo. Za približno 30 % novo razvitih pozicij potrditev s strani kupcev še nismo prejeli, 20 % razvojnih projektov pa se v skladu s planom nadaljuje v letu 2018. Na osnovi zgoraj navedenih podatkov so razvojni stroški razmejeni sorazmerno z obsegom dela na posameznem razvojnem projektu, katerih poslovne učinke pričakujemo z naročili za serijsko proizvodnjo predvidoma v letu 2018. Razmejeni stroški vključujejo aktivnosti, izvedene s strani sektorjev razvoja in tehnologije (livarski del in mehanska obdelava), kakor tudi s strani sektorja kakovosti.

Kratkoročni nezaračunani prihodki se nanašajo na opravljena popravila orodij, izvedenih v letu 2017, vendar jih kupcu nismo zaračunali, ker vzorčni kosi še niso bili potrjeni.

Preostali del aktivnih časovnih razmejitev se nanašajo na kratkoročno odložene stroške oziroma odhodke, predvsem na stroške strokovne literature, na naročnine, na odložene materialne stroške za obnovo talilnih peči in na stroške zavarovanja.

V letu 2017 družba ne izkazuje razlik med načrtovanim ter uresničenim oblikovanjem in črpanjem aktivnih časovnih razmejitev.

..... POJASNILO 9
Kapital

v EUR	31.12.2017	31.12.2016
Vpoklicani kapital	6.069.276	6.069.276
· Osnovni kapital	6.069.276	6.069.276
Kapitalske rezerve	7.156	7.156
Revalorizacijske rezerve	6.341.499	6.331.259
Preneseni izid preteklih let	-4.560.092	-8.835.015
Skupaj	7.857.839	3.572.675

Vrednost kapitala družbe na dan 31.12.2017 znaša 7.857.839 EUR. Osnovni kapital družbe sestavlja 6.069.276 delnic, katerih knjigovodska vrednost na dan 31.12.2017 znaša 1,29 EUR / delnico. Uprava družbe je v skladu z določili veljavne zakonodaje ves dobiček poslovnega leta 2017 namenila za pokrivanje izgub iz preteklih let in posledično ni bilo možno oblikovati zakonskih rezerv.

Kapitalske rezerve predstavljajo zneske vplačil nad nominalno vrednostjo vpisanih delnic.

V letu 2017 smo naredili popravek davka od dobička pravnih oseb za leto 2015 in leto 2016, popravek je vplival na zmanjšanje prenesenega izgube iz preteklih let v višini 9.257 EUR.

Gibanje revalorizacijskih rezerv je bilo v letu 2017 naslednje:

v EUR	Nepremičnine	Odloženi davki	Skupaj
Začetno stanje 01.01.2017	7.776.885	-1.445.626	6.331.259
Sprememba davčne stopnje	0	10.240	10.240
Končno stanje 31.12.2017	7.776.885	-1.435.386	6.341.499

Do spremembe v revalorizacijski rezervi je prišlo zaradi spremembe odloženih obveznosti za davek zaradi izločitve amortizacije za davčne namene.

..... POJASNILO 10 Rezervacije in dolgoročne pasivne časovne razmejitve

v EUR	31.12.2017	31.12.2016
Rezervacije iz naslova tožb	137.541	170.453
Rezervacije za jubilejne nagrade in odpravnine	337.233	337.233
Rezervacije za dana poročstva	1.286.412	2.302.295
Prejete državne podpore	395.555	231.800
Skupaj	2.156.741	3.041.781

v EUR	31.12.2017	31.12.2016
Rezervacije iz naslova tožb	137.541	170.453
Odprte tožbe	137.541	170.453
Rezervacije za pokojnine, jubilejne nagrade in odpravnine	337.233	337.233
Rezervacije za jubilejne nagrade	110.399	110.399
Rezervacije za odpravnine ob upokojitvi	226.834	226.834
Rezervacije za dana poročstva	1.286.412	2.302.295
Rezervacije za dana poročstva	1.286.412	2.302.295
Prejete državne podpore	395.555	231.800
Prejete državne podpore	395.555	231.800
Skupaj	2.156.741	3.041.781

v EUR	Rezervacije iz naslova tožb	Rezervacije za jubilejne nagrade	Rezervacije za odpravnine	Rezervacije za dana poročstva	Državne podpore	Skupaj
Stanje na dan 31.12.2016	170.453	110.399	226.834	2.302.295	231.800	3.041.781
Oblikovanje	0	0	0	0	170.800	170.800
Zmanjšanje stroškov iz naslova projekta MRA	0	0	0	-6.305	0	-6.305
Odprava	-3.497	0	0	-16.304	0	-19.801
Črpanje	-29.415	0	0	0	-7.045	-36.460
Prenos iz / na kratkoročen del	0	0	0	-993.274	0	-993.274
Stanje na dan 31.12.2017	137.541	110.399	226.834	1.286.412	395.555	2.156.741

Rezervacije iz naslova tožb v višini 137.541 EUR predstavljajo vračunane stroške po tožbah bivših zaposlenih in drugih.

V letu 2017 aktuarski izračun ni bil izveden, saj se glede na računovodske politike družbe aktuarski izračun v ne- ali manj spremenjenih okoliščinah izvede v petletnih časovnih intervalih (zadnji je bil izveden v letu 2013). Kljub temu, da je v letu 2017 diskonti faktor nižji primerjalno glede na leto 2013, ocenjujemo, da le ta nima pomembnejšega vpliva na računovodske izkaze.

Rezervacije za dana poročstva v višini 780.231 EUR izhajajo iz poročstva, ki je bilo dano družbi Topola Livar, a.d., za posojilo pri Novi Ljubljanski banki, d.d., in pri NLB Continental banka, a.d. Rezervacije so bile oblikovane na podlagi ugotovljene visoke stopnje verjetnosti, da bo obveznosti v imenu glavnega dolžnika moral odplačevati porok. Rezervacije za dana poročstva družbi Topola Livar, a.d., so znižana za 6.305 EUR, sorazmerno s celoto nastalih stroškov v času priprav, dogovarjan in potrditev Okvirne pogodbe o finančnem prestrukturiranju glede na dolg na dan 31.12.2017, in vsebinsko predstavljajo efektivno obrestno mero dolga. Ustrezen kratkoročni del rezervacij v višini 320.361 EUR je bil izkazan med pasivnimi časovnimi razmejitvami.

Preostali del rezervacij za dana poročstva je bilo oblikovanih na osnovi sodolžništva družbe Livar pri finančnih obveznostih družbe Jelšingrad Livar, a.d., v razmerju do Addiko Bank, a.d., Banja Luka. Ustrezen kratkoročni del rezervacij v višini 670.303 EUR je bil izkazan med pasivnimi časovnimi razmejitvami.

Prejete državne podpore v višini 395.555 EUR se nanašajo na sofinanciranje izgradnje infrastrukture na območju družbe Livar v Črnomlju s strani občine Črnomelj. V letu 2017 je znašal znesek sofinanciranja 170.800 EUR, po pogodbi je skupna vrednost sofinanciranja znašala 402.600 EUR in je bila v letih 2016 in 2017 v celoti črpana.

..... POJASNILO 11 Dolgoročne finančne obveznosti

v EUR	31.12.2017	31.12.2016
Dolgoročne finančne obveznosti do bank	8.391.232	11.891.172
Dolgoročne finančne obveznosti na podlagi obveznic	416.245	624.368
Druge dolgoročne finančne obveznosti	1.844.050	2.276.360
Skupaj	10.651.527	14.791.900

Glavnina finančnih obveznosti je urejenih v Okvirni pogodbi o finančnem prestrukturiranju in v Okvirni pogodbi o prestrukturiranju leasing obveznosti. V skladu s tema dvema pogodbama zapadejo vse finančne obveznosti do bank v obdobju 3 let po datumu bilance stanja. Pogodbi sta zavarovani s hipoteko na nepremičninah družbe in / ali zastavo terjatev do kupcev in / ali zastavo menic.

DOLGOROČNE FINANČNE OBVEZNOSTI DO BANK

v EUR	31.12.2017	31.12.2016
Banke v državi	8.391.232	11.891.172
Skupaj	8.391.232	11.891.172

Stanje obveznosti iz naslova dolgoročnih obveznosti do bank se je na dan 31.12.2017 v primerjavi s preteklim letom zmanjšalo v skladu z določili pogodbe o prestrukturiranju finančnega dolga, sklenjene dne 30.9.2015 z UniCredit Banka Slovenije, d.d., Addiko Bank, d.d., Nova Ljubljanska banka, d.d., NLB Continental banka, a.d., in Gorenjska banka, d.d.

Dolgoročne finančne obveznosti do bank so znižana za 61.475 EUR, sorazmerno s celoto nastalih stroškov v času priprav, dogovarjan in potrditev Okvirne pogodbe o finančnem prestrukturiranju glede na dolg na dan 31.12.2017, in vsebinsko predstavljajo efektivno obrestno mero dolga. Kratkoročni del dolgoročno prejetih posojil pri bankah v višini 4.084.410 EUR je izkazan med kratkoročnimi finančnimi obveznostmi do bank.

Dolgoročna prejeta posojila pri bankah so nominirana v EUR.

Gibanje dolgoročnih finančnih obveznosti do bank je bilo v letu 2017 naslednje:

v EUR	Stanje na dan 31.12.2016	Zmanjšanje stroškov iz naslova projekta MRA	Prenos na kratkoročni del	Stanje na dan 31.12.2017
UniCredit Banka Slovenija, d.d.	7.895.686	-40.905	-2.300.189	5.554.592
Addiko Bank, d.d.,	3.536.369	-18.246	-1.015.475	2.502.649
Gorenjska banka, d.d.	459.117	-2.324	-122.801	333.992
Skupaj	11.891.172	-61.475	-3.438.465	8.391.232

DOLGOROČNE FINANČNE OBVEZNOSTI NA PODLAGI OBVEZNIC

Obveznosti v zvezi z obveznicami predstavljajo obveznost iz naslova nakupa obveznic v razmerju do družbe Mecum, d.o.o., v stečaju.

Gibanje dolgoročnih finančnih obveznosti na podlagi obveznic je bilo v letu 2017 naslednje:

v EUR	Stanje na dan 31.12.2016	Prenos na kratkoročni del	Stanje na dan 31.12.2017
Mecum, d.o.o. - obveznice	624.368	-208.123	416.245
Skupaj	624.368	-208.123	416.245

Celotna obveznost iz naslova finančnih obveznosti na podlagi obveznic zapade na dan 31.12.2020.

DRUGE DOLGOROČNE FINANČNE OBVEZNOSTI

Druge dolgoročne finančne obveznosti predstavljajo:

- Obveznosti družbe na osnovi pogodb finančnega najema, ki po trenutno veljavnih anuitetnih načrtih zapadejo do leta 2020 in znašajo 1.741.480 EUR. Le te so znižana za 12.373 EUR, sorazmerno s celoto nastalih stroškov v času priprav, dogovarjan in potrditev Okvirne pogodbe o finančnem prestrukturiranju glede na dolg na dan 31.12.2017, in vsebinsko predstavljajo efektivno obrestno mero dolga. Kratkoročna zapadlost iz naslova leasing pogodb znaša 873.518 EUR in je izkazana med kratkoročnimi finančnimi obveznostmi. Pogodbe finančnega najema se obrestujejo po letni obrestni meri 4 % plus 3 - mesečni EURIBOR. V skladu z Okvirno pogodbo o prestrukturiranju leasing obveznosti je dogovorjeno, da je prehod lastninske pravice v trenutku poplčila vseh leasing obveznosti. V letu 2017 so se povečale dolgoročne finančne obveznosti iz naslova leasing obveznosti v višini 76.164 EUR in so dogovorjene izven Okvirne pogodbe o prestrukturiranju leasing obveznosti.
- Obveznost do prejetega posojila v razmerju do družbe Exoterm Holding, d.o.o., v višini 114.943 EUR. Posojilo je obrestovano po letni obrestni meri 4,5 % plus 6 - mesečni EURIBOR. Na podlagi sklenjenega aneksa št. 5 zadnji obrok zapade v plačilo v letu 2019. Za prejeta posojila je družba zastavila delnice pridružene družbe.

Gibanje drugih dolgoročnih finančnih obveznosti je bilo v letu 2017 naslednje:

v EUR	Stanje na dan 31.12.2016	Povečanje	Zmanjšanje stroškov iz naslova projekta MRA	Prenos na kratkoročni del	Stanje na dan 31.12.2017
Adria – Impex, d.o.o.	37.009	0	0	-25.866	11.143
Banka Intesa Sanpaolo, d.d.	0	5.374	0	-5.374	0
Comer Industries, S.p.a	57.047	0	0	-57.047	0
HETA Asset Resolution, d.o.o.	1.951.727	0	-12.373	-250.490	1.688.864
EKOEN SOLARNA ENERGIJA, d.o.o.	691	0	0	-513	178
Exoterm Holding, d.o.o., pogodba	229.886	0	0	-114.942	114.943
GB Leasing, d.o.o.	0	13.778	0	-13.778	0
Porsche Leasing SLO, d.o.o.	0	57.013	0	-28.091	28.922
Skupaj	2.276.359	76.164	-12.373	-496.101	1.844.050

..... **POJASNILO 12**
Dolgoročne poslovne obveznosti

v EUR	31.12.2017	31.12.2016
Druge dolgoročne poslovne obveznosti	4.206	29.444
Skupaj	4.206	29.444

Gibanje drugih dolgoročnih obveznosti je bilo v letu 2017 naslednje:

v EUR	Stanje na dan 31.12.2016	Prenos na kratkoročni del	Stanje na dan 31.12.2017
Exoterm Holding, d.o.o., odkup delnic Jelšingrad	29.444	-25.237	4.206
Skupaj	29.444	-25.237	4.206

Druge dolgoročne poslovne obveznosti se nanašajo na obveznosti do družbe Exoterm Holding, d.d., v višini 4.206 EUR in se nanašajo na odkup delnic družbe Jelšingrad, a.d.

..... **POJASNILO 13**
Kratkoročne obveznosti

V spodnjih preglednicah razkrivamo kratkoročne obveznosti v skladu s pogodbenimi določili, veljavnimi na dan 31.12.2017.

KRATKOROČNE OBVEZNOSTI

v EUR	31.12.2017	31.12.2016
Kratkoročne finančne obveznosti	5.280.994	3.363.299
Kratkoročne poslovne obveznosti	13.368.058	7.274.937
Skupaj	18.649.052	10.638.236

KRATKOROČNE FINANČNE OBVEZNOSTI

v EUR	31.12.2017	31.12.2016
Kratkoročne finančne obveznosti do bank	4.084.410	1.999.099
Kratkoročne finančne obveznosti na podlagi obveznic	208.123	208.123
Druge kratkoročne finančne obveznosti	988.460	1.156.078
Skupaj	5.280.994	3.363.299

KRATKOROČNE FINANČNE OBVEZNOSTI DO BANK

v EUR	31.12.2017	31.12.2016
Banke v državi	4.084.410	1.999.099
Skupaj	4.084.410	1.999.099

Kratkoročne finančne obveznosti do bank predstavljajo:

- kratkoročni del dolgoročno prejetih posojil pri bankah v višini 4.109.417 EUR, ki se obrestuje z letno obrestno mero v višini 4 % plus 3 - mesečni EURIBOR. Kratkoročni del prejetih posojil do bank je znižan za 25.007 EUR, sorazmerno s celoto nastalih stroškov v času priprav, dogovarjan in potrditev Okvirne pogodbe o finančnem prestrukturiranju glede na dolg na dan 31.12.2017, in vsebinsko predstavljajo efektivno obrestno mero dolga.
- novo kratkoročno prejeta posojila pri Gorenjski banki, d.d, v višini 671.000 EUR, ki se obrestuje z letno obrestno mero 2,8 %. Celotna obveznost zapade na dan 30.04.2018. Posojilo je zavarovano z menično izjavo in bianco menico.

Gibanje kratkoročnih finančnih obveznosti do bank je bilo v letu 2017 naslednje:

v EUR	Stanje 31.12.2016	Povečanje	Zmanjšanje	Zmanjšanje stroškov iz naslova projekta MRA	Prenos iz dolgoročnega dela	Stanje 31.12.2017
UniCredit Banka Slovenija, d.d.	1.336.936	0	-1.336.944	-16.640	2.300.188	2.283.541
Addiko Bank, d.d.	590.547	0	-590.571	-7.422	1.015.475	1.008.029
Gorenjska banka, d.d.	71.616	671.000	-71.631	-945	122.801	792.841
Skupaj	1.999.099	671.000	-1.999.146	-25.007	3.438.465	4.084.411

KRATKOROČNE FINANČNE OBVEZNOSTI NA PODLAGI OBVEZNIC

Uprava družbe je v letu 2009 sprejela sklep o izdaji 340 podrejenih imenskih obveznic, vsako v nominalni vrednosti 10.000 EUR, z zapadlostjo 31.12.2014 in z obrestno mero 6 % letno. Do 31.12.2009 je družba Mecum, d.o.o., takrat pomemben lastnik družbe Livar, podala izjavo o prevzemu 100 imenskih podrejenih obveznic v skupni nominalni vrednosti 1.000.000 EUR. Obveznosti iz naslova obveznic so bile delno poravnane in sicer s pobotanjem terjatev iz naslova danega posojila v letih 2011 in 2012. V letu 2016 se je družba Livar na podlagi sodne poravnave zavezala družbi Mecum, d.o.o., v stečaju, plačati znesek 1.005.927 EUR. Celotna obveznost zapade na dan 31.12.2020. V sodni poravnavi je bilo dogovorjeno, da se pogodbeno dogovorjene obrestne mere in dogovorjene zamudne obresti v višini 185.927 EUR dotedanje glavnice v višini 820.000 EUR v celoti pretvorijo v glavnico. Kratkoročni del finančne obveznosti na podlagi obveznic na dan 31.12.2017 znaša 208.123 EUR.

Gibanje kratkoročnih finančnih obveznosti na podlagi obveznic je bilo v letu 2017 naslednje:

v EUR	Stanje 31.12.2016	Zmanjšanje	Prenos iz dolgoročnega dela	Stanje 31.12.2017
Mecum, d.o.o. - obveznice	208.123	-208.123	208.123	208.123
Skupaj	208.123	-208.123	208.123	208.123

DRUGE KRATKOROČNE FINANČNE OBVEZNOSTI

V okviru drugih kratkoročnih finančnih obveznosti družba izkazuje:

- Kratkoročne obveznosti iz naslova kratkoročnega dela pogodb o finančnem najemu v skupni višini 878.960 EUR. Le ta so znižana za 5.442 EUR, sorazmerno s celoto nastalih stroškov v času priprav, dogovarjan in potrditev Okvirne pogodbe o finančnem prestrukturiranju glede na dolg na dan 31.12.2017, in vsebinsko predstavljajo efektivno obrestno mero dolga. V letu 2017 so se povečale kratkoročne finančne obveznosti iz naslova leasing obveznosti v višini 78.186 EUR in so dogovorjene izven Okvirne pogodbe o prestrukturiranju leasing obveznosti.

- Kratkoročne obveznosti iz naslova kratkoročnega dela dolgoročnega posojila v razmerju do družbe Exoterm Holding, d.o.o., v višini 114.942 EUR.

Gibanje drugih kratkoročnih finančnih obveznosti je bilo v letu 2017 naslednje:

v EUR	Stanje 31.12.2016	Povečanje	Zmanjšanje	Zmanjšanje stroškov iz naslova projektov MRA	Prenos iz dolgoročnega dela	Stanje 31.12.2017
Adria - Impex, d.o.o.	28.919	0	-28.919	0	25.866	25.866
Banka Intesa Sanpaolo, d.d.	20.668	21.163	-41.831	0	5.974	5.974
Comer Industries, S.p.a	53.106	0	-53.106	0	57.048	57.048
HETA Asset Resolution, d.o.o.	931.898	0	-434.097	-5.442	250.490	742.849
EKOEN SOLARNA ENERGIJA, d.o.o.	6.545	0	-6.544	0	513	513
Exoterm Holding, d.o.o., pogodba	114.942	0	-114.942		114.942	114.942
GB Leasing, d.o.o.	0	37.425	-37.425	0	13.778	13.778
Porsche Leasing SLO, d.o.o.	0	19.598	-19.598	0	28.091	28.091
Skupaj	1.156.078	78.186	-736.463	-5.442	496.102	988.461

KRATKOROČNE POSLOVNE OBVEZNOSTI

v EUR	31.12.2017	31.12.2016
Kratkoročne poslovne obveznosti do dobaviteljev	12.038.782	5.556.531
Kratkoročne poslovne obveznosti na podlagi predujmov	15.398	2.351
Druge kratkoročne poslovne obveznosti	1.313.879	1.716.055
Skupaj	13.368.058	7.274.937

Družba ne izkazuje kratkoročnih obveznosti do odvisnih družb. Kratkoročne poslovne obveznosti smo v primerjavi s preteklim letom povečali. V drugi polovici leta 2017 smo začeli s pričetkom izvedbe nujno potrebnih investicij, v letu 2017 smo jih realizirali v višini 5.434.922 EUR, od tega smo jih financirali iz lastnih sredstev v višini 4.609.126 EUR, kar predstavlja 85 % celotnih investicij. Da smo lahko financirali nujno potrebne investicije z lastnimi sredstvi, smo se z dobavitelji dogovorili za podaljšanje plačilnih rokov, kar se kaže v rasti obveznosti do dobaviteljev za 117 %.

Obveznosti do dobaviteljev na domačem trgu znašajo 7.726.501 EUR, do dobaviteljev v tujini pa 4.312.281 EUR.

Med drugimi poslovnimi obveznostmi so izkazane obveznosti do zaposlenih iz naslova plač v višini 853.399 EUR, obveznosti do državnih institucij v višini 190.762 EUR, obveznosti za obresti od prejetih posojil od bank in od drugih v višini 45.590 EUR, obveznosti iz naslova zaračunanih obresti od dobaviteljev v višini 23.106 EUR, obveznosti iz naslova leasing pogodb v višini 6.189 EUR, obveznosti do drugih iz naslova odstopa terjatev s strani dobaviteljev v višini 113.031 EUR, druge kratkoročne poslovne obveznosti višini 56.565 EUR in kratkoročne obveznosti do družbe Exoterm Holding, d.d., v višini 25.237 EUR nanašajoč na odkup delnic družbe Jelšingrad, a.d.

..... POJASNILO 14 Pasivne časovne razmejitve

KRATKOROČNI VRAČUNANI STROŠKI IN ODHODKI

v EUR	31.12.2017	31.12.2016
Vračunani stroški dopusta	296.533	214.968
Vračunani stroški za poročstva	990.664	820.112
Drugi vnaprej vračunani stroški	34.538	178.939
DDV od danih predujmov	5.196	0
Skupaj	1.326.931	1.214.019

Pasivne časovne razmejitve v vrednosti 1.326.931 EUR se v celoti nanašajo na kratkoročno vnaprej vračunane stroške oziroma odhodke in so se v primerjavi z letom 2016 povečale za 9 %.

Največji del vračunanih rezervacij v višini 670.303 EUR se nanaša na kratkoročni del vračunanih rezervacij za dano poroštvo pridruženi družbi Jelšingrad, a.d., za prejeta posojila v razmerju do Addiko Bank, a.d., Banja Luka. Za 322.971 EUR je vračunanih rezervacij za dano poroštvo pridruženi družbi Topola Livar, a.d., za prejeta posojila v razmerju do Nove Ljubljanske banke, d.d., in do banke NLB Continental banka, a.d. Vračunane rezervacije za dano poroštvo pridruženi družbi Topola Livar, a.d., so znižane za 2.610 EUR, sorazmerno s celoto nastalih stroškov v času priprav, dogovarjan in potrditev Okvirne pogodbe o finančnem prestrukturiranju glede na dolg na dan 31.12.2017, in vsebinsko predstavljajo efektivno obrestno mero dolga.

Preostali drugi vnaprej vračunani stroški se nanašajo na vračunane stroške dopusta v višini 296.533 EUR in na ostale vračunane stroške za katere še nismo prejeli računov v višini 34.538 EUR.

Prikaz gibanja pasivnih časovnih razmejitev:

v EUR	31.12.2017
Stanje 31.12.2016	1.214.019
Spremembe v letu:	112.912
prenos iz dolgoročnega dela	993.273
oblikovanje	1.993.015
črpanje	2.870.766
zmanjšanje stroškov iz naslova projekta MRA	-2.610
Stanje 31.12.2017	1.326.931

V letu 2017 družba ne izkazuje razlike med načrtovanim ter uresničenim oblikovanjem in črpanjem pasivnih časovnih razmejitev.

..... POJASNILO 15 Izvenbilančna sredstva

v EUR	31.12.2017	31.12.2016
Blago prejeto v komisijsko in konsignacijsko prodajo	322.137	282.600
Terjatve za dana posojila	132.309	88.342
Terjatve za dana poroštva	1.743.277	1.283.610
Skupaj	2.197.723	1.654.552

V letu 2017 je družba na podlagi sodolžništva pri finančnih obveznostih družbe Jelšingrad Livar, a.d., v razmerju do Addiko Bank, a.d., Banja Luka odplačala 557.741 EUR glavnice in 65.357 EUR obresti ter v tej višini vzpostavila izvenbilančno terjatev za dano poroštvo. Na dan 31.12.2017 iz tega naslova znaša skupna višina terjatev 1.743.277 EUR.

Druga izvenbilančna sredstva se nanašajo na zaloge vhodnega materiala na konsignacijskem skladišču v višini 322.137 EUR ter na terjatve iz naslova obračunanih obresti do družbe Jelšingrad, a.d., v višini 132.309 EUR za dano posojilo po dveh kreditnih pogodbah v skupni višini 660.000 EUR.

Družba nima drugih potencialnih obveznosti, ki na dan 31.12.2017 ne bi bile ustrezno zajete ali izkazane v računovodskih izkazih.

9. POJASNILA K IZKAZU POSLOVNEGA IZIDA

IZKAZ POSLOVNEGA IZIDA

Družba se je skladno z računovodskim standardom 25 odločila za sestavo stopenjske oblike izkaza poslovnega izida po različici I. Na osnovi informacij stroškovnega računovodstva je izdelan tudi prikaz stroškov po funkcionalnih skupinah.

v EUR	2017	2016
Nabavna vrednost prodanega blaga	105.333	134.175
Proizvajalni stroški prodanih proizvodov	46.292.757	35.638.321
Stroški prodajanja	2.193.005	1.787.844
Stroški splošnih dejavnosti	2.734.127	3.626.834
Prevrednotovalni poslovni odhodki	20.325	59.700
Skupaj	51.345.547	41.246.874

..... POJASNILO 16 Čisti prihodki od prodaje

v EUR	2017	2016
Prihodki od prodaje proizvodov	55.644.618	44.473.349
Prihodki od prodaje storitev	300.147	309.838
Prihodki od prodaje trgovskega blaga in materiala	176.149	142.860
Skupaj	56.120.914	44.926.047

v EUR	2017	2016
Prihodki od prodaje na domačem trgu	10.110.847	7.823.262
· Prihodki od prodaje proizvodov in storitev	10.020.809	7.729.407
· Prihodki od prodaje blaga in materiala	90.038	93.855
Prihodki od prodaje na tujem trgu	46.010.067	37.102.785
· Prihodki od prodaje proizvodov in storitev	45.923.956	37.053.780
· Prihodki od prodaje blaga in materiala	86.111	49.006
Skupaj	56.120.914	44.926.047

Čiste prihodke od prodaje smo v primerjavi s preteklim letom povečali za 25 %; razlogi za povišanje so razkriti v poslovnem delu tega poročila. 82 % delež v strukturi prihodkov od prodaje je bil dosežen s prodajo na tujih trgih, torej trgih izven Slovenije.

..... POJASNILO 17 Spremembe vrednosti zalog proizvodov in nedokončane proizvodnje

v EUR	2017	2016
Sprememba vrednosti zalog proizvodov in nedokončane proizvodnje	828.064	115.939
Skupaj	828.064	115.939

V letu 2017 smo dosegli povečanje vrednosti zalog v znesku 828.064 EUR, kar glede na pravila predstavitve izkaza poslovnega izida povečuje poslovni izid.

..... POJASNILO 18
Vrednost usredstvenih lastnih proizvodov

v EUR	2017	2016
Usredstveni lastni proizvodi	151.455	203.178
Skupaj	151.455	203.178

Usredstveni lastni proizvodi izkazujejo predvsem vrednost lastnih investicij v izdelčne modele, izvedenih z delom in sredstvi družbe v višini 111.257 EUR.

..... POJASNILO 19
Drugi poslovni prihodki (S prevrednotovalnimi poslovnimi prihodki)

v EUR	2017	2016
Prihodki od porabe in odprave dolgoročnih rezervacij	107.057	624.950
Drugi poslovni prihodki	106.361	252.830
Skupaj	213.418	877.779

Prihodki od odprave in porabe dolgoročnih rezervacij se nanašajo na:

- Odpravo in porabo rezervacij iz naslova tožb v višini 3.497 EUR.
- Odpravo oblikovanih rezervacij v zvezi s poročtvom Jelšingrad v višini 103.560 EUR. V letu 2016 je družba Jelšingrad, a.d., odprodala del svojih poslovnih prostorov Neodvisni univerzi Banja Luka, Fakulteta za varnost in zaščito, Banja Luka. Neodvisna univerza na podlagi ugovora o cesiji vrši plačila na Addiko Bank, a.d., Banja Luka, saj je le ta hipotekarni upnik prvega reda, kar posledično pomeni, da ima družba Livar kot porok nižje obveznosti. Celotna prodajna vrednost je znašala 700.000 KM ali 357.904 EUR in se bo odplačevala v 48 enakih mesečnih obrokih.

Druge poslovni prihodki v višini 106.361 EUR predstavljajo prihodki iz naslova:

- vračila trošarine za električno energijo v višini 59.736 EUR,
- odprodaje osnovnih sredstev v višini 8.310 EUR
- odpisov obveznosti pri dobaviteljih v višini 1.251 EUR,
- prejetih plačil s strani družbe Jelšingrad, a.d., na podlagi s strani družbe Livar podanih regresnih zahtevkov za vračilo plačanih obveznosti iz naslova poročstva in sicer v višini 20.000 EUR,
- iz ostalih naslovov v višini 17.064 EUR.

..... POJASNILO 20
Stroški blaga, materiala in storitev

v EUR	2017	2016
Nabavna vrednost prodanega materiala in blaga	105.333	134.175
Stroški materiala	30.117.634	20.990.322
Stroški storitev	7.529.171	6.054.538
Skupaj	37.752.138	27.179.035

Družba v letu 2017 izkazuje višje stroške materiala in višje stroške storitev, kar je v manjši meri posledica povišanja tako obsega proizvodnje kot prodaje. Glavni razlog zvišanja stroškov pa se odraža v stanju na trgu osnovnih repromaterialov, cene le-teh so se v primerjavi s preteklim poslovnim letom pomembno zvišale. Stroške materiala smo v primerjavi s preteklim letom zvišali za 43 %, stroški storitev pa so se povečali za 24 %.

V nadaljevanju je podrobneje prikazana členitev posameznih vrst stroškov materiala in storitev.

STROŠKI MATERIALA

v EUR	2017	2016
Stroški materiala	24.723.128	16.319.696
Stroški pomožnega materiala	260.969	230.008
Stroški energije	2.864.881	2.635.440
Stroški nadomestnih delov za osnovna sredstva in materiala za vzdrževanje osnovnih sredstev	1.425.854	1.168.394
Odpis drobnega inventarja in embalaže	686.347	623.779
Uskladitev stroškov materiala in drobnega inventarja zaradi ugotovljenih popisnih razlik	102.988	0
Stroški pisarniškega materiala in strokovne literature	34.383	35.497
Drugi stroški materiala	19.084	-22.492
Skupaj	30.117.634	20.990.322

STROŠKI STORITEV

v EUR	2017	2016
Stroški storitev pri proizvodnji proizvodov in opravljanju storitev	3.829.760	2.536.461
Stroški transportnih storitev	889.554	654.695
Stroški storitev v zvezi z vzdrževanjem opredmetenih osnovnih sredstev	421.072	405.150
Stroški najemnin	368.581	368.941
Povračila stroškov zaposlencem v zvezi z delom	122.012	89.914
Stroški plačilnega prometa in bančnih storitev ter zavarovalne premije	336.789	282.243
Stroški intelektualnih in osebnih storitev	709.263	1.024.344
Stroški sejmov, reklame in reprezentance	84.428	72.787
Stroški storitev fizičnih oseb, ki ne opravljajo dejavnosti	15.291	8.071
Stroški drugih storitev	752.421	611.933
Skupaj	7.529.171	6.054.538

Stroške storitev pri proizvodnji proizvodov in opravljanju storitev v višini 3.829.760 EUR smo v letu 2017, v primerjavi z letom 2016, povečali za 51 %; v tem znesku je zajet tudi strošek najete tuje delovne sile, ki v letu 2017 znaša 3.003.744 EUR.

Stroške drugih storitev predstavljajo stroški odvoza in deponiranja odpadkov v višini 493.594 EUR, stroški storitev varovanja v višini 172.881 EUR, stroški kontrole kakovosti v višini 54.330 EUR in drugi stroški v višini 31.616 EUR.

Za revidiranje letnega poročila za poslovno leto 2017 je bila imenovana revizijska družba Deloitte Revizija, d.o.o., Dunajska cesta 165, 1000 Ljubljana. Z revizijsko hišo je bila sklenjena Pogodba o izvedbi revizije in drugih storitev dajanja zagotovil v višini 15.000 EUR (brez DDV), Pogodba o izvedbi revizije v višini 150 EUR (brez DDV) v zvezi s poročanjem po 545. členu ZGD-1 in Pogodba o opravljenih storitvah dogovorjenih postopkov v višini 500 EUR (brez DDV) za potrditev bankam o izpolnjevanju finančnih zavez v skladu z MRA pogodbo. Drugih poslov ali izdatkov za revizorje družba ni imela.

..... POJASNILO 21
Stroški dela

v EUR	2017	2016
Stroški plač	8.539.646	8.504.318
Stroški socialnih zavarovanj	1.668.877	1.678.327
· Stroški pokojninskega zavarovanja	1.044.622	1.058.614
· Stroški drugih socialnih zavarovanj	624.255	619.714
Drugi stroški dela	1.854.679	1.709.256
Skupaj	12.063.202	11.891.901

Stroške dela smo v primerjavi z letom 2016 povečali za 1 %. Med stroški dela družba izkazuje tudi stroške dela iz naslova neizkoriščenega letnega dopusta za leto 2017 v višini 70.502 EUR bruto in prispevkov iz tega naslova v višini 11.064 EUR. Druge stroške dela tvorijo regres za letni dopust v višini 530.335 EUR, stroški odpravnin v višini 49.184 EUR (od tega so stroški odpravnin ob upokojitvi znašali 48.262 EUR in stroški odpravnin iz poslovnega razloga 922 EUR), stroški jubilejnih nagrad v višini 29.001 EUR, stroški prevoza na in z dela in stroški prehrane delavcev v višini 1.225.659 EUR, stroški nadomestila kvot za invalide v višini 10.706 EUR in stroški enkratne denarne pomoči v višini 5.071 EUR. Na dan 31.12.2017 smo imeli 4.723 EUR stroškov dela prenesenih iz aktivnih časovnih razmejitev izhajajoč v letu 2015 izpeljanega projekta IBR. V letu 2017 smo znižali za 636.418 EUR stroškov dela in jih v višini 85.208 EUR prenesli na neopredmetena osnovna sredstva v sklopu projekta proizvodna odličnost in projekta MES ter v višini 551.210 EUR prenesli na aktivne časovne razmejitve v sklopu projekta refinanciranja finančnega dolga, projekta procesno prestrukturiranje, projekta priprave novega prodajnega modela komunalni program in v sklopu razmejitve razvojnih stroškov.

V letu 2017 je bilo v družbi Livar v povprečju najetih 162 delavcev. Na dan 31.12.2017 je bilo v družbi Livar najetih 160 delavcev. Stroški najema delovne sile so se povečali za 44 %.

v EUR	2017	2016
Stroški v zvezi z agencijami za posredovanje delovne sile	3.003.744	2.090.805
Skupaj	3.003.744	2.090.805

Znesek prejemkov uprave in zaposlenih na osnovi pogodb, za katere ne velja tarifni del kolektivne pogodbe, je v letu 2017 znašal:

v EUR	2017	2016
Uprava	320.602	378.526
Zaposleni na podlagi pogodb, za katere ne velja tarifni del kolektivne pogodbe	749.656	690.546
Skupaj	1.070.258	1.069.072

Zaposlenih na podlagi pogodb, za katere ne velja tarifni del kolektivne pogodbe, je na dan 31.12.2017 11, v znesek 749.656 EUR pa so vključeni tudi prejemki zaposlenih, ki so imeli individualno pogodbo, vendar na dan 31.12.2017 niso več zaposleni v družbi Livar. Zgoraj naštetimi prejemki uprave in zaposlenih na osnovi pogodb, za katere ne velja tarifni del kolektivne pogodbe, vključujejo bruto plače, bonitete, regres za letni dopust ter povračila stroškov prevoza na delo. 17.12.2014 je družba prešla na enotirni sistem vodenja in družbo Livar upravlja upravni odbor. Družba ni izdala nobenih poročev za obveznosti članov uprave.

..... POJASNILO 22
Odpisi vrednosti

v EUR	2017	2016
Amortizacija	2.039.356	1.923.648
Prevrednotovalni poslovni odhodki pri neopredmetenih sredstvih in opredmetenih osnovnih sredstvih	2.138	1.489
Prevrednotovalni poslovni odhodki pri obratnih sredstvih	18.188	58.212
Skupaj	2.059.682	1.983.348

AMORTIZACIJA

v EUR	2017	2016
Amortizacija neopredmetenih sredstev	315.551	255.818
Amortizacija zgradb	235.502	214.259
Amortizacija opredmetenih osnovnih sredstev v tuji lasti	4.699	25.998
Amortizacija opreme in nadomestnih delov	1.483.604	1.427.572
Skupaj	2.039.356	1.923.648

PREVREDNOTOVALNI POSLOVNI ODHODKI

v EUR	2017	2016
Prevrednotovalni poslovni odhodki pri neopredmetenih sredstvih in opredmetenih osnovnih sredstvih	2.138	1.489
Prevrednotovalni poslovni odhodki pri obratnih sredstvih	18.188	58.212
Skupaj	20.325	59.700

Prevrednotovalni poslovni odhodki pri neopredmetenih sredstvih in opredmetenih osnovnih sredstvih izhajajo iz naslova izločitve osnovnih sredstev v višini 2.138 EUR.

Prevrednotovalne poslovne odhodke pri obratnih sredstvih predstavljajo slabitve zalog gotovih izdelkov zaradi nekurantnosti in zaradi slabitve proizvodjalne cena v primerih, ko le ta presega prodajno ceno, oboje v skupni višini 18.188 EUR.

..... POJASNILO 23
Drugi poslovni odhodki

v EUR	2017	2016
Oblikovanje rezervacij	0	17.592
Drugi stroški	298.588	290.938
Skupaj	298.588	308.529

REZERVACIJE

v EUR	2017	2016
Rezervacije iz naslova tožb	0	17.592
Skupaj	0	17.592

DRUGI STROŠKI

v EUR	2017	2016
Dajatve, ki niso odvisne od stroškov dela ali drugih vrst stroškov	106.208	120.242
Izdatki za varstvo okolja	148.730	141.132
Nagrade dijakom in študentom na delovni praksi skupaj z dajatvami	1.860	4.664
Šolnine	10.238	1.857
Ostali stroški	31.552	23.043
Skupaj	298.588	290.938

..... POJASNILO 24
Finančni prihodki iz danih posojil

v EUR	2017	2016
Finančni prihodki iz danih posojil, danih drugim	75	42
Skupaj	75	42

..... POJASNILO 25
Finančni prihodki iz poslovnih terjatev

v EUR	2017	2016
Finančni prihodki iz poslovnih terjatev do drugih	9.277	4.319
Skupaj	9.277	4.319

..... POJASNILO 26
Finančni odhodki iz oslabitve finančnih naložb

V letu 2017 družba ne izkazuje finančnih odhodkov iz naslova slabitev finančnih naložb.

..... POJASNILO 27
Finančni odhodki iz finančnih obveznosti

v EUR	2017	2016
Finančni odhodki iz posojil prejetih od bank in obveznic	711.129	840.680
Finančni odhodki iz drugih finančnih obveznosti	133.407	157.803
Skupaj	844.536	998.483

Finančni odhodki iz naslova posojil prejetih od bank in obveznic vključujejo obresti od prejetih bančnih posojil v znesku 668.027 EUR in odhodke od obresti za izdane obveznice v višini 29.424 EUR. Finančne odhodke iz posojil prejetih od bank smo znižali za 11.899 EUR, saj smo za stroške izposojanja povečali nabavno vrednost osnovnega sredstva priprave peska. Sorazmerni del nastalih stroškov v času priprav, dogovarjan in potrditev Okvirne pogodbe o finančnem prestrukturiranju, ki zmanjšujejo kratkoročne in dolgoročne finančne obveznosti do bank, so glede na višino odplačane glavnice proporcionalno povečale finančne odhodke iz posojil prejetih od bank v višini 13.678 EUR kot približek efektivne obrestne mere.

Finančni odhodki iz drugih finančnih obveznosti vključujejo obresti iz naslova finančnih najemov v višini 102.022 EUR ter finančne odhodke v višini 28.831 EUR iz naslova zamud plačil leasingov. Sorazmerni del nastalih stroškov v času priprav, dogovarjan in potrditev Okvirne pogodbe o finančnem prestrukturiranju, ki zmanjšujejo kratkoročne in dolgoročne obveznosti iz finančnega najema, so glede na višino odplačane glavnice proporcionalno povečale finančne odhodke iz drugih finančnih obveznostih v višini 2.554 EUR kot približek efektivne obrestne mere.

..... POJASNILO 28
Finančni odhodki iz poslovnih obveznosti

v EUR	2017	2016
Finančni odhodki iz obveznosti do dobaviteljev in meničnih obveznosti	37.793	27.322
Odhodki iz naslova zamudnih obresti drugih poslovnih obveznosti	6.330	7.327
Ostali finančni odhodki	42.777	33.550
Skupaj	86.900	68.199

Finančni odhodki iz obveznosti do dobaviteljev in meničnih obveznosti v višini 37.793 EUR vključujejo odhodke za zamudne obresti, zaračunane s strani dobaviteljev. Odhodki iz naslova zamudnih obresti do Finančne uprave Republike Slovenije znašajo 6.330 EUR. Ostali finančni odhodki vsebujejo odhodke za obresti od financiranja odkupa terjatev v višini 38.690 EUR, odhodke za obresti v povezavi z odkupom delnic Jelšingrad Livar, a.d., v višini 3.890 EUR in ostalih odhodkov v višini 197 EUR.

..... POJASNILO 29
Drugi prihodki

v EUR	2017	2016
Drugi prihodki	134.423	180.509
Skupaj	134.423	180.509

Med drugimi prihodki največji del predstavljajo prihodki iz naslova vračila štipendij, prejetih subvencij iz naslova zaposlovanja in prejetih odškodnin.

..... POJASNILO 30
Drugi odhodki

v EUR	2017	2016
Odškodnine in denarne kazni	27.400	20.018
Drugi odhodki	20.527	39.998
Skupaj	47.926	60.016

Odškodnine in drugi odhodki se nanašajo predvsem na tožbe bivših zaposlenih in drugih ter na dane donacije.

..... POJASNILO 31
Odloženi davki

Odložene obveznosti za davek so pripoznane iz naslova izkazovanja nepremičnin družbe po modelu prevrednotenja po davčni stopnji 19 %. Gibanje odloženih obveznosti za davek je bilo v letu 2017 naslednje:

v EUR	Nepremičnine
Stanje 31.12.2016	1.438.616
V breme / (dobro) kapitala	-10.240
· odprava odloženih obveznosti za davek	-10.240
Stanje 31.12.2017	1.428.376

Družba je v letu 2017 pripoznala odložene terjatve za davke iz naslova dela obstoječih odbitnih začasnih davčnih razlik in neizrabljenih davčnih izgub. Družba lahko z gotovostjo trdi, da se bodo v naslednjih letih pojavili pomembni zneski pozitivnih davčnih osnov, ki jih bo mogoče zmanjšati z odbitnimi začasnimi davčnimi razlikami, neizrabljenimi davčnimi izgubami in neizrabljenimi davčnimi dobropisi. V letu 2017 smo odpravili 38.484 EUR odloženih terjatev za davek.

Gibanje odloženih terjatev za davek je bilo v letu 2017 naslednje:

v EUR	Neizrabljena davčna izguba
Stanje 31.12.2016	2.157.821
V breme / (dobro) izkaza poslovnega izida	-38.987
· odprava odloženih terjatev za davek	-38.987
Stanje 31.12.2017	2.118.834

V bilanci stanja smo odložene terjatve za davek pobotali z odloženimi obveznostmi za davek. Pobotana vrednost odloženih terjatev za davek znaša 690.459 EUR.

v EUR	2017
Odložene terjatve za davek	2.118.835
Odložene obveznosti za davek	1.428.376
Pobotana vrednost	690.459

Na dan 31.12.2017 znašajo odbitne začasne razlike, neizrabljena davčna izguba in neizrabljeni davčni dobropisi, za katere niso oblikovane odložene terjatve za davek:

- iz naslova dolgoročnih rezervacij 1.103.202 EUR,
- iz naslova popravka vrednosti poslovnih terjatev 1.496.785 EUR,
- iz naslova amortizacije, ki presega davčno priznano 121.454 EUR,
- iz naslova slabitve finančnih naložb 8.122.830 EUR.

..... POJASNILO 32 Davek od dohodka pravnih oseb

V letu 2017 družba ne izkazuje obdavčljive osnove, zato ne izkazuje obveznosti iz naslova davka od dohodkov pravnih oseb. Prenesena celotna davčna izguba znaša 11.153.561 EUR.

Primerjava med dejansko in izračunano davčno stopnjo z elementi izračuna slednje je naslednja:

v EUR	2017	2016
Tekoči davek	0	188.371
Odloženi davek	38.484	-209.007
Skupaj	38.484	-20.636

v EUR	2017	2016
Dobiček pred obdavčitvijo	4.304.653	3.818.301
Zakonska davčna stopnja	19%	17%
Davek, obračunan po domači stopnji davka od dohodka	817.884	649.111
Izvem prihodkov	-24.241	-15.389
Povečanje prihodkov	1.469	0
Povečanje odhodkov	46.008	56.807
Davčno nepriznani odhodki	-485.189	-20.698
Popravek napak	8.680	-10.010
Povečanje davčne osnove	0	64
Davčne olajšave	-364.611	-471.513
Sprememba terjatev za odložene davke	38.987	-209.007
Davčna obremenitev	38.987	-20.636
Efektivna davčna stopnja	0,91%	-0,54%

..... POJASNILO 33
Čisti poslovni izid obračunskega obdobja

v EUR	2017	2016
Poslovni izid iz rednega delovanja	4.218.156	3.697.808
· Poslovni izid iz poslovanja	5.140.239	4.760.130
· Poslovni izid iz financiranja	-922.084	-1.062.322
Poslovni izid zunaj rednega delovanja	86.497	120.493
Celotni dobiček / izguba	4.304.653	3.818.301
Davek od dohodkov pravnih oseb	0	-188.371
Odloženi davki	-38.987	209.007
Čisti poslovni izid obračunskega obdobja	4.265.666	3.420.923
Bilančna izguba	-4.560.092	-8.835.015

10. POSLI S POVEZANIMI OSEBAMI

Prikaz stanj na dan 31.12.2017:

v EUR		Kratkoročne poslovne terjatve	Dolgoročne poslovne terjatve	Kratkoročno dana posojila	Dolgoročno dana posojila	Kratkoročne poslovne obveznosti	Dolgoročne finančne obveznosti
Družba							
Topola Livar MO, d.o.o., - v stečaju	pridružena družba	313.388	0	0	0	7.250	0
Jelšingrad Livar, a.d.	pridružena družba	0	0	0	0	18.077	0
Vimpro, d.d.	obvladujoča družba	0	0	0	0	0	0
Skupaj		313.388	0	0	0	25.327	0

Prikaz prometa s povezanimi osebami v letu 2017:

v EUR		Kumulativni promet terjatev iz naslova vračil na podlagi regresnih zahtevkov	Kumulativni promet obveznosti iz poslovanja	Kumulativni promet obresti iz prejetih posojil	Kumulativni promet obresti iz danih posojil
Družba					
Topola Livar, a.d., - v stečaju	pridružena družba	0	0	0	0
Jelšingrad Livar, a.d.	pridružena družba	20.000	4.960	0	0
Vimpro, d.d.	obvladujoča družba	0	0	0	0
Skupaj		20.000	4.960	0	0

20.000 EUR predstavljajo prejeta plačila s strani družbe Jelšingrad, a.d., na podlagi s strani družbe Livar podanih regresnih zahtevkov za vračilo plačanih obveznosti iz naslova poroštva.

11. UPRAVLJANJE S TVEGANJI

Izpostavljenost likvidnostnemu tveganju

Izpostavljenost likvidnostnemu tveganju na dan 31.12.2017 je bila naslednja:

v EUR	Stanje	Zapadlost glavnic do 1 leta	Zapadlost glavnic do 5 let	Zapadlost glavnic nad 5 let
Prejeta bančna posojila	12.562.124	4.109.417	8.452.707	0
Obveznosti iz naslova obveznic	624.368	208.123	416.245	0
Prejeta posojila od drugih	229.885	114.942	114.943	0
Obveznost iz naslova finančnega najema	2.620.440	878.960	1.741.480	0
Kratkoročne poslovne obveznosti	13.368.058	13.368.058	0	0
Rezervacije iz naslova poročstva do Topola Livar, a.d.	1.103.202	322.971	780.231	0
Rezervacije iz naslova poročstva do Jelšingrad, a.d.	1.182.789	670.303	512.486	0
Skupaj	31.690.866	19.672.774	12.018.092	0

Izpostavljenost kreditnemu tveganju

Izpostavljenost kreditnemu tveganju na dan 31.12.2017 je bila naslednja:

v EUR	Knjigovodska vrednost
Kratkoročna dana posojila	6.000
Terjatve do kupcev	10.454.189
Druge kratkoročne poslovne terjatve	1.460.180
Skupaj	11.920.369

Terjatve do kupcev so v pretežni meri nezapadle.

Izpostavljenost obrestnemu tveganju

Kratkoročne finančne obveznosti do bank in leasingodajalcev so vezane na EURIBOR, kar vpliva na izpostavljenost tveganju spremembe obrestnih mer. Izpostavljenost tveganju spremembe obrestne mere je bila na dan 31.12.2017 naslednja:

v EUR	Finančna sredstva	Finančne obveznosti
Finančni instrumenti po fiksni obrestni meri	0	1.295.368
Finančni instrumenti po variabilni obrestni meri	0	14.637.153
Skupaj	0	15.932.521

Tveganje poštene vrednosti

Spodnja preglednica prikazuje vpliv spremembe poštene vrednosti na kapital (preko revalorizacijske rezerve) oziroma na poslovni izid po stanju na dan 31.12.2017 (v prikazu so upoštevani odloženi davki – v primeru vrednotenja po poštenu vrednosti preko kapitala).

v EUR	Knjigovodska vrednost 31.12.2017	Sprememba poštene vrednosti 1 %	Sprememba poštene vrednosti 5 %	Sprememba poštene vrednosti 10 %
Nepremičnine družbe	13.033.381	105.570	527.852	1.055.704
Skupaj vpliv na kapital	13.033.381	105.570	527.852	1.055.704

12. NEGOTOVOST GLEDE PREDPOSTAVKE DELUJOČEGA PODJETJA

Računovodski izkazi so pripravljeni na osnovi predpostavke delujočega podjetja. Družba je v letu 2017 realizirala čisti dobiček v višini 4.266 tisoč EUR, ki ga je upravni odbor v celoti namenil za pokrivanje prenesenih izgub iz preteklih poslovnih let. Na dan 31.12.2017 družba izkazuje bilančno izgubo v višini 4.560 tisoč EUR, ki je ni mogoče pokriti v breme drugih sestavin kapitala.

Družba Livar na dan 31.12.2017 izkazuje presežek kratkoročnih obveznosti nad sredstvi v višini 1.080 tisoč EUR. Do prehodnega preseganja kratkoročnih obveznosti nad vrednostjo kratkoročnih sredstev je prišlo zaradi povečanega investiranja v letu 2017, potrebnega zaradi že uresničene in pričakovane visoke rasti obsega poslovanja, zakonskih zahtev in zahtev varstva pri delu. Zaradi pričakovanih dlje časa trajajočih postopkov refinanciranja, ki smo jih pričeli v začetku leta 2017, smo namreč z vednostjo in ob soglasju bank pričeli izvajati najnujnejše investicije iz čistega denarnega toka, namenjenega financiranju obratnega kapitala. Zaradi tega smo od meseca oktobra 2017 dalje del čistega denarnega toka, namenjenega za financiranje obratnega kapitala (obveznosti do dobaviteljev), usmerili v financiranje nujnih investicij in s tem povečali vrednost kratkoročnih obveznosti. Položaj bo likvidnostno izravnal v letu 2018 v sodelovanju z bankami upnicami v MRA in z dobavitelji.

Skupne finančne obveznosti družbe (brez poroštvenih obveznosti, izkazanih v okviru rezervacij in pasivnih časovnih razmejitev) na dan 31.12.2017 znašajo 15.933 tisoč EUR in bi se glede na trenutno dinamiko odplačevanja, predvideno v pogodbi o prestrukturiranju finančnega dolga, morale v celoti odplačati v naslednjih treh letih. Kratkoročne finančne obveznosti, ki izhajajo iz veljavnih pogodb o financiranju, znašajo 5.279 tisoč EUR in ne presegajo razpoložljivi denarni tok, ki bo na voljo ob realizaciji načrtovanih aktivnosti in rezultatov v letu 2018.

S podpisom pogodbe o prestrukturiranju finančnega dolga (september 2015) smo znižali stroške financiranja in višino letnega zneska odplačila finančnega dolga glede na sposobnost ustvarjanja denarnega toka, kar odpravlja visoko tveganje nesposobnosti odplačevanja finančnih obveznosti družbe in s tem tveganje negotovosti glede predpostavke delujočega podjetja. Predpostavka delujočega podjetja je po oceni posloводства ustrezna tudi zato, ker družba z zelo dobrim poslovanjem nadaljuje tudi v letu 2018 in tako v pomembnem obsegu uresničuje postavljene cilje.

13. DOGODKI PO DATUMU BILANCE STANJA

Po datumu bilance stanja 31.12.2017 do dneva sestave tega poročila ni prišlo do poslovnih dogodkov, ki bi lahko pomembno vplivali na izkaze 2017.

14. IZJAVE

14.1. IZJAVA O ODGOVORNOSTI POSLOVODSTVA

Upravni odbor družbe Livar je odgovoren za pripravo letnega poročila ter računovodskih izkazov s pojasnili na način, ki daje resnično in pošteno sliko premoženjskega stanja ter izidov poslovanja za leto 2017 v skladu s Slovenskimi računovodskimi standardi in Zakonom o gospodarskih družbah (ZGD-1).

Upravni odbor potrjuje poslovno poročilo in računovodske izkaze s pojasnili za poslovno leto končano z dnem 31.12.2017 in izjavlja:

- da so računovodski izkazi pripravljeni ob predpostavki, da bo družba nadaljevala poslovanje tudi v prihodnje,
- da dosledno uporablja izbrane računovodske politike in da razkriva morebitne spremembe v računovodskih politikah,
- da so računovodske ocene pripravljene pošteno in premišljeno ter v skladu z načeli previdnosti in dobrega gospodarja,
- da so računovodski izkazi pripravljeni v skladu z veljavno zakonodajo in Slovenskimi računovodskimi standardi,
- da so vsi pravni posli med obvladujočo družbo in z njo povezanimi družbami bili opravljeni na način, da v okoliščinah, ki so bile družbi znane v času, ko je bil pravni posel opravljen zanj, ni prišlo do prikrajšanja, prav tako družba ni storila ali opustila nobenih dejanj na pobudo oziroma v interesu teh družb.

Upravni odbor je odgovoren tudi za ustrezno vodenje računovodstva, za vzpostavitev, delovanje in vzdrževanje notranjega kontroliranja povezanega s pripravo in pošteno predstavitvijo računovodskih izkazov, ki ne vsebujejo pomembno napačne navedbe zaradi prevare ali napake, ter za sprejem ustreznih ukrepov za zavarovanje premoženja in drugih sredstev ter za izvajanje ukrepov, s katerimi zagotavlja ohranjanje vrednosti premoženja družbe.

Ivančna Gorica, 20.04.2018

Jože Kaligaro,
glavni izvršni direktor

Vojko Rovere,
predsednik UO

14.2. IZJAVA O PODRUŽNICAH

Družba nima podružnic.

KOLOFON

Izdajatelj: Livar, d. d., Ljubljanska cesta 43, 1295 Ivančna Gorica

Oblikovanje in DTP: Studio Mazzini, d. o. o.

Tisk: Fotolito Dolenc, d.o.o.